

Lagrådsremiss

Pensionsöverföringar till Europeiska gemenskaperna

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 14 juni 2001

Britta Lejon

Margareta Hammarberg
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen lämnas förslag till den lagstiftning som krävs för att möjliggöra att värdet av pensionsrättigheter som är intjänade i Sverige överförs till det pensionssystem som gäller för de anställda vid Europeiska unionens institutioner i enlighet med Europeiska gemenskapernas (EG:s) tjänsteföreskrifter. Dessa finns i rådsförordningar, varför reglerna i dem om att överföra värdet av pensionsrättigheter är bindande och direkt tillämpliga i Sverige.

Beträffande allmän pension föreslås i lagrådsremissen att det skall vara möjligt för en person som tillträder en anställning vid någon av unionens institutioner att överföra värdet av pensionsrätt för inkomstpension, värdet av pensionsrätt för premiepension och värdet av rätt till tilläggspension till gemenskapernas pensionssystem. Vad gäller inkomstpension och tilläggspension föreslås att Riksförsäkringsverket skall få rekvirera de medel som behövs för att föra över värdet av dessa till gemenskaperna från Första – Fjärde AP-fonderna.

I lagrådsremissen föreslås vidare att det införs regler om att det skall bli möjligt att överföra värdet av rätt till tjänstepension och av näringsidkarens pensionsförsäkring och behållning på pensionssparkonto trots bestämmelserna i inkomstskattelagen (1999:1229). Det föreslås även att en arbetsgivare som har tryggt en pensionsutfästelse genom avsättning av medel till en pensionsstiftelse och därefter överfört intjänade pensionsmedel till EG skall ha rätt till ersättning ur stiftelsens överskott.

I lagrådsremissen ges en möjlighet för den enskilde att efter avslutad anställning i en EU-institution till pensionsändamål i Sverige överföra ett kapitalbelopp som motsvarar värdet av såväl pensionsrätt som intjänats i institutionen som pensionsrätt som tidigare överförts dit.

En överföring av pensionsrättigheter enligt den föreslagna lagen skall inte medföra några beskattningsekvivalens för den enskilde.

Som kontaktorgan för överföringar till och från EG föreslås den allmänna försäkringskassan. Kassan skall också handlägga ärenden om överföring av pensionsrättigheter såvitt gäller allmän pension.

Den lagstiftning som avser överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna föreslås träda i kraft den 1 januari 2002.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m. ..	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	10
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.	12
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension	13
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:702) om garantipension	15
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder).....	17
3	Ärendet och dess beredning	18
4	Europeiska gemenskapernas pensionssystem	19
4.1	Pensionsförmåner.....	19
4.1.1	Ålderspension	19
4.1.2	Avgångsvederlag	20
4.1.3	Invalidpension	20
4.1.4	Efterlevandepension	21
4.1.5	Utbetalning	21
4.1.6	Skattebestämmelser	21
4.2	Reglerna om överföring av värdet av pensionsrättigheter	22
4.2.1	Överföring till EG:s pensionssystem	22
4.2.2	Överföring från EG:s pensionssystem	24
4.2.3	Ansökan om överföring till och från EG:s pensionssystem	24
4.2.4	Övriga medlemsstater	25
4.3	Reglernas tillämplighet i Sverige.....	26
5	Överföring från Sverige till Europeiska gemenskaperna	28
5.1	Allmän pension	28
5.1.1	Det reformerade ålderspensionssystemet	28
5.1.2	Värdet av intjänad ålderspension får föras över	31
5.1.3	Beräkning av värdet av inkomstpension och premiepension.....	35
5.1.4	Beräkning av värdet av tillägspension m.m.	37
5.1.5	Förtidspension och efterlevandepension	40
5.1.6	Fastställande av pensionsrätt	42
5.2	Tjänstepension eller motsvarande.....	44
5.2.1	Finansiering och tryggande	44
5.2.2	Tillämpningen av EG:s tjänsteföreskrifter	46
5.2.3	Gottgörelse ur pensionsstiftelse.....	48

6	Skatterätt.....	50
6.1	Gällande skattebestämmelser.....	50
6.2	Skattebestämmelser vid pensionsöverföringar till EG.....	52
7	Överföring från Europeiska gemenskaperna till Sverige	55
7.1	Möjlighet till överföring	55
7.2	Fördelning och placering av överföringsbelopp	58
8	Administration.....	60
8.1	Central hantering hos en allmän försäkringskassa.....	60
8.2	Överklagande av beslut.....	63
9	Ekonomiska konsekvenser	65
10	Författningskommentar	69
10.1	Förslaget till lag om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m.	69
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	77
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.	78
10.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension	79
10.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:702) om garantipension.....	80
10.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder).....	81
Bilaga 1	Artikel 11 i bilaga 8 till EG:s tjänsteföreskrifter.....	82
Bilaga 2	Artikel 12 i bilaga 8 till EG:s tjänsteföreskrifter.....	83
Bilaga 3	Utredningens sammanfattning av betänkandet Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst (SOU 1996:57)	84
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över betänkandet Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst (SOU 1996:57)	87
Bilaga 5	Sammanfattning av departementspromemorian Pensionsöverföringar till Europeiska gemenskaperna (Ds 1999:6) och tilläggspromemorian.....	88
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över departementspromemorian Pensionsöverföringar till Europeiska gemenskaperna (Ds 1999:6) och tilläggspromemorian.....	91

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m.,
2. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,
4. lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
5. lag om ändring i lagen (1998:702) om garantipension,
6. lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m.

Häri genom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § Denna lag innehåller bestämmelser som kompletterar artikel 11 i bilaga 8 till rådets förordning (EEG, Euroatom, EKSG) nr 259/68 av den 29 februari 1968 om fastställande av tjänsteföreskrifter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna och anställningsvillkor för övriga anställda i dessa gemenskaper¹ (tjänsteföreskrifterna). Bestämmelserna gäller rätten för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna att föra över värdet av pensionsrättigheter till och från gemenskaperna.

Med tjänstemän avses i denna lag även andra anställda inom gemenskaperna som omfattas av artikel 11 i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna.

Överföring till Europeiska gemenskaperna

Allmän pension

2 § När det gäller allmän pension får det sammanlagda värdet av pensionsrätt för inkomstpension, värdet av pensionsrätt för premiepension och värdet av rätt till tilläggspension (pensionsrättigheter för allmän ålderspension) enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension föras över till gemenskaperna. Till grund för beräkning av det belopp som skall överföras skall de pensionsrättigheter läggas som har fastställts för den försäkrade till och med det år då denne tillträdde tjänsten vid gemenskaperna.

Överföringen innebär att de pensionsrättigheter för vilka värdet överförs inte längre ger upphov till ålderspension enligt svensk lag om inte rättigheterna senare återförs från gemenskaperna enligt vad som föreskrivs i 8 §.

3 § Värdet av pensionsrätt för *inkomstpension* skall utgöras av värdet av den försäkrades pensionsbehållning enligt 5 kap. 2 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Vid beräkning av pensionsbehållningen skall hänsyn tas till pensionsbehållning som avser pensionsgrundande belopp för pliktjänstgöring

¹ EGT L 56, 4.3.1968, s.1 (Celex 31968R0259).

enligt 3 kap. 8 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, föräldrar till små barn enligt 3 kap. 10 § och studier enligt 3 kap. 24 § samma lag, endast om det för den försäkrade till och med det år denne tillträdde tjänsten vid gemenskaperna har fastställts pensionsgrundande inkomster enligt vad som anges i 5 kap. 13 § samma lag. När överföring sker skall värdet av pensionsrätten räknas om med eventuell förändring av inkomstindex enligt 1 kap. 5 § samma lag mellan det år då den försäkrade tillträdde tjänsten vid gemenskaperna och året för överföringen.

4 § Värdet av rätt till *tilläggs pension* som skall föras över för en försäkrad som är född år 1953 eller tidigare skall beräknas enligt 6 kap. 2, 3, 8 och 17 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundande ålderspension och 19 – 22 §§ lagen (1998:675) om införande av nämnda lag. Beloppet skall därefter räknas om enligt vad som anges i andra och tredje styckena denna paragraf.

Beloppet skall multipliceras med ett delningstal. Som delningstal skall det delningstal användas som enligt 5 kap. 12 § förstnämnda lag gäller för beräkning av inkomstpension för en försäkrad som fyller 65 år i januari det år som den försäkrade börjar sin anställning vid gemenskaperna. Det framräknade beloppet skall därefter diskonteras med en årlig förväntad avkastning på 1,6 procent utifrån det antal år som återstår från det år då den försäkrade tillträdde tjänsten vid gemenskaperna till och med det år då den försäkrade fyller 65 år. Beloppet skall sedan multipliceras med 1,0 minus den procentuella genomsnittliga risken för att personer i den försäkrades ålder inte uppnår 65 års ålder. Risken skall beräknas med ledning av senast utgiven officiell statistik avseende livslängden hos befolkningen i Sverige.

När överföring sker skall det värde som räknats fram enligt andra stycket slutligen räknas om med eventuell förändring av prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring mellan det år då den försäkrade tillträdde tjänsten vid gemenskaperna och året för överföringen.

5 § Värdet av pensionsrätt för *premiepension* skall utgöras av de tillgångar som motsvarar tillgodohavandet på den försäkrades premiepensionskonto enligt 7 kap. 4 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension vid tidpunkten för inlösen av innehavet. Sådan inlösen skall ske snarast efter det att Premiepensionsmyndigheten underrättats om att en ansökan om överföring kommit in till den allmänna försäkringskassan.

Tjänstepension

6 § Oavsett bestämmelserna i 58 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) får överföring ske till gemenskaperna av värdet av rätt till tjänstepension i form av pensionsförsäkring. Sådan överföring får också ske av värdet av näringsidkares rätt till pension i näringen i form av pensionsförsäkring eller behållning på pensionssparkonto enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande.

7 § I de fall överföring har skett av värdet av rätt till tjänstepension som har tryggats genom att en arbetsgivare avsatt medel till en pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m., har arbetsgivaren rätt att få ersättning ur pensionsstiftelsens överskott för vad som utgivits.

Överföring från Europeiska gemenskaperna

8 § En tjänsteman som slutar sin anställning vid gemenskaperna för att övergå till verksamhet som anställd eller egenföretagare i Sverige kan få värdet av pensionsrätt som han eller hon är berättigad till inom gemenskaperna överfört till ett konto hos den allmänna försäkringskassan. Värdet av pensionsrättigheter för allmän ålderspension, beräknat enligt 9 §, som tidigare överförts till gemenskaperna skall därvid på nytt ge upphov till ålderspension enligt svensk lag. Vid fastställandet av pensionspoäng för tilläggspension och pensionsrätt för inkomstpension och premiepension gäller bestämmelserna i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

9 § Värdet av de pensionsrättigheter för allmän ålderspension som återförs till det allmänna pensionssystemet, skall högst motsvara värdet av de pensionsrättigheter för allmän ålderspension som tidigare överförts till gemenskaperna.

För inkomstpension och premiepension skall värdet räknas om med förändringen av inkomstindex enligt 1 kap. 5 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, och för tilläggspension skall värdet räknas om med förändringen av prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, allt mellan det år då överföring till gemenskaperna skedde och året för återföringen från gemenskaperna.

10 § Värdet av pensionsrätt som överförs från gemenskaperna till den allmänna försäkringskassan, men som inte skall återföras till det allmänna pensionssystemet, skall av försäkringskassan utan dröjsmål placeras enligt tjänstemannens val i en sådan pensionsförsäkring som avses i 58 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) eller i en eller flera av sparformerna enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande.

Försäkringskassans uppgifter

11 § Den allmänna försäkringskassan skall efter ansökan handlägga ärenden om överföring till gemenskaperna av värdet av pensionsrättigheter för allmän ålderspension och om överföring från gemenskaperna av värdet av pensionsrätt.

Försäkringskassan skall också komma överens med gemenskaperna om formerna för överföring av pensionsrättigheter till och från gemenskaperna.

Inkomstbeskattning

12 § En överföring av värdet av pensionsrättigheter enligt denna lag skall inte utgöra inkomst som skall tas upp som intäkt enligt inkomstskattelagen (1999:1229) för den vars pensionsrättigheter överföringen avser.

Omprövning och överklagande

13 § För den allmänna försäkringskassans beslut i ärenden enligt denna lag gäller i tillämpliga delar följande bestämmelser om beslut om pension i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

–13 kap. 9 § första stycket samt 11–13, 15 och 16 §§ om omprövning, och

–13 kap. 17 och 18 §§, 19 § andra och tredje styckena, 20 och 21 §§, 22 § andra och tredje styckena samt 23 § om överklagande.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.
2. Bestämmelserna i 6 och 12 §§ tillämpas första gången vid 2003 års taxering.
3. För den som är född år 1937 eller tidigare och som har tillträtt sin anställning vid gemenskaperna före den 1 januari 2003 skall när det gäller allmän ålderspension, värdet av rätt till folkpension och tilläggspension föras över till Europeiska gemenskaperna. Folkpensionen skall därvid beräknas enligt 5 och 6 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring, punkterna 2 och 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:704) om ändring i den lagen samt punkterna 3, 4, 6 och 7 i övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring i samma lag, allt i bestämmelsernas lydelse före den 1 januari 2001. Tilläggspensionen skall beräknas enligt 12 kap. lagen om allmän försäkring i kapitlets lydelse före den 1 januari 2001. Summan av den beräknade folkpensionen och tilläggspensionen skall räknas om på sätt som anges i 4 § andra och tredje styckena. Om pension har betalats ut skall värdet av rätt till folkpension och tilläggspension minskas med vad som betalats ut på sätt som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

2 §²

Den allmänna försäkringskassan skall

1. utreda och besluta i ärenden som enligt denna lag eller annan författning skall skötas av försäkringskassan,
2. svara för att socialförsäkrings- och bidragssystemen tillämpas likformigt och rättvist,
3. vidta åtgärder för att förebygga och minska ohälsa i syfte att minska de långa sjukperioderna samt aktivt arbeta med rehabilitering enligt vad som närmare anges i 22 kap.,
4. lämna hjälp vid handhavandet av annan verksamhet enligt vad regeringen bestämmer, samt
5. lämna hjälp åt en myndighet som har hand om arbetslöshetsförsäkringen eller åt ett sådant lokalt organ som avses i 1 kap. 2 §.

Försäkringskassan får träffa överenskommelse med kommun, landsting och länsarbetsnämnd om att samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser.

Försäkringskassan får träffa överenskommelse med kommun, landsting och länsarbetsnämnd om att samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. *Försäkringskassan får också ingå sådan överenskommelse med Europeiska gemenskaperna som avses i 11 § lagen (2001:000) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m.*

Försäkringskassan får inte utöva någon annan verksamhet än som avses i första och andra styckena. Den eller de försäkringskassor som regeringen bestämmer får dock genomföra försäkringsmedicinska utredningar och utredningar om arbetslivsinriktad rehabilitering för alla försäkringskassor samt därmed sammanhängande forskning. Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får också föreskriva att det hos en eller flera försäkringskassor skall finnas gemensamma enheter för alla försäkringskassor för vissa ärenden eller frågor.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 2000:377.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Arbetsgivaren äger ur pensionsstiftelse gottgöra sig för vad han utgivit såsom

- a) pensionspost, avgift för pensionsförsäkring eller annan utgift i samband med pensionering,
- b) engångsunderstöd till arbetstagare vid långvarig oförmåga till arbete på grund av sjukdom, lyte eller annat men eller vid avgång ur tjänsten på grund av uppnådd ålder samt engångsunderstöd till efterlevande vid arbetstagarens frånfälle eller utgift för försäkring av sådant understöd.

Dessutom äger arbetsgivaren gottgöra sig för vad som särskilt redovisats under rubriken Avsatt till pensioner till fullgörande av bestämmelse i allmän pensionsplan.

Gottgörelse enligt denna paragraf får ej avse utgift eller redovisning för annan arbetstagare än sådan, som omfattas av stiftelsens ändamål, eller sådan arbetstagares efterlevande.

I fråga om ersättning för värdet av rätt till tjänstepension som överförts till Europeiska gemenskaperna gäller 7 § lagen (2001:000) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension skall införas en ny paragraf, 14 kap. 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

1 a §

Om en tjänsteman enligt 2 § lagen (2001:000) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m. har överfört värdet av pensionsrätt för inkomstpension och värdet av rätt till tilläggs-pension till gemenskaperna och om den fastställda pensionsrätten för inkomstpension eller fastställda pensionspoäng för den personen därefter har sänkts, skall den allmänna försäkringskassan återkräva av honom eller henne vad som har överförts för mycket.

Återkrav skall ske om sänkningen beror på att den pensionsgrundande inkomsten av annat förvärvsarbete har sänkts eller på att pensionsrätt eller pensionspoäng inte borde ha tillgodoräknats till följd av bestämmelserna i 4 kap. 4 eller 8 § om bristande eller underlåten avgiftsbetalning. I andra fall skall beloppet återkrävas endast om den som överfört värdet av pensionsrättigheter genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet har orsakat att pensionsrätt eller pensionspoäng har fastställts felaktigt eller med ett för högt belopp. Om det finns särskilda

skäl får den allmänna försäkringskassan helt eller delvis efterge krav på återbetalning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:702) om garantipension

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 3 § lagen (1998:702) om garantipension skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §

Till grund för beräkning av garantipension enligt 4–6 §§ skall, om inte annat anges i 7 §, ligga den inkomstgrundande ålderspension som den pensionssökande har rätt till för samma år. Med inkomstgrundad ålderspension avses ålderspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension före reducering enligt 12 kap. 9 § samma lag, och allmän obligatorisk ålderspension enligt utländsk lagstiftning som inte är att likställa med garantipension enligt denna lag. Inkomstpension och premiepension skall därvid beräknas som om den pensionssökande endast hade tillgodoräknats pensionsrätt för inkomstpension och som om denna pensionsrätt, före reducering enligt 4 kap. 6 § lagen om inkomstgrundad ålderspension, hade utgjort 18,5 procent av pensionsunderlaget.

Vid tillämpning av första stycket skall, då pensionsrätt eller pensionspoäng till följd av bristande eller underlåten avgiftsbetalning inte har tillgodoräknats eller har reducerats för den pensionssökande, hänsyn tas till den inkomstpension eller den tilläggspension som skulle ha utgetts om full avgift hade erlagts.

Vid beräkning av garantipension enligt 4–6 §§ skall med inkomstgrundad ålderspension likställas tilläggspension i form av änkepension som upp bärs med stöd av övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring samt efterlevandepension och förtidspension enligt utländsk lagstiftning.

Om den pensionssökande enligt 2 § lagen (2001:000) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m. har överfört värdet av pensionsrätt för inkomstpension, pensionsrätt för premiepension och värdet av rätt till tilläggspension och om någon återföring enligt 8 § samma lag därefter inte har skett, skall garantipensionen beräknas som

om någon överföring till gemenskaperna inte hade skett.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §¹

Riksförsäkringsverket skall, i den mån andra medel inte står till förfogande, från Första — Fjärde AP-fonderna rekvirera de medel som behövs för att finansiera försäkringen för inkomstpension och tilläggspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. *Var och en av fonderna skall tillskjuta en fjärdedel av medlen.*

Riksförsäkringsverket skall, i den mån andra medel inte står till förfogande, från Första — Fjärde AP-fonderna rekvirera de medel som behövs för att finansiera försäkringen för inkomstpension och tilläggspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Riksförsäkringsverket skall också från fonderna rekvirera de medel som behövs för att föra över värdet av pensionsrätt för inkomstpension och värdet av rätt till tilläggspension enligt lagen (2001:000) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m.

Vid tillämpningen av första och andra styckena skall var och en av fonderna tillskjuta en fjärdedel av medlen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

¹ Senaste lydelse 2000:789.

3 Ärendet och dess beredning

En person som tar anställning i en av Europeiska unionens (EU:s) institutioner har rätt att överföra värdet av pensionsrättigheter som han eller hon har tjänat in i en medlemsstat till Europeiska gemenskapernas (EG:s) pensionssystem. De pensionsbestämmelser som gäller för anställda i EG ingår i tjänsteföreskrifterna för tjänstemännen i EG och anställningsvillkoren för övriga anställda i dessa gemenskaper. Tjänsteföreskrifterna är fastställda genom rådets förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 259/68 av den 29 februari 1968 (EGT L 56, 4.3.1968, s.1, Celex 31968R0259) och har därefter ändrats vid åtskilliga tillfällen. Reglerna om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från EG:s pensionssystem finns i artikel 11 i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna, se *bilaga 1*. Sveriges medlemskap i EU från och med den 1 januari 1995 har resulterat i att närmare 900 svenskar anställts i EU:s institutioner.

Inför ett eventuellt medlemskap beslutade regeringen hösten 1994 att en särskild utredare skulle tillkallas med uppgift att klarlägga betydelsen och räckvidden för svenskt vidkommande av gemenskapernas regler om samordning och överföring av pensionsrättigheter mellan pensionssystem i Sverige och gemenskapernas pensionssystem. Utredningen skulle vidare föreslå de åtgärder som kan behöva vidtas för att reglerna skall kunna tillämpas i Sverige.

Utredningen överlämnade i mars 1996 betänkandet Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst (SOU 1996:57). Utredningens sammanfattning av sitt betänkande finns i *bilaga 3*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över de remissinstanser som yttrat sig över betänkandet finns i *bilaga 4*. De inkomna remissvaren och en sammanställning över dessa finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Fi96/2542). Efter remissbehandlingen har en fortsatt beredning skett i Regeringskansliet och förslag till nödvändig lagstiftning har utarbetats. Arbetet redovisades i februari 1999 i promemorian Pensionsöverföringar till Europeiska gemenskaperna (Ds 1999:6) och i maj 2000 i en tilläggspromemoria (Ju1999/8/PP). En sammanfattning av promemoriorna finns i *bilaga 5*. Promemoriorna har remissbehandlats. En förteckning över de remissinstanser som yttrat sig över promemoriorna finns i *bilaga 6*. Kontakter har under hand tagits med Europeiska kommissionen. Ett antal av de tidigare remissinstanserna har beretts tillfälle att lämna synpunkter på de delar i ett utkast till lagrådsremiss som rör överföring från EG till Sverige. De inkomna remissvaren och sammanställningar över svaren finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju1999/8/PP). Med promemoriorna avses i fortsättningen promemorian och de ändrade ställningstaganden som förs fram i tilläggspromemorian.

4 Europeiska gemenskapernas pensionssystem

4.1 Pensionsförmåner

De pensionsbestämmelser som gäller för anställda i Europeiska gemenskaperna ingår i tjänsteföreskrifterna för tjänstemännen i Europeiska gemenskaperna och anställningsvillkoren för övriga anställda i dessa gemenskaper (i fortsättningen kallade EG:s tjänsteföreskrifter eller tjänsteföreskrifterna). Tjänsteföreskrifterna är fastställda genom rådets förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 259/68 av den 29 februari 1968 och har därefter ändrats vid åtskilliga tillfällen.

Pensionsbestämmelserna finns i kapitel 3 i tjänsteföreskrifterna och i bilaga 8 till dem. En konsolidering av förordningen nr 259/68 och efterföljande förordningar om ändring av den förordningen finns i Europeiska kommissionens kompendium Tjänsteföreskrifter, förordningar och regler som skall tillämpas på tjänstemän och övriga anställda i Europeiska gemenskaperna.

EG:s pensionssystem omfattar ålderspension (i den svenska översättningen av tjänsteföreskrifterna benämnd avgångspension), avgångsvederlag, invalidpension och efterlevandepension. Förmånerna finansieras direkt över EU:s budget genom ett fördelningssystem. Någon fondering av pensionsmedel för framtida utbetalning förekommer inte. Kostnaden beräknas sedan år 1993 vara 24,75 procent av lönen, vilket med en tredjedel betalas av den anställde genom en egenavgift. Återstående två tredjedelar tas inte ut som en särskild arbetsgivaravgift.

4.1.1 Ålderspension

Pensionsålderns nedre gräns är 60 år, men den anställde är skyldig att avgå först vid 65 år. För att få avgå med rätt till ålderspension skall arbetstagaren antingen ha tjänstgjort i minst tio år i en EU-institution eller ha fyllt 60 år. Tjänsteår som härrör från överförd pensionsrättighet får inte beaktas för de tio åren. När den anställde har fyllt 50 år och avgår efter minst tio års tjänstgöring, finns rätt att ta ut ålderspensionen från avgångsdagen. I sådant fall reduceras pensionen. Om den anställde är yngre vid avgången eller om han eller hon så väljer, betalas pensionen ut från och med 60 års ålder, men alltid tidigast från avgångsdagen.

Pensionsnivån vid hel pension är 70 procent av den sista grundlönen i den sista lönegrad som arbetstagaren innehaft minst ett år före avgången. En hel pension skall dock minst uppgå till 140 procent av den lägsta grundlönen som gäller för anställda vid EU:s institutioner. Vid beräkningen av minimipensionen beaktas inte tjänstetid som överförts från andra pensionssystem.

För hel pension krävs 35 års tjänstgöring. Om den anställde inte kan tillgodoräknas 35 tjänsteår vid 60 år reduceras pensionen i motsvarande mån. Även i ett sådant fall kan pensionen emellertid bli hel om den anställde fortsätter att arbeta efter uppnådda 60 år. Den pension som tjänats in vid 60 år höjs nämligen med 5 procent för varje år som anställningen

fortsatt efter 59 men före 65 år. Dessutom fortsätter den anställde att tjäna in pensionsgrundande tjänsteår. Den totala pensionen får dock inte överstiga nivån 70 procent.

Utöver dessa regler om ålderspensionens storlek gäller att pensionen minst skall uppgå till det månatliga belopp som svarar mot det avgångsvederlag som den anställde skulle ha haft rätt till om han eller hon inte haft rätt till ålderspension. Avgångsvederlaget skall i detta sammanhang anses vara det kapitaliserade nuvärdet av det månatliga beloppet.

I tjänsteföreskrifterna finns detaljerade regler för vilka tider som får tillgodoräknas som tjänsteår. En genomgående förutsättning för tillgodoräkning är att avgift betalats för tiden och att eventuella tidigare utbetalade förmåner som svarar mot tiden, plus en årlig ränta på 3,5 procent, återbetalas. Även en överföring av tidigare intjänad pensionsrätt resulterar i tillgodoräkning av tjänsteår.

En tillfälligt anställd kan välja att låta EU-institutionen upprätthålla pensionsrätten i hemlandet. Den anställde betalar egenavgiften till EU:s pensionssystem. Ålderspensionen från EU:s pensionssystem reduceras i förhållande till den andel av arbetsgivaravgiften som institutionen i förekommande fall betalat för pensionsrätt i hemlandet. Tillfälligt anställda som endast vikarierar på en fast tjänst är, med visst undantag, inte berättigade till ålderspension. De får i stället avgångsvederlag när anställningen upphör.

4.1.2 Avgångsvederlag

En anställd som avgår före 60 års ålder och inte har tjänstgjort i minst tio år i en EU-institution har inte rätt till ålderspension. Om han eller hon inte heller är berättigad till invalidpension eller inte kan utnyttja möjligheten enligt artikel 11.1 i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna att överföra sin EG-pensionsrätt till ett pensionssystem som han eller hon senare ansluts till, finns i stället rätt till ett avgångsvederlag enligt artikel 12 i bilagan, se *bilaga 2*. Avgångsvederlaget betalas således endast ut när det inte är möjligt att överföra värdet av pensionsrätt som den enskilde är berättigad till inom gemenskaperna till det pensionssystem som han eller hon ansluts till i senare verksamhet. Vederlaget betalas ut i form av ett engångsbelopp när anställningen upphör.

Avgångsvederlaget beräknas till summan av dels inbetalade egenavgifter till EG:s pensionssystem och en tredjedel av eventuellt överfört pensionskapital plus 3,5 procent årlig ränta på beloppen, dels ett belopp beräknat till 1,5 månadslön för varje pensionsgrundande tjänsteår som den anställde fått tillgodoräkna, inklusive eventuella tjänsteår som är grundade på överförd pensionsrätt.

4.1.3 Invalidpension

En anställd som blir varaktigt oförmögen att utöva sin tjänst är skyldig att avgå och är därvid berättigad till invalidpension. Invalidpensionen utges tills dess personen blir 65 år. Invalidpensionen uppgår till den ålderspension som den anställde skulle ha varit berättigad till om han eller hon stått kvar i sin anställning till 65 år. Om arbetsoförmågan beror på en

arbetsskada eller på en uppoffrande handling för det allmännas bästa eller på att den anställda utsatt sig för livsfara för att rädda människoliv, skall invalidpensionen uppgå till 70 procent av lönen, oberoende av tjänstear.

4.1.4 Efterlevandepension

Änka, änklings och frånskild har rätt till efterlevandepension efter en anställd som avlidit om personen varit gift med den avlidne i minst ett år. För rätt till efterlevandepension efter en pensionär krävs att äktenskapet varat i minst fem år eller i minst ett år före pensioneringen. Tidskraven gäller inte för makar med gemensamma barn eller i de fall dödsfallet orsakats av en olycka eller arbetsskada.

Efterlevandepensionen uppgår normalt till 60 procent av den ålderspension som den avlidne var berättigad till. Om det utöver efterlevande make finns barn till den avlidne utges barntillägg.

Barn till den avlidne har rätt till efterlevandepension om det inte finns någon efterlevande make med rätt till sådan pension. Pensionen uppgår till 80 procent av det belopp som en efterlevande make skulle ha haft rätt till. Om det finns fler än ett efterlevande barn ökar beloppet med belopp som svarar mot barntillägg och delas sedan lika mellan barnen.

Efterlevandepension till vuxen upphör vid omgifte och till barn vid 18 års ålder eller, om barnet studerar, vid 26 års ålder.

4.1.5 Utbetalning

I samband med rådets årliga revision av lönerna för EU-anställda beslutar rådet om ändring av de pensioner som betalas ut. För närvarande fungerar det så att ett prisindex för Belgien vägs samman med ett beräknat reallöneindex för offentligt anställda i samtliga medlemsstater.

Det belopp som pension betalas ut med enligt EG:s pensionssystem korrigeras med en koefficient som är bestämd med hänsyn till levnadskostnaderna i huvudstaden i förmånstagarens bosättningsland jämförda med dem i Bryssel. Den bakomliggande principen är att pensionären skall ha samma köpkraft varhelst han eller hon bosätter sig inom EU.

4.1.6 Skattebestämmelser

Av artikel 13 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier till fördraget den 8 april 1965 om upprättandet av ett gemensamt råd och en kommission för Europeiska gemenskaperna (Fusionsfördraget) och artikel 2 i rådets förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 260/68 av den 29 februari 1968 om villkoren för och förfarandet vid skatt till Europeiska gemenskaperna framgår att pension från gemenskaperna skall beskattas av gemenskaperna och samtidigt vara befriad från nationell skatt. Enligt vad Europeiska kommissionen uppger gäller befrielsen från nationell skatt inte bara vid utbetalning av en pension. Vid överföring av pensionskapital till EG får någon beskattning av kapitalet som kan anses innebära dubbelbeskattning inte ske. Stadgandet

om befrielse från nationella skatter i fusionsfördragets protokoll skall enligt kommissionen vidare läsas som att en pension från gemenskaperna inte får sammanläggas med inkomster i en medlemsstat vid beräkning av beskattningsunderlaget.

Pension som betalas ut från EG:s pensionssystem beskattas således av gemenskaperna. Vid beräkning av det beskattningsbara beloppet dras familjetillägg och vissa sociala förmåner av, liksom 10 procent för inkomstens förvärvande. Skattesatsen varierar enligt en progressiv skala. Egenavgiften för pensioner, som givetvis inte betalas av pensionärer, och andra sociala avgifter dras också av vid beräkningen av skatteunderlaget. Skatten tas ut som källskatt.

Vid beskattning av avgångsvederlag, som betalas ut i form av ett engångsbelopp men avser en längre period, beräknas skatten med utgångspunkt från den skattesats som gällde för den anställdes månadslön vid avgångstidpunkten.

4.2 Reglerna om överföring av värdet av pensionsrättigheter

Reglerna om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskapernas pensionssystem finns i artikel 11 i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna, se *bilaga 1*. De gäller för tjänstemän och tillfälligt anställda i gemenskapernas olika institutioner och flertalet av deras övriga organ. De gäller dock inte för flertalet tillfälligt anställda som endast vikarierar på en fast tjänst.

EU-institutionerna fastställer tillämpningsföreskrifter för den närmare regleringen och hanteringen av pensionsöverföringen. Kommissionen har för sina tjänstemän i administrativa meddelanden beslutat om dels generella föreskrifter (nr 789 av den 16 april 1993 om överföring av pensionsrättigheter), dels särskilda föreskrifter om vad som skall gälla vid överföringen från respektive medlemsstat. De ländervisa föreskrifterna är resultatet av överläggningar och i vissa fall formella avtal mellan gemenskapernas administration och pensionssystemen i fråga.

Vägledning för tillämpningen av reglerna om överföring finns i ett par mål som EG-domstolen avgjort. Bland annat har kommissionen i enlighet med artikel 226 i EG-fördraget vid ett par tillfällen stämt medlemsstater för att de underlåtit att vidta de åtgärder som krävts för att värdet av pensionsrättigheter skall kunna överföras.

4.2.1 Överföring till EG:s pensionssystem

En medborgare i EU som tillträder en anställning i en EU-institution har enligt artikel 11.2 rätt att, om han eller hon så önskar, överföra värdet av sin i en medlemsstat intjänade pensionsrätt till EG:s pensionssystem. Detsamma gäller enligt artikel 11.3 den som återinsätts efter tjänstledighet för uppehållande av annan tjänst eller av personliga skäl. Det som den anställda har rätt att överföra är värdet av den pension som han eller hon är berättigad till på grundval av tjänstgöring i en statlig förvaltning eller en nationell eller internationell organisation eller av

verksamhet som anställd eller egenföretagare. Enligt artikelns ordalydelse har den anställde endast ovillkorlig rätt att överföra värdet av ålderspension. Enligt praxis får emellertid även värdet av invalidpension och efterlevandepension överföras. Pension som belöper på intjänandetid efter tidpunkten för anställningen i gemenskaperna får i princip inte överföras.

Det belopp som skall överföras skall vara antingen "det försäkrings-tekniska värdet" eller "det schablonmässiga återköpsvärdet" av den pension som den anställde tjänat in. EG-domstolen har i mål 212/81 Pensionsfonden för privatanställda i Luxemburg mot Leon Bodson gjort vissa preciseringar. "Det försäkringstekniska värdet" avser det kapitaliserade nuvärdet av en framtida periodisk förmån. Kapitalbeloppet skall beräknas med hänsyn till antaganden om ränta, livslängd och dödlighet. "Det schablonmässiga återköpsvärdet" å andra sidan kan användas för avgiftsbestämda system och utgörs av summan av de egen- och arbetsgivaravgifter som betalats till pensionssystemet plus ränta. Beloppet kan vara oförmånligt beräknat men trots det godtagbart så länge överföringen till EG inte är diskriminerad jämfört med om motsvarande överföring skulle göras inom landet.

Överföringen av pensionskapital till EG:s pensionssystem resulterar i att den anställde får tillgodoräkna det antal tjänsteår för sin EG-pension som svarar mot kapitalbeloppet. Reglerna för hur tjänsteåren beräknas är fastställda i institutionens föreskrifter.

Först skall det kapitalbelopp som beräknats i den aktuella medlemsstatens valuta räknas om till belgiska francs. Det är inte valutakursen vid överföringstillfället som i första hand används utan den genomsnittliga kursen under den tidsperiod då den överförda pensionsrätten tjänats in. Om den anställde begär det görs emellertid omräkningen enligt kursen vid överföringstidpunkten. Från kapitalbeloppet skall sedan en årlig ränta på 3,5 procent dras av för perioden från anställningstidpunkten till tidpunkten för den faktiska överföringen av beloppet. För tillfälligt anställda tar man i stället för anställningstidpunkten fasta på den tidpunkt då eventuell kvalifikationstid fullgjorts. Om det överförda beloppet inte ökat med ränta eller index i den berörda medlemsstaten under den aktuella tidsperioden görs inget avdrag.

Omräkningen till tjänsteår sker med beaktande av lönen i den lönegrad som den anställde placerades i då han eller hon anställdes i gemenskaperna. Ju högre lön den anställde har desto färre tjänsteår får han tillgodoräknas. Härvid ger ett visst kapitalbelopp ett mindre antal tjänsteår för en kvinna än för en man beroende på att EG-pensionen antas behöva betalas ut under längre tid för en kvinna än för en man. Tjänsteåren får inte överstiga det antal år som personen varit ansluten till det pensionssystem från vilket pensionsrätt överförts. Kapitalbelopp som svarar mot eventuellt överskjutande antal tjänsteår betalas ut till personen i anslutning till överföringen.

Genom att den överförda pensionsrätten räknas om till tjänsteår i EG:s pensionssystem höjs inte bara systemets ålderspension utan även såväl eventuellt avgångsvederlag som eventuell invalidpension och efterlevandepension. Detta oberoende av vilka förmåner som ingått i det värde som överförts.

4.2.2 Överföring från EG:s pensionssystem

En tjänsteman som slutar sin anställning i en EU-institution, med eller utan rätt till pension, för att börja en annan anställning eller för att bedriva verksamhet som egen företagare kan få värdet av sin pensionsrätt inom gemenskapen överförd till ett pensionssystem som han eller hon ansluts till i den nya verksamheten. Bestämmelserna om detta finns i artikel 11.1 och i artikel 12, i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna. Som förutsättning gäller att ett avtal om detta sluts mellan den som hanterar pensionssystemet och gemenskaperna. I praktiken gäller dock som förutsättning endast att det enligt lag eller genom en överenskommelse mellan gemenskaperna och ett pensionssystem till vilket tjänstemannen ansluts finns en möjlighet till en sådan överföring. Värdet av den upplupna pensionsrätt som tjänstemannen är berättigad till inom gemenskaperna kan då överföras till det pensionssystemet.

Överföringen går till så att ett kapitalbelopp som svarar mot värdet av pensionsrätten i EG:s pensionssystem betalas till den pensionskassa eller motsvarande som förvaltar det pensionssystem som personen ansluts till.

Det belopp som överförs är det försäkringstekniska värdet av den intjänade pension som den anställde har rätt till när han eller hon avgår eller skulle ha haft rätt till om inte kvalifikationskravet för ålderspension på tio år hade funnits. Om det intjänade pensionsbeloppet är mindre än vad ett avgångsvederlag skulle vara överförs i stället avgångsvederlagets belopp. Överföringen belastas inte med avdrag för skatt eller administrativa kostnader.

Vissa medlemsstater har överenskommit med gemenskapernas administration om rutiner som syftar till att pensionsrätt som en gång överförs till EG:s pensionssystem återförs till den aktuella staten i de fall den anställde slutar utan rätt till pension. Det är Storbritannien, Irland, Danmark och Finland som velat undvika att pensionsrätt som tjänats in i det egna landet betalas ut i form av ett avgångsvederlag.

4.2.3 Ansökan om överföring till och från EG:s pensionssystem

För att få överföra värdet av pensionsrättigheter från en medlemsstat till EG:s pensionssystem skall en tjänsteman skriftligen ansöka om det inom sex månader från det att han eller hon fått besked om fast anställning – efter att ha fullgjort eventuell provanställning – och fått information om möjligheten till överföring. En tillfälligt anställd kan vänta med ansökan om överföring till sex månader från det att han eller hon både fullgjort den kvalifikationsperiod som krävs för rätt till ålderspension och fått information om möjligheten till överföring. Information om överföring lämnas inte av institutionen förrän man är överens med den berörda medlemsstaten om att överföring är möjlig.

En ansökan om överföring är inte bindande utan kan betecknas som en intresseanmälan. Den anställde får först en redovisning från den EU-institution som han eller hon tillhör av hur överföringen påverkar pensionen. Därefter skall den anställde inom viss tid – normalt inom två månader – skriftligen meddela institutionen om överföringen skall genomföras. När det väl är gjort kan ansökan inte ändras. Den faktiska

överföringen av pensionsrättigheten skall sedan ske så snart som möjligt genom betalning av ett kapitalbelopp.

När en tjänsteman meddelar att han eller hon tänker lämna sin tjänst i EG underrättas EG:s pensionsadministration. Administrationen påminner tjänstemannen om de pensionsvillkor som gäller när han eller hon lämnar tjänsten. Om tjänstemannen inte är berättigad till pension uppmanas denne att ansöka om överföring av värdet av sin pensionsrätt inom gemenskaperna till det pensionssystem han eller hon ansluts till i en ny anställning eller verksamhet i det fall det enligt lag eller en överenskommelse finns en sådan möjlighet. Om den enskilde inte vill föra medlen till ett sådant pensionssystem kan EG:s pensionsadministration komma att konstatera att tjänstemannen inte följer tjänsteföreskrifterna och hålla inne medlen till dess att frågan avgjorts i domstol.

4.2.4 Övriga medlemsstater

Bestämmelserna om överföring av pensionsrättigheter till och från EG:s pensionssystem tillkom i början på 1960-talet. Efter att ha utformat tillämpningsföreskrifter uppmanade EG-kommissionen år 1970 medlemsstaterna att tillämpa reglerna om överföring. Uppmaningen mötte inget gensvar. Det största pensionssystemet i ett av länderna, Italien, träffade en principöverenskommelse, men systemen i övriga länder hävdade att det inte var möjligt att tillämpa artikel 11. Man hänvisade antingen till att den nationella lagstiftningen inte medgav överföring av pensionskapital eller till att det var tekniskt mycket svårt att beräkna de försäkringstekniska värdena.

En andra förhandlingsomgång påbörjades år 1974 med dåvarande nio medlemsländer. En överenskommelse med Storbritannien kom snart till stånd och kunde börja gälla år 1975 följt av en överenskommelse med ett italienskt pensionssystem. Förhandlingarna resulterade också i att Irland tillsammans med Danmark och Luxemburg godtog rätten att överföra pension från landets pensionssystem till gemenskapernas. Kommissionen begärde formellt besked från Belgien och Nederländerna om deras inställning och fick till svar att artikel 11 endast kunde tillämpas i de stater där det redan fanns nationell lagstiftning som tillät överföring. Liknande invändningar framfördes av Tyskland och Frankrike.

Svårigheterna med att få till stånd en tillämpning av artikel 11 i flera av de ursprungliga medlemsländerna ledde till att kommissionen i enlighet med artikel 226 i EG-fördraget (enligt dåvarande numrering artikel 169 i Romfördraget) beslöt föra frågan till EG-domstolen. Två vägledande domslut har haft en avgörande betydelse för förhandlingarna. Den 20 oktober 1981 förklarade domstolen i mål 137/80 EG-kommissionen mot Belgien att Belgien hade underlåtit att fullgöra sin skyldighet att möjliggöra överföring av pensionsrättigheter. I domen fastslogs att svårigheter som måste övervinnas, som till exempel tekniska problem för vissa pensionssystem med att fastställa värdet av intjänad pensionsrätt före det att förmånerna skall betalas ut eller det faktum att förmånerna dessförinnan genom lagstiftning kan bli föremål för förbättringar eller försämringar inte är något godtagbart skäl för en medlemsstat att inte fullgöra sina skyldigheter.

Rättsliga åtgärder vidtogs därefter mot Nederländerna, Frankrike, Luxemburg och Tyskland för att de inte uppfyllt sina förpliktelser enligt Romfördraget samt återigen mot Belgien för att landet inte rättat sig efter domslutet från 1981. Nederländerna fälldes av domstolen i mål 72/85 den 20 mars 1986.

I mål 315/85 EG-kommissionen mot Luxemburg den 17 december 1987 klargjorde domstolen att medlemslandet kan välja mellan att överföra antingen det kapitaliserade nuvärdet av framtida förmåner eller summan av inbetalade avgifter.

Förhandlingarna återupptogs år 1987 med utgångspunkt från dessa avgöranden. I dagsläget är situationen den att det är möjligt att överföra värdet av åtminstone viss pensionsrätt från samtliga övriga medlemsstater.

4.3 Reglernas tillämplighet i Sverige

Regeringens förslag: Den komplettering som behövs i svensk lagstiftning, för att reglerna om pensionsöverföring i EG:s tjänsteföreskrifter skall kunna tillämpas i Sverige, skall i huvudsak samlas i en särskild lag om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna.

Regeringens bedömning: Reglerna om överföring av värdet av pensionsrättigheter i EG:s tjänsteföreskrifter är bindande och direkt tillämpliga i Sverige. Det innebär att en tjänsteman eller tillfälligt anställd i Europeiska gemenskaperna har en ovillkorlig rätt att överföra värdet av sådan pensionsrätt som avses i föreskrifternas regler om överföring till gemenskapernas pensionssystem. Rätten bör inte utvidgas till att gälla för andra än dem som omfattas av tjänsteföreskrifterna.

Promemoriornas förslag och bedömning: Förslaget i tilläggspromemorian överensstämmer med regeringens bedömning och förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemoriornas förslag. *Statens pensionsverk* anser att det i lagen om överföring endast bör uppges vilka former av allmän pension som får överföras, att tjänstepension m.m. får föras över bör inte sägas eftersom det redan gäller enligt tjänsteföreskrifterna. *Skattemyndigheten i Malmö* har samma principiella inställning och framhåller att en EG-förordning varken får eller behöver omsättas i nationella rättsregler.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Reglerna om överföring av värdet av pensionsrätt i EG:s tjänsteföreskrifter är fastställda genom rådsförordningar. De är därmed enligt artikel 249 i EG-fördraget bindande och direkt tillämpliga i medlemsstaterna. Om reglerna inte kunnat tillämpas har EG-kommissionen vid ett par tillfällen vidtagit rättsliga åtgärder mot den aktuella medlemsstaten.

Tjänsteföreskrifterna gäller för tjänstemän eller tillfälligt anställda i Europeiska gemenskapernas institutioner och flertalet av gemenskapernas övriga organ. För Sverige gäller det således att ombesörja att reglerna om överföring kan tillämpas på avsett sätt för den som den 1

januari 1995 var anställd eller som därefter anställd vid någon av de institutioner som omfattas av tjänsteföreskrifterna. Det finns enligt regeringens uppfattning ingen anledning att i detta sammanhang möjliggöra för andra som tjänstgör i eller utanför Sverige att hävda en motsvarande rätt till överföring av värdet av pensionsrättigheter. Lagstiftningen bör därför inte utvidgas till att gälla för andra än dem som omfattas av gemenskapernas tjänsteföreskrifter. Den bör således inte gälla för motsvarande överföringsregler som kan finnas i andra liknande pensionssystem.

EG-rätten innebär att någon svensk författning som motsvarar tjänsteföreskrifternas regler om pensionsöverföring inte får utfärdas. För att Sverige skall ha uppfyllt sina skyldigheter som medlemsstat kan däremot svensk lagstiftning behöva anpassas och kompletteras så att överföringen fungerar på avsett sätt.

För att ge en samlad bild av vilka speciella regler som gäller och för att markera reglernas begränsade tillämpningsområde föreslås att reglerna samlas i en särskild lag. Lagen skall ses som ett komplement till gemenskapernas regler om pensionsöverföring. Där skall regleras hur värdet av pensionsrättigheter inom den allmänna försäkringen skall beräknas och överföras och där skall eventuella hinder i den svenska lagstiftningen mot att överföra värdet av tjänstepension eller motsvarande undanröjas. Lagen behöver också innehålla bestämmelser som möjliggör överföringar från gemenskaperna till Sverige.

5 Överföring från Sverige till Europeiska gemenskaperna

5.1 Allmän pension

5.1.1 Det reformerade ålderspensionssystemet

Riksdagen har beslutat om ett nytt system för den allmänna obligatoriska ålderspensionen (prop. 1997/98:151 och prop. 1997/98:152, bet. 1997/98:SfU13 och SfU14, rskr. 1997/98:315 och 320). Det reformerade ålderspensionssystemet är indelat i två huvuddelar bestående av dels en inkomstgrundad ålderspension, dels ett grundskydd i form av en garantipension. Den inkomstgrundade ålderspensionen består i sin tur av inkomstpension och premiepension samt övergångsvis av tilläggspension. Garantipensionen skall helt finansieras med statsmedel medan den inkomstgrundade ålderspensionen är avgiftsfinansierad.

Införandet av det reformerade ålderspensionssystemet skall ske gradvis. Personer som är födda år 1937 eller tidigare kommer att få tilläggspension och 30-delsberäknad folkpension beräknad i förhållande till antalet år med tillgodoräknade poäng för tilläggspension enligt i huvudsak nuvarande regler. Folkpensionen beräknad i förhållande till antalet bosättningsår (40-delsberäknad) skall dock ersättas av en övergångsvis garantipension. Personer som är födda något av åren 1938–1953 kommer att få viss del av sin inkomstgrundade ålderspension beräknad enligt nuvarande regler om tilläggspension med ett tillägg för den 30-delsberäknade folkpensionen och viss del enligt de nya reglerna om inkomstpension och premiepension. Hur stor del som kommer från respektive system beror på vilket år personen i fråga är född. Den som är född 1938 kommer att få 16/20 beräknad enligt nuvarande regler om tilläggspension och 4/20 enligt de reformerade reglerna medan den som är född 1953 kommer att få 1/20 enligt nuvarande regler och 19/20 enligt reformerade regler. Därutöver kommer den som har tjänat in låg eller ingen inkomstgrundad ålderspension att kunna få garantipension. Personer som är födda 1954 eller senare omfattas fullt ut av de reformerade reglerna både när det gäller den inkomstgrundade pensionen i form av inkomstpension och premiepension som grundskyddet i form av garantipension.

Den inkomstgrundade ålderspensionen finansieras, som angetts ovan, fullt ut genom avgifter. Avgiftssatsen är 18,5 procent av den pensionsgrundande inkomsten, vilket också motsvarar pensionsrätten. Inkomster av förvärsarbete är liksom tidigare pensionsgrundande. Därutöver ger socialförsäkringsersättningar, arbetslöshetsersättning etc. som tidigare varit pensionsgrundande upphov till pensionsrätt också i det reformerade

pensionssystemet. Även för dessa ersättningar betalas avgifter, i detta fall av staten i form av en statlig ålderspensionsavgift. Utöver de inkomster och ersättningar som tidigare varit pensionsgrundande tillgodoräknas den som haft barn under fem år på visst sätt extra pensionsgrundande belopp för denna tid. Likaså tillgodoräknas den som gör värnplikt eller studerar under vissa förutsättningar pensionsgrundande belopp för sådan tid. Även för dessa pensionsgrundande belopp erläggs statlig ålderspensionsavgift.

För de pensionsgrundande inkomster och övriga pensionsgrundande belopp som efter avdrag för debiterad allmän pensionsavgift enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift uppgår till högst 7,5 förhöjda prisbasbelopp, tillgodoräknas pensionsrätt med 18,5 procent. Pensionsrätt tjänas in från 16 års ålder utan någon övre åldersgräns. Den slutliga pensionen grundas på all pensionsrätt intjänad under hela förvärvstiden, till skillnad från nuvarande system där underlaget är de 15 bästa åren under en period av 30 år. Detta innebär att varje års inkomster i det reformerade pensionssystemet genererar pension och att pensionen blir högre för varje ytterligare år med pensionsgrundande inkomst. Av den totala pensionsrätten på 18,5 procent hänförs 16 procent till inkomstpensionen och resterande del, 2,5 procent, till premiepensionen. Avgifterna till inkomstpensionen skall användas för att finansiera utgående inkomstpensioner samma år. Inkomstpensionssystemet är således ett fördelnings-system av i huvudsak samma karaktär som det nuvarande ATP-systemet. Pensionsrätt fastställs sålunda årligen med motsvarande andel av de pensionsgrundande inkomsterna och andra pensionsgrundande belopp som avgift har erlagts med. Den försäkrades ackumulerade pensionsrätt i fördelningsystemet skall sedan räknas upp med ett index som följer den allmänna löneutvecklingen i samhället. De uppräknade pensionsrätterna skall slutligen ligga till grund för beräkningen av den ålderspension som skall utges. Den årliga ålderspensionen beräknas genom att summan av de uppräknade pensionsrätterna divideras med ett delningstal. Delningstalet skall bestämmas bl.a. med hänsyn till den genomsnittliga förväntade livslängden vid tidpunkten för pensionsuttaget.

Premiepensionssystemet är utformat som ett fondförsäkringssystem. Det är den nyinrättade Premiepensionsmyndigheten (PPM) som sköter försäkringsfunktionen inom systemet. Myndigheten skall i princip fungera som ett vanligt livförsäkringsbolag. För varje pensionssparare skall PPM föra ett individuellt premiepensionskonto som visar den enskildes tillgodohavande i premiepensionssystemet. Enligt förarbetena till lagstiftningen om premiepension är avsikten att fastställd pensionsrätt för premiepension skall vara grundlagsskyddad i och med att egendoms-skyddet i 2 kap. 18 § regeringsformen skall vara tillämpligt för rätten till premiepension (prop. 1997/98:151 s. 400 f.).

Kapitalförvaltningen av premiepensionsmedlen sker i värdepappers-fonder som sköts av fristående fondförvaltare. Dessa kan vara svenska eller utländska fondföretag. För samtliga gäller att de skall ha tillstånd att utöva fondverksamhet och att de står under tillsyn. Fonderna skall ha anmälts till PPM och fondförvaltarna skall ha avtalat med myndigheten om bl.a. avgifter och information.

Förutom hos privata fondförvaltare kan en pensionssparare välja att placera medlen i en särskild fond, Premievals-fonden, hos den nyinrättade

Sjunde AP-fonden. Om den enskilde inte gör något aktivt val av förvaltning kommer medlen att placeras i en annan fond hos Sjunde AP-fonden, Premiesparfonden.

Att premiepensionssystemet fungerar enligt en fondförsäkringsmodell innebär bl.a. att det är PPM som är andelsägare i de värdepappersfonder där medlen placeras. Det är emellertid den enskilde som bestämmer i vilken eller vilka värdepappersfonder medlen skall placeras. Det är också den enskilde som bär den finansiella risken för placeringen. Marknadsutvecklingen och skickligheten i förvaltningen blir avgörande för värdeutvecklingen i den eller de fonder som den enskilde valt.

Pensionsspararen kan när som helst placera om sina fondmedel, dvs. flytta hela eller delar av sitt sparande mellan olika fonder. När PPM tagit emot en begäran om att byta fond, skall myndigheten sälja andelar i den fond som skall lämnas och köpa andelar i den nya fonden.

När den enskilde börjar ta ut premiepension skall pensionsförmånerna beräknas med utgångspunkt i tillgodohavandet på spararens individuella premiepensionskonto. Grundalternativet skall vara att tillgodohavandet på kontot förblir placerat i värdepappersfonder även under pensionstiden. Eftersom den enskildes kontotillgodohavande är beroende av värdeutvecklingen i den eller de värdepappersfonder som denne valt, kommer pensionsutbetalningarna att kunna variera i storlek med förändringarna i fondandelarnas värde. Som ett alternativ har pensionsspararen emellertid rätt att få ut sin premiepension i form av en traditionell livränteförsäkring som garanterar spararen livslång utbetalning av ett fast månadsbelopp.

Många av de grundläggande principer för premiepensionssystemet som nu beskrivits samt de inom socialförsäkringsrätten grundläggande principerna om att den enskildes rätt till försäkringsersättning inte får utmätas och att den enskilde heller inte får överlåta sin rätt till sådan ersättning – vilka således även gäller för rätten till premiepension – markerar att systemet är ett slutet ekonomiskt system. Med detta avses att det inte kan skjutas till ytterligare premiemedel till systemet eller användas medel från detta för andra ändamål än sådana som slutligt syftar till pensionsutbetalningar. Att premiepensionssystemet är uppbyggt på detta sätt framgår också på andra sätt. Det skall t.ex. inte vara möjligt för den enskilde att göra någon extra insättning på sitt premiepensionskonto. PPM:s verksamhet skall finansieras genom avgifter från den enskilde och därför inte redovisas i statsbudgeten.

För den som inte har tjänat in rätt till inkomstgrundad ålderspension eller endast låg sådan pension skall det finnas en garantipension. Garantipensionens storlek påverkas av storleken av den inkomstgrundade pensionen genom att garantipensionen reduceras med hänsyn till storleken på den inkomstgrundade pensionen. Den totala pensionens nivå varierar beroende på storleken av den inkomstgrundade ålderspensionen såtillvida att den totala nivån är högre ju högre den inkomstgrundade ålderspensionen är. Detta gäller dock inte vid mycket låga belopp där nivån är densamma som för dem som inte har tjänat in någon inkomstgrundad ålderspension alls. Den sistnämnda nivån som utgör basnivån för garantipensionen är 2,13 prisbasbelopp för den som är ogift och 1,9 prisbasbelopp för den som är gift. Den svenska inkomstgrundade ålderspensionen beräknas i detta sammanhang som om all pension hade tillgodoräknats inom fördelningssystemet. Garantipensionen avräknas här-

utöver även mot utländsk ålderspension, förtidspension och efterlevandepension samt mot ATP-pension i form av änkepension.

Garantipensionen är beroende av tillgodoräknande av försäkringstid på så sätt att det för rätt till garantipension krävs tillgodoräknande av minst tre års försäkringstid och att det för rätt till oavkortad garantipension krävs tillgodoräknande av 40 försäkringsår. Som försäkringstid räknas tid när personen i fråga har varit folkbokförd i Sverige men även viss annan tid. Som huvudregel kan försäkringstid tillgodoräknas fr.o.m. det år personen fyller 25 år t.o.m. det år han eller hon fyller 64 år. I vissa fall kan dock även åren mellan 16 och 24 års ålder tillgodoräknas som försäkringstid.

Garantipension får tas ut tidigast från och med den månad då den pensionsberättigade fyller 65 år. För att inte ett uttag av inkomstgrundad ålderspension före eller efter denna tidpunkt skall kompenseras genom högre garantipension respektive leda till en lägre garantipension finns regler som innebär att garantipensionen i ett sådant fall skall beräknas som om uttag av inkomstgrundad ålderspension gjorts vid 65 års ålder.

Garantipensionen skall i princip endast utges till den som är bosatt i Sverige. Till följd av reglerna i rådsförordningen (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom Europeiska unionen kommer emellertid garantipensionen att få betalas ut även utanför Sverige till personer som omfattas av förordningens regler.

Reglerna avseende intjänande av pensionsrätt har trätt i kraft den 1 januari 1999. Utbetalning av pension enligt de nya reglerna påbörjas först år 2001. Detta gäller emellertid inte garantipensionen. Den utbetalas från och med år 2003. Detta innebär att den bosättningsbaserade folkpensionen övergångsvis kommer att betalas ut år 2001 och 2002.

5.1.2 Värdet av intjänad ålderspension får föras över

Regeringens förslag: Den som påbörjar en anställning i Europeiska gemenskaperna skall till EG:s pensionssystem kunna överföra värdet av ålderspensionsrätt intjänad i det lagstadgade allmänna pensionssystemet. Sådan överföring skall omfatta värdet av all intjänad ålderspensionsrätt.

Om den enskilde har överfört värdet av intjänade pensionsrättigheter i det lagstadgade allmänna ålderspensionssystemet och någon återföring till Sverige därefter inte har ägt rum, skall garantipensionen beräknas som om någon överföring till EU inte hade skett.

Regeringens bedömning: Värdet av garantipension bör inte kunna överföras till EG:s pensionssystem.

Promemoriornas förslag och bedömning: Förslaget i promemorian stämmer inte överens med regeringens förslag såtillvida att det i promemorian föreslogs att personer födda 1938 eller senare skulle kunna överföra värdet av ålderspensionsrätt intjänad inom premiepensionssystemet men inte i övrigt värdet av några andra intjänade pensionsrättigheter från det allmänna systemet. Förslaget i tilläggspromemorian stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslagen.

Premiepensionsmyndigheten (PPM) är tveksam till om överhuvudtaget någon del av den allmänna pensionen skall kunna överföras. *PPM* framhåller också att det inte är motiverat att behandla skilda delar i det inkomstrelaterade pensionssystemet på olika sätt. *Södermanlands läns allmänna försäkringskassa* har framfört liknande synpunkter. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* avstyrker förslaget om överföring av allmän ålderspension. Under alla förhållanden, menar hovrätten, kan det inte komma i fråga att överföra värdet av rätten till inkomstpension och tilläggspension eftersom det är fråga om fördelningspensioner. Bedömningen när det gäller inkomstpension och tilläggspension delas av bl.a. *Skattemyndigheten i Stockholms län*. *Statens pensionsverk (SPV)* och *Sveriges akademikers centralorganisation* framhåller, beträffande det argumentet som förs fram i promemorian, att inkomstpension och tilläggspension inte skulle få överföras därför att dessa pensioner utgör fördelningspensioner, bl.a. att även statlig och kommunal tjänstepension finansieras enligt fördelningsprincipen och att dessa pensioner föreslås få överföras. Beträffande den omständigheten att vissa pensionsgrundande ersättningar inte har tjänats in genom verksamhet som anställd eller egenföretagare påpekar bl.a. *SPV* att även tjänstepensioner i många fall grundas inte bara på löneinkomster utan även på tid med ledighet utan lön på grund av sjukdom, vård av barn och studier. Om andra pensionsgrundande belopp än pensionsgrundande inkomst anses vara ett problem, får man söka hitta ett sätt att avskilja pensionsrätt som beräknats på sådana belopp. Även *Arbetsgivarverket* framhåller att tekniska problem inte är något godtagbart skäl för ett medlemsland att inte fullgöra sina skyldigheter enligt tjänsteföreskrifterna.

Skåne läns allmänna försäkringskassa och *Västra Götalands läns allmänna försäkringskassa* har inget att invända mot förslagen om garantipension, men önskar samtidigt lyfta fram frågan om pension från EG kan betraktas som utländsk pension med hänsyn till att Sverige är medlem i Europeiska unionen. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* tillstyrker förslagen om behandlingen av garantipension.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Enligt artikel 11 i bilaga 8 till EG:s tjänsteföreskrifter skall en tjänsteman som tillträder en anställning i gemenskaperna efter att ha lämnat sin tjänst i statlig förvaltning eller en nationell eller internationell organisation, eller bedrivit verksamhet som anställd eller egenföretagare, ha rätt att till EG:s pensionssystem överföra värdet av den ålderspension han eller hon är berättigad till på grundval av sådan tjänstgöring eller verksamhet.

Inkomstgrundad ålderspension

Under beredningsarbetet har det gjorts delvis skilda tolkningar av tjänsteföreskrifterna i fråga om vilka pensionsrättigheter den enskilde har rätt att överföra till Europeiska gemenskapernas pensionssystem.

I SOU 1996:57 gjordes den bedömningen att rätten att överföra värdet av pensionsrätt till gemenskaperna omfattar all intjänad ålderspensionsrätt i det allmänna pensionssystemet. I promemorian Ds 1999:6 gjordes bedömningen att det är möjligt att såvitt gäller allmän pension föra över

värdet av ålderspensionsrättigheter intjänade inom premiepensions-systemet men inte rättigheter inom systemen för inkomstpension och tilläggspension. I tilläggspromemorian gjordes slutligen den bedömningen att en person som tillträder en anställning vid någon av EU:s institutioner har rätt att överföra värdet av all intjänad ålderspensionsrätt. Detta betyder att inte bara värdet av premiepension utan även inkomstpension och tilläggspension skall kunna överföras till EG:s pensions-system.

I promemorian gjordes, beträffande villkoret att pensionsrätten skall vara grundad på tjänstgöring eller verksamhet, bedömningen att det i fråga om rätten till överföring skall göras åtskillnad mellan å ena sidan värdet av pensionsrätt för premiepension och å andra sidan värdet av pensionsrätt för inkomstpension och rätt till tilläggspension. I promemorian framhölls när det gäller pensionsrätt för inkomstpension och tilläggspension bland annat att dessa pensionsformer utgör fördelningspensioner och att det därför inte finns några medel tillgängliga för att lyfta dessa förrän vid pensionstidpunkten. De skulle då inte heller kunna bedömas som pensioner som omfattas av tjänsteföreskrifterna.

Flera remissinstanser har emellertid framfört att detta synsätt beträffande överföring av värdet av ålderspension är alltför snävt och att all pensionsrätt borde omfattas av reglerna om överföring av pensionsmedel till EU. *Statens pensionsverk* och *Sveriges akademikers centralorganisation* har också påpekat att inslag av fördelningssystem även finns såväl i de kommunala och statliga tjänstepensionsavtalen i Sverige som i andra medlemsstaters lagstadgade pensionssystem.

Förhållandet är således inte unikt för det allmänna pensionssystemet i Sverige. Finansiering av pensionsintjänande genom fördelningssystem har av EG-domstolen bedömts inte vara något skäl för att pensionsrättigheten skulle kunna anses vara undantagen från tjänsteföreskrifternas regler om överföring. Regeringen kan därför inte finna att det förhållandet att pensionsrättigheter i systemen för inkomstpension och tilläggspension är finansierade genom fördelningssystem är något skäl för att de inte skall anses vara omfattade av rätten att överföra.

Regeringen delar uppfattningen som flera remissinstanser fört fram att det är en fördel om det allmänna pensionssystemet behandlas som en helhet. Med en sådan utgångspunkt finns endast två alternativ. Antingen anses ingen eller så anses all inkomstgrundad ålderspensionsrätt omfattas av tjänsteföreskrifternas regler om överföring. Enligt regeringens mening kan det vara tveksamt om sådan pensionsrätt som baseras på olika socialförsäkringsersättningar överhuvudtaget omfattas av bestämmelserna om rätten till överföring till EU. Detta torde också gälla pensionsrätt för barnår, pliktjänstgöring och studier. Eftersom den allmänna pensionen innehåller delar där det är tveksamt om de omfattas av tjänsteföreskrifterna och rätten till överföring skulle härvid ett alternativ kunna vara att ingen överföring alls skall kunna ske från det allmänna ålderspensions-systemet. För den huvudsakliga del som avser arbetsinkomster, och som när det gäller premiepensionen och inkomstpensionen har en klar karaktär av en sådan individuell rättighet som omfattas av tjänsteföreskrifterna, torde emellertid en sådan slutsats inte stå i överensstämmelse med EG:s tjänsteföreskrifter. Denna del kan därför enligt regeringens uppfattning inte undantas från bestämmelserna om överföring. Om

pension som har tjänats in på annat sätt än genom arbete skall undantas från överföring, måste det ske en uppdelning mellan sådan pension vars värde får respektive inte får överföras. En sådan ordning skulle medföra betydande administrativa svårigheter. Alternativet blir då i stället att låta överföringen omfatta värdet av all pension oavsett om den har intjänats genom arbete eller inte.

Vid en samlad bedömning anser regeringen att tjänsteföreskrifterna bör tolkas så att all ålderspension, med undantag av garantipension, skall omfattas av överföringen. Härvid väger argumentet att behandla det allmänna pensionsystemet som en helhet mycket tungt. Det är enligt regeringens uppfattning ändamålsenligt att systemets olika beståndsdelar så långt som möjligt behandlas lika. Regeringen föreslår mot den bakgrunden således att den som påbörjar en anställning i Europeiska gemenskaperna skall kunna överföra värdet av all inkomstgrundad ålderspension i det lagstadgade allmänna pensionsystemet, även sådan som inte är grundad på arbete.

En särskild fråga är om en person som tillträder en tjänst vid någon av EU:s institutioner, och som önskar överföra värdet av intjänad pension till EG:s pensionsystem, skall ha möjligheten att efter eget val föra över endast en del av detta värde, till exempel endast föra över inkomstpensionsrätten men inte värdet av rätt för premiepension eller att föra över endast delar av värdet av rätt för premiepension såsom sparande i vissa fonder.

Såsom regeringen tidigare pekat på bör det allmänna ålderspensionsystemet ses som ett sammanhållet system. Regeringen gör vidare den tolkningen av tjänsteföreskrifterna att de inte ger den enskilde rätt att efter eget val föra över enbart en del av den ålderspension som omfattas av tjänsteföreskrifterna. Regeringen föreslår därför att en överföring skall omfatta värdet av all intjänad allmän ålderspension.

Garantipension

När det gäller garantipension bör ställningstagandet i fråga om rätten att överföra bli ett annat än det som redovisats ovan beträffande den inkomstrelaterade ålderspensionen. Garantipension är en skattefinansierad utfyllnadspension som endast utges till den som inte har tjänat in någon inkomstgrundad ålderspension eller endast liten sådan pension. Garantipension har således inte tjänats in genom verksamhet som anställd eller egenföretagare. Med hänsyn till dess karaktär av utfyllnadspension går det inte heller att fastställa storleken på pensionen förrän det är aktuellt att lyfta den. Det torde sammanfattningsvis inte råda någon tvekan om att garantipensionen inte omfattas av tjänsteföreskrifternas regler om överföring. Regeringens bedömning är sålunda att värdet av någon garantipension inte skall kunna föras över till gemenskaperna.

Garantipensionen är till sin storlek beroende av den inkomstgrundade ålderspension som den enskilde har rätt till. Med svensk inkomstgrundad ålderspension likställs viss allmän, obligatorisk ålderspension enligt utländsk lagstiftning. För att inte EG:s system med pensionsöverföringar skall få oönskade resultat för svenska förhållanden föreslår regeringen dock ett tillägg till de nationella bestämmelserna om garantipension. Såsom närmare beskrivs i avsnitt 7 skall det enligt regeringens förslag

vara möjligt att återföra pensionsmedel från EG till Sverige. Om en sådan återföring genererar pensionsutbetalningar i Sverige, kommer dessa utbetalningar att beaktas vid beräkningen av garantipensionens storlek.

I avsnitt 4.1.2 beskrivs vidare att en anställd i EU:s institutioner i en viss situation kan ha rätt till avgångsvederlag. Det finns för dessa situationer i dag inte några regler som föreskriver att sådant vederlag skall beaktas vid beräkning av garantipensionens storlek. Detta gäller även för den situationen att en anställd i någon av EU:s institutioner får rätt till pension från gemenskaperna, men väljer att inte göra någon återföring till Sverige. Sålunda kan den situationen uppstå att en person som fört över värdet av intjänad pensionsrättighet för premiepension och inkomstpension, och senare väljer alternativet med avgångsvederlag eller att inte återföra pensionen till Sverige, också skulle kunna bli berättigad till en garantipension som han eller hon inte skulle ha fått om värdet av den pensionsrätt som överförts i stället hade genererat utbetalning av en ålderspension. En sådan effekt är inte acceptabel. Regeringen föreslår därför att om den enskilde har överfört värdet av den inkomstgrundade pensionen till någon av EU:s institutioner utan att därefter någon återföring till Sverige har skett, skall garantipensionen beräknas som om överföringen till EG inte hade ägt rum.

5.1.3 Beräkning av värdet av inkomstpension och premiepension

Regeringens förslag: Det värde av pensionsrätt för inkomstpension och premiepension som överförs skall motsvara den enskildes registrerade pensionsbehållning t.o.m. det år då denne tillträdde tjänsten vid gemenskaperna. I fråga om värdet av pensionsrätt för premiepension avses med registrerad pensionsbehållning värdet av det sparande och den avkastning som finns registrerat på den enskildes premiepensionskonto vid tidpunkten för Premiepensionsmyndighetens inlösen av detta tillgodohavande.

Pensionsgrundande belopp för barnår, pliktjänstgöring och studier skall få räknas in i pensionsbehållningen endast om den försäkrade för åren till och med det år han eller hon tillträdde tjänsten hade uppfyllt förvärvsvillkoret enligt 5 kap. 13 § lagen om inkomstgrundad ålderspension.

Promemoriornas förslag: Förslaget i tilläggspromemorian stämmer i princip överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Den remissinstans som yttrat sig, *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, tillstyrker förslaget om hur värdet av rätt till inkomstpension och premiepension skall beräknas.

Skälen för regeringens förslag: Enligt tjänsteföreskrifterna skall det värde som får överföras antingen utgöras av det försäkringstekniska värdet eller det schablonmässiga återköpsvärdet. Med det försäkringstekniska värdet avses det kapitaliserade nuvärdet av en framtida periodisk förmån. Det schablonmässiga återköpsvärdet är summan av de egen- och arbetsgivaravgifter som betalats till pensionssystemet plus ränta eller annan avkastning.

Med hänsyn till hur systemen för inkomstpension och premiepension är uppbyggda är det enligt regeringens uppfattning naturligt att det värde

som skall överföras är det schablonmässiga återköpsvärdet. För inkomstpensionen skulle det innebära att det belopp som skall överföras är värdet av den enskildes pensionsbehållning till och med det år då denne tillträdde tjänsten vid gemenskaperna. För premiepensionen motsvaras det schablonmässiga återköpsvärdet av värdet av tillgångarna på den enskildes premiepensionskonto vid tidpunkten för *Premiepensionsmyndighetens (PPM)* inlösen av innehavet. Såsom *PPM* påpekat kan den tidpunkten inte relateras till när en ansökan om överföring kommer in till *PPM* eftersom det föreslås att en sådan ansökan skall inges till den allmänna försäkringskassan. *PPM:s* inlösen bör därför i stället ske så snart myndigheten underrättats om att en ansökan om överföring inkommit till försäkringskassan. Med hänsyn till de eftersläpningseffekter som finns inbyggda i det reformerade pensionssystemet och som beskrivs närmare under avsnitt 5.1.6. bör sådan underrättelse inte ske förrän all sådan pensionsrätt för premiepension som skall överföras har fastställts av försäkringskassan och medel motsvarande pensionsrätten placerats i fonder för pensionsspararens räkning.

I detta sammanhang bör noteras att den reformerade inkomstrelaterade pensionen beräknas lika för kvinnor och män. Någon särskild hänsyn tas således inte till att kvinnor har högre medellivslängd än män. I EG:s pensionssystem används däremot könsdifferentierade kapitaliseringsfaktorer. Regeringen finner emellertid inte skäl för att föreslå någon särskild bestämmelse av innebörd att återköpsvärdet av pensionsrätten för premiepension skall räknas upp för kvinnor vid en överföring till EG. Pensionen beräknas således lika för kvinnor och män. Om värdet uppräknas för kvinnor uppstår vidare ett finansieringsproblem eftersom det inte finns någon buffertfond eller liknande inom systemet. Premiepensionssystemet skall dessutom vara självfinansierat.

Utöver verkliga inkomster ger även vissa fiktiva inkomster pensionsrätt i det reformerade systemet. Sådana tänkta inkomster benämns pensionsgrundande belopp. Pensionsgrundande belopp beräknas för s.k. barnår, pliktjänstgöring och studier. Som anförts i avsnitt 5.1.2. anser regeringen att också denna del av pensionsrättigheten skall kunna överföras till EU. För att komma i åtnjutande av rätt till pensionsgrundande belopp för barnår, pliktjänstgöring och studier krävs enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension att det s.k. förvärvsvillkoret är uppfyllt. Förvärvsvillkoret är uppfyllt om det för den försäkrade har fastställts pensionsgrundande inkomst som för vart och ett av minst fem år uppgår till lägst två gånger ett visst belopp. Beloppet skall från och med år 2001 motsvara inkomstbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Regeringen anser att en överföring av pension till Europeiska gemenskaperna är att betrakta som ett uttag av pension. För att pensionsgrundande belopp skall få räknas med i pensionsbehållningen bör således med denna utgångspunkt den försäkrade senast för åren till och med det år han eller hon tillträdde tjänsten ha uppfyllt förvärvsvillkoret.

I det reformerade pensionssystemet liksom i det tidigare pensionssystemet gäller vidare att statliga ersättningar såsom t.ex. sjukpenning och arbetslöshetsersättning är pensionsgrundande och därmed ger upphov till pensionsrätt. I likhet med vad som är fallet med pensionsgrundande belopp torde ej heller sådan pensionsrätt vara att betrakta som

intjänad genom arbete i den mening som avses i tjänsteföreskrifterna om pensionsöverföringar. En beräkning av det s.k. schablonmässiga återköpsvärdet medför emellertid att även dessa rättigheter ingår i pensionsbehållningen. Av samma skäl som redovisats beträffande pensionsgrundande belopp finner regeringen emellertid inte anledning att föreslå några särskilda bestämmelser som särskiljer och undantar dessa rättigheter.

Enligt EG:s tjänsteföreskrifter är tillträdet av tjänsten den avgörande tidpunkten för vilka pensionsrätter som skall föras över. Om tillträdet sker vid annan tidpunkt än vid ett kalenderårsskifte uppstår problem eftersom pensionsrätter intjänade före tillträdet inte enligt nuvarande rutiner kan särskiljas från pensionsrätter intjänade under återstoden av kalenderåret. Denna komplikation gäller för såväl inkomstpensionen som premiepensionen. Här torde det endast finnas två lösningar. Antingen överförs värdet av pensionsrätt intjänad under hela året eller överförs inte värdet av någon pensionsrätt alls intjänad under det år som tillträdet av tjänsten sker. Det torde tillhöra ovanligheterna att den som påbörjar en anställning vid en EU-institution efter tillträdet erhåller pensionsgrundande inkomster från Sverige. Med hänsyn härtill är det ändamålsenligt att överföringen avser all pensionsrätt intjänad till och med det år då den pensionsberättigade påbörjar sin anställning i EG.

Regeringen föreslår således att värdet av pensionsrätten för inkomstpension och premiepension skall motsvara den enskildes registrerade pensionsbehållning till och med det år då den enskilde tillträdde tjänsten vid gemenskaperna. Såsom redan uttalats innebär regeringens förslag när det gäller värdet av pensionsrätten för premiepension att den registrerade pensionsbehållningen skall avse värdet av tillgångarna på den enskildes premiepensionskonto vid tidpunkten för PPM:s inlösen av innehavet.

Vidare föreslås att pensionsgrundande belopp för barnår, pliktjänstgöring och studier skall få räknas in i pensionsbehållningen endast om den försäkrade genom pensionsgrundande inkomster till och med det år han eller hon tillträdde tjänsten hade uppfyllt förvärvsvillkoret enligt 5 kap.13 § lagen om inkomstgrundad ålderspension.

5.1.4 Beräkning av värdet av tilläggs pension m.m.

Regeringens förslag: Värdet av rätt till tilläggs pension skall beräknas som det försäkringstekniska värdet av den framtida tilläggs pension som den enskilde skulle ha haft rätt till. Detta skall ske genom att den intjänade pensionsrätten i tilläggs pensionssystemet anges som en fingerad ålderspension beräknad utifrån de ATP-poäng som intjänats vid tidpunkten för överföringarna och det vid denna tidpunkt gällande prisbasbeloppet samt multiplicerat med delningstalet för 65-åringar vid överföringsåret. Därefter skall summan diskonteras med en förväntad avkastning på 1,6 procent samt justeras för dödsfallsrisken före 65 års ålder.

Överföring av värdet av intjänad pensionsrätt skall kunna ske trots att treårskravet enligt 6 kap. 1 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension inte är uppfyllt.

Promemoriornas förslag: Förslaget i tilläggspromemorian stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har ingen erinran. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* avstyrker förslaget. Metoden som föreslås är för fördelaktig för den enskilde och alltför komplicerad. *Hovrätten* förespråkar i stället en metod som bygger på att samtliga personer som överför pension är födda 1938 eller senare och således har någon rätt till inkomstpension. Den pension som berörs av överföringen skall då, enligt hovrätten, endast utgöras av inkomstpension och premiepension varför de 20-delar som avser tilläggspension skall beräknas som för inkomstpension. Hovrätten har i princip inget att invända mot att kvalificeringsvillkoren i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension inte skall gälla.

Skälen för regeringens förslag: I det allmänna pensionssystem som tidigare gällde för utbetalning av pension utgjordes den inkomstgrundade ålderspensionen av en tilläggspension jämte en folkpension beräknad antingen i förhållande till antalet år med tillgodoräknade poäng för tilläggspension (30-delsberäknad folkpension) eller i förhållande till antalet bostättningsår (40-delsberäknad folkpension). Det reformerade ålderspensionssystemet omfattar i princip endast personer födda 1938 eller senare. Personer som är födda 1937 eller tidigare skall även fortsättningsvis få inkomstgrundad ålderspension i form av tilläggspension. Som ersättning för den 30-delsberäknade folkpensionen skall därvid tilläggspensionen ökas med ett belopp motsvarande denna folkpension. Personer som är födda under något av åren 1938–1953 kommer att få viss del av sin pension beräknad enligt de reformerade reglerna, dvs. i form av inkomstpension och premiepension, och viss del beräknad enligt i huvudsak äldre regler, dvs. i form av tilläggspension.

För beräkning av tilläggspension gäller att för varje år från och med 16 års ålder till och med 64 års ålder som det för den försäkrade har fastställts en pensionsgrundande inkomst eller annat pensionsgrundande belopp som sammanlagt överstigit ett förhöjt prisbasbelopp skall pensionspoäng fastställas. Tilläggspensionen beräknas sedan utifrån medeltalet av pensionspoängen för de 15 åren med högst pensionspoäng. Oavkortad tilläggspension utgör 60 procent av detta medeltal multiplicerat med det för året gällande prisbasbeloppet. I det reformerade ålderspensionssystemet ingår som en del av tilläggspensionen även en kompensation för det folkpensionsbelopp som tidigare utgjort kompensation för det första prisbasbeloppets inkomster. Detta tillägg uppgår oavkortat, för den som är ogift till 96 procent och för den som är gift till 78,5 procent av det för året gällande prisbasbeloppet. Om den försäkrade inte har tillgodoräknats pensionspoäng under minst 30 år reduceras tilläggspensionen inklusive tillägget med $1/30$ för varje år mindre än 30 som pensionspoäng har tillgodoräknats.

Som angetts ovan skall värdet av den pensionsrätt som överförs till EU-institutionen beräknas antingen som ett försäkringstekniskt värde eller som ett schablonmässigt återköpsvärde. När det gäller tilläggspensionen finns inte den direkta koppling mellan inbetalda avgifter och utgående förmåner som gör det möjligt att beräkna ett schablonmässigt återköpsvärde. Det är därför, enligt regeringens uppfattning, mest ändamålsenligt att tillämpa ett försäkringstekniskt värde eller det

faktorn att bli 1,269 (dvs. $1,016^{65-50}$). Delningstalet fastställs av Riksförsäkringsverket för varje år och grundas på den återstående medellivslängden vid pensioneringen och en tänkt framtida tillväxt på 1,6 procent. Delningstalet är könsneutralt.

För att åskådliggöra formeln redovisas en typfallsberäkning.

Antagande: ålder 50 år, genomsnittlig ATP-poäng 6, arbetade år 20, överföring år 2000 (BB=36600). I detta fall uppgår överföringsbeloppet till 1 236 864 kronor.

$$\text{ÖB} = \frac{\left\{ \left(\frac{20}{30} \times 0,6 \times 36600 \times 6 \right) + \left(\frac{20}{30} \times 0,96 \times 36600 \right) \right\}}{1,269(1,016^{65-50})} \times 15,5 \times (1 - 0,09)$$

ATP-del Folkpensionsdel

Personer födda mellan åren 1938 och 1953 kommer också att få sin pension från det reformerade systemet. Tilläggs pensionsdelen beräknas i dessa fall utifrån den kvot som födelseåret föranleder.

En särskild fråga gäller de krav på kvalificeringstid som finns i lagen om inkomstgrundad ålderspension. Där stadgas att pensionspoäng skall ha tillgodoräknats för minst tre år för rätt till uttag av tilläggs pension. Enligt EG:s tjänsteföreskrifter om pensionsöverföringar har den enskilde rätt att föra över värdet av all intjänad pensionsrätt. De angivna kvalificeringsvillkoren kan således i fall där kvalificeringstiden inte löpt ut innebära att EG:s föreskrifter inte efterlevs. Regeringen föreslår med hänsyn härtill att de kvalificeringsvillkor som angetts ovan inte skall gälla i fall när den enskilde väljer att föra över värdet av intjänad pensionsrätt till EG:s pensionssystem.

5.1.5 Förtidspension och efterlevandepension

Regeringens bedömning: Det finns enligt tjänsteföreskrifterna inte någon rätt för den enskilde att föra över annat än värdet av pensionsrätt för ålderspension, och följaktligen inte efterlevandepension eller förtidspension, till EG:s pensionssystem. Den reformerade sjukersättningen som skall ersätta nuvarande förtidspension omfattas dessutom inte av tjänsteföreskrifterna eftersom den enligt riksdagens beslut inte skall vara en pension. Något skäl att ändå tillåta överföring av efterlevandepension finns inte.

Promemoriornas bedömning: Stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Statens pensionsverk (SPV)* påpekar att riskmoment och sparmoment finns i såväl ålderspension som förtidspension och efterlevandepension om än i olika grad. Eftersom rätten till förtidspension och efterlevandepension inte upphör när en person flyttar utomlands representerar också dessa förmåner enligt *SPV* ett värde som kan över-

föras till EU-institutionernas pensionssystem. Värdet av den från Sverige överförda pensionsrätten kommer att påverka invalid- och efterlevandepensionerna i EG:s pensionssystem.

Skälen för regeringens bedömning: Under beredningsarbetet har gjorts delvis skilda bedömningar i frågan om förtidspension och efterlevandepension skall omfattas av EG:s regler om pensionsöverföringar. I betänkandet Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst (SOU 1996:57) var bedömningen att även dessa förmåner skall kunna överföras till EG:s pensionssystem. I promemorian redovisades bl.a. uppfattningen att såväl förtidspension som efterlevandepension var att betrakta som riskförsäkringar.

Av artikel 11 i bilaga 8 till EG:s tjänsteföreskrifter följer att en tjänsteman som tillträder en anställning i gemenskaperna skall ha rätt att till EG:s pensionssystem överföra värdet av den ålderspension han eller hon förvärvat på grundval av tidigare tjänstgöring eller verksamhet i något medlemsland.

Tjänsteföreskrifternas ordalydelse ger således inte någon rätt för den enskilde att överföra annat än pensionsrätt för ålderspension. Trots att annan pension än ålderspension inte uttryckligen omfattas av artikel 11 i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna har kommissionen tillåtit att överföring får ske av värdet av pensionsrätt för efterlevandepension och förtidspension.

Det svenska förtidspensionssystemet är för närvarande under reformering. I propositionen Reformerad förtidspension, m.m. (prop. 1997/98:111) har regeringen som en av de övergripande principerna för ett nytt förtidspensionssystem uttalat att detta bör vara en del av sjukförsäkringssystemet och inte som nu ett pensionssystem. Propositionen har antagits av riksdagen (bet. 1997/98:SfU11, rskr. 1997/98:237). Effekten av att förtidspensionen görs om till en sjukersättning är bl.a. att endast den som är försäkrad i Sverige har rätt till ersättning. Då det inte längre är fråga om någon pension där man kan tala om intjänade rättigheter är det enligt regeringens mening inte ens möjligt att tillåta överföring av sådan ersättning.

Riksdagen har vidare beslutat om ett reformerat efterlevandepensionssystem (prop. 1999/2000:91 Efterlevandepensioner och efterlevandestöd till barn, bet. 1999/2000:SfU13, rskr. 1999/2000:235). De nya reglerna skall träda i kraft år 2003 och innebär att systemet för efterlevandepensionering anpassas till det reformerade ålderspensionssystemet. Liksom i dag skall efterlevandepensioneringen bestå av barnpension och omställningspension. Dessutom skall änkepension kunna betalas ut enligt övergångsbestämmelser. Omställningspension skall från och med år 2003 betalas ut under 10 månader eller så länge den efterlevande har barn under 12 år alternativt under 22 månader om den avlidne efterlämnar barn mellan 12 och 18 år. Både omställningspension och barnpensionen skall bestå av såväl en inkomstgrundad del som ett grundskydd. Underlaget för beräkning av den inkomstrelaterade delen skall normalt baseras på den faktiska pensionsbehållning som den avlidne har tjänat in i ålderspensionssystemet t.o.m. året före dödsfallet och en antagen pensionsbehållning för åren därefter t.o.m. det år den avlidne skulle ha fyllt 64 år.

Värdet av rätten till efterlevandepension beror på de faktiska förhållandena, dvs. familjeförhållandena, vid tidpunkten för dödsfallet. Det är därför svårt att på förhand fastställa ett adekvat värde av förmånen vid denna tidpunkt. Något skäl att tillåta överföring föreligger därför inte enligt regeringens uppfattning.

Vad gäller det efterlevandeskydd som finns inom ramen för premiepensionssystemet (premiepension till efterlevande) är detta utformat som en ren riskförsäkring utan något sparmoment. Skyddet bekostas av pensionsspararen genom att en premie löpande dras av från behållningen på spararens premiepensionskonto så länge denne vill behålla skyddet. När spararen inte längre betalar någon premie på det sättet, upphör skyddet. Det sagda innebär att det i fråga om detta efterlevandeskydd inte finns något värde att överföra till EG:s pensionssystem; en överföring till det pensionssystemet av värdet av pensionsrätt för premiepension medför i stället att efterlevandeskyddet upphör att gälla.

5.1.6 Fastställande av pensionsrätt

Regeringens förslag: Om fastställd ålderspensionsrätt sänks och överföring redan har skett, skall det felande beloppet återkrävas av den enskilde om han eller hon varit egenföretagare. Har den enskilde varit anställd, skall återkrav ske bara om han eller hon har lämnat oriktiga uppgifter eller underlåtit att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet.

Regeringens bedömning: Överföring av värdet av ålderspensionsrätt till EG bör ske först sedan ålderspensionsrätten är fastställd av den allmänna försäkringskassan. Om skatteprocess pågår i Sverige när överföring skall ske, bör värdet av ålderspensionsrätten överföras först sedan processen avslutats och värdet av ålderspensionsrätten är fastställd av den allmänna försäkringskassan.

Om tidigare fastställd ålderspensionsrätt höjs sedan överföring skett, bör det överskjutande beloppet föras över till EG:s pensionssystem i efterhand.

Promemoriornas förslag: Förslaget i tilläggspromemorian stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Den remissinstans som yttrat sig, *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, tillstyrker förslagen om tidpunkten för överföring av ålderspensionsrätt samt hur en ändring av tidigare fastställd pensionsrätt bör hanteras efter att en överföring har skett till EG.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Fastställande av pensionsrätt

Pensionsgrundande inkomst skall enligt reglerna i det reformerade ålderspensionssystemet fastställas av skattemyndigheten, medan pensionsgrundande belopp och själva pensionsrätten skall fastställas av försäkringskassan. Skattemyndigheten fattar beslut om pensionsgrundande inkomst i samband med taxeringen året efter det år som den pensions-

grundande inkomsten är intjänad. Eftersom uppgift om den pensionsgrundande inkomsten behövs som underlag vid fastställandet av pensionsrätten kan beslut i fråga om pensionsrätten inte fattas förrän efter taxeringsbeslutet.

De eftersläpningseffekter som således finns inbyggda i det reformerade ålderspensionssystemet innebär normalt att pensionsrätten inte är fastställd när den enskilde påbörjar sin anställning i EG. Det torde här finnas två tänkbara lösningar. Sverige kan antingen först föra över värdet av den pensionsrätt som är fastställd vid den tidpunkt den enskilde påbörjar sin anställning vid en EU-institution och sedan komplettera med det värde som tillkommer när pensionen i sin helhet är fastställd. Det andra alternativet är att Sverige avvaktar med överföringen till dess att all pensionsrätt är fastställd.

Tjänstemän vid EU:s institutioner inleder ofta sin anställning med provtjänstgöring. Först när perioden för denna tjänstgöring löpt ut kan ansökan om överföring ske. Ansökningsförfarandet inleds med förfrågningar angående storleken på de belopp som får överföras samt beräkningar för att ge den enskilde ett underlag att ta ställning till. Viss tid kommer således att förflyta även här. Detta får till följd att pensionsrätten i flera fall kan vara fastställd när ansökan om överföring är färdigbehandlad. För den händelse pensionsrätten vid denna tidpunkt inte är fastställd i Sverige torde särskild överenskommelse kunna träffas med kommissionen om att avvakta ytterligare en tid innan överföring sker. Det borde med hänsyn härtill vara mest ändamålsenligt att avvakta med pensionsöverföringen till dess att all pensionsrätt är fastställd. Administrativa skäl talar också för detta förfaringssätt; överföring sker med detta alternativ endast vid ett tillfälle.

Regeringen bedömer mot bakgrund av ovanstående att överföring av ålderspensionsrätt till EG bör ske först sedan ålderspensionsrätten t.o.m. det år då den enskilde tillträder tjänsten vid EU-institutionen, är fastställd av den allmänna försäkringskassan.

Ändring av fastställd pensionsrätt

En ändring av taxeringen kan innebära en förändring av den pensionsgrundande inkomsten och därmed även av den ålderspensionsrätt som skall föras över till EG:s pensionssystem. Om det pågår en skatteprocess i Sverige när den enskilde påbörjar sin anställning i EU bör Sverige kunna avvakta utgången av processen innan överföring sker, på motsvarande sätt som beskrivits ovan när det gäller de eftersläpningseffekter som finns inbyggda i det reformerade ålderspensionssystemet. Regeringens bedömning för ett sådant fall är således att ålderspensionsrätten bör överföras först sedan processen avslutats och värdet av ålderspensionsrätten har blivit fastställd av den allmänna försäkringskassan.

Det kan emellertid även finnas situationer där överföring redan ägt rum när beslutet om ändrad taxering fattas. Om det ändrade beslutet innebär att den pensionsgrundande inkomsten blir högre, bör enligt regeringens bedömning utgångspunkten vara att värdet av den pensionsrätt som tillkommer förs över i efterhand.

I de fall där den ändrade taxeringen innebär att värdet av pensionsrätten skulle ha varit lägre än den som tidigare fastställts kan emellertid

inte någon motsvarande återföring ske från EU-institutionen. När väl överföring har skett, och beloppet räknats om till tjänsteår i EG:s pensionssystem, är överföringen definitiv såtillvida att någon återföring av för mycket överfört belopp ej kan utföras. För ett sådant fall föreslår regeringen i stället att det felande beloppet skall återkrävas av den enskilde om han eller hon varit egenföretagare. Har han eller hon varit anställd skall återkrav bara bli aktuellt om han eller hon lämnat oriktiga uppgifter. En motsvarande regel finns inom premiepensionssystemet. Skälet till att återkrav kan riktas direkt mot en egenföretagare men inte mot en anställd är den koppling som i det reformerade systemet finns mellan betalda avgifter och pensionsrätt. Pensionsrätt skall i princip endast tillgodoräknas för den andel av avgiften som betalats. En sådan koppling saknas när det gäller inkomst av anställning.

5.2 Tjänstepension eller motsvarande

5.2.1 Finansiering och tryggnad

Som komplement till den allmänna pensionen finns tjänstepensioner som är grundade på utfästelser av arbetsgivaren. För det stora flertalet anställda är dessa reglerade i kollektivavtal mellan avtalsparterna på arbetsmarknaden. Det förekommer även utfästelser om tjänstepension som inte är knutna till kollektivavtal. Dessutom kan en enskild näringsidkare avsätta medel till en kompletterande pension genom att betala premier för en pensionsförsäkring eller genom att göra inbetalningar på pensionssparkonto enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande.

Några tvingande civilrättsliga regler om finansiering och tryggnad av en arbetsgivares pensionsutfästelse finns inte, men normalt innehåller de kollektivavtal om pensionsplaner som förekommer på arbetsmarknaden regler om detta. I skattelagstiftningen finns incitament för att trygga pensionsutfästelse genom att rätt till avdrag förutsätter ett tryggnad.

Det finns tre sätt att trygga pensionsutfästelser, nämligen försäkring alternativt individuellt pensionssparande, särskild redovisning av pensionsskuld i förening med kreditförsäkring och avsättning till pensionsstiftelse. De grundläggande reglerna om detta är dels skatterättsliga om att fastställa och begränsa arbetsgivarens avdragsrätt för pensionskostnader och finns i inkomstskattelagen (1999:1229), dels civilrättsliga och finns i huvudsak i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. (tryggnadslagen). Även om säkerställandet inte sker i någon av de tre tryggnadformerna med avdragsrätt kan en pensionsutfästelse ändå vara säkerställd på annat godtagbart sätt.

Pensionsförsäkring är den klassiska formen för tryggnad och innebär att arbetsgivaren överlåter fullgörandet av utfästelsen på ett försäkringsbolag eller en försäkringsförening (understödsförening) mot att arbetsgivaren betalar den premie som är utfäst, eller i de fall en förmån av en viss storlek är utfäst, den som försäkringsgivaren betingar sig för att kunna fullgöra utfästelsen. Motsvarande kan göras av en enskild närings-

idkare. Visar det sig bli ett överskott fördelas det antingen på de försäkrade eller på premiebetalarna, i det senare fallet genom en minskning av de framtida premierna. Försäkringsbolagens och försäkringsföreningarnas försäkringstekniska riktlinjer med antaganden om bland annat ränta och dödlighet skall ges in till Finansinspektionen.

Traditionell pensionsförsäkring utmärks av att försäkringsbolaget garanterar en viss på förhand bestämd förräntning av pensionskapitalet. Försäkringstagaren har inget inflytande över kapitalets placering och avkastning. Fondförsäkring utmärks i stället av att försäkringstagaren själv bestämmer i vilka av de värdepappersfonder som erbjuds som pensionspremierna skall placeras.

Individuellt pensionssparande, ett renodlat sparande utan försäkringsmoment, finns som alternativ till pensionsförsäkring. Det individuella pensionssparandet kan användas av enskilda näringsidkare men inte av arbetsgivare för tjänstepension. Sparandet administreras av ett s.k. pensionssparinstitut, vilket kan vara en bank eller ett värdepappersbolag. Pensionssparinstitutet placerar inbetalda medel enligt de instruktioner som institutet fått av spararen i inlåning i bank, andelar i värdepappersfond eller i andra värdepapper som aktier eller obligationer.

Skuldföring innebär att arbetsgivaren gör avsättning under rubriken Avsättningar för pensioner eller liknande förpliktelser. Det avsatta beloppet skall normalt överensstämja med pensionskulden, men arbetsgivaren svarar alltid för pensionsutfästelsen även om för lågt belopp har avsatts. Pensionsskulden skall vara tryggad genom kreditförsäkring eller genom statlig eller kommunal borgen. Det innebär att kreditförsäkraren vid en konkurs går in och tryggar den del av utfästelsen som arbetsgivaren inte har täckning för genom att teckna en tjänstepensionsförsäkring. Finansinspektionen fastställer vilka försäkringstekniska grunder som skall tillämpas vid beräkning av pensionsskulden.

Pensionsstiftelse är en stiftelse som inrättas av arbetsgivaren med enda syfte att trygga pensionerna. Till stiftelsen gör arbetsgivaren avsättningar för de framtida pensionsutbetalningarna. Arbetsgivaren avhänder sig därmed emellertid inte ansvaret för pensionsutfästelsens fullgörande men kan begära gottgörelse från stiftelsen för utbetalda pensioner. Det förutsätts dock att stiftelsens förmögenhet även efter gottgörelsen är minst lika stor som den totala pensionskulden. I vissa undantagsfall, exempelvis vid arbetsgivarens konkurs, kan stiftelsen emellertid betala ut förfallna pensionsbelopp direkt till pensionärerna. Även för pensionsstiftelser beslutar Finansinspektionen om vilka grunder som skall tillämpas.

Garanti för att en pensionsutfästelse fullgörs kan lämnas av en utomstående. Pensionsgarantin kan liknas vid ett borgensåtagande och för att garantin skall ha någon reell innebörd krävs att garanten har tillräckliga ekonomiska resurser för att kunna fullgöra utfästelsen. Garantin kan också bestå i en panträtt, exempelvis i en av arbetsgivaren ägd kapitalförsäkring. Pensionsskulden skall i ett sådant fall vara redovisad i arbetsgivarens balansräkning antingen bland skulderna eller tas upp under rubriken Ansvarsförbindelser.

Beskattningsrätten, som tillkommer staten, kommuner och landsting, anses utgöra fullgod säkerhet för offentliganställdas tjänstepensioner. Traditionellt sker därför ingen egentlig fondering av medel för framtida

pensionsutbetalning inom statlig och kommunal sektor. Under senare år har emellertid striktare regler skapats för hur staten, kommuner och landsting skall beräkna och redovisa sina pensionsåtaganden.

5.2.2 Tillämpningen av EG:s tjänsteföreskrifter

Regeringens bedömning: Det bör vara en fråga för pensionsgivarna och huvudmännen för de avtalsreglerade tjänstepensionssystemen att tillämpa tjänsteföreskrifterna. Någon författningsreglering av vad som får överföras behövs inte. Detta synsätt bör även gälla kollektivavtalade tjänstepensionssystem inom den statliga sektorn. Om kollektivavtal saknas, bör tillämpningen vara en fråga för den enskilde arbetsgivaren.

Promemoriornas bedömning och förslag: Promemoriornas bedömning överensstämmer med regeringens bedömning beträffande tjänstepensionssystem inom kommunal och privat sektor. När det gäller den statliga sektorn föreslår promemorian att det i en författning skall regleras vilka förmåner som skall omfattas av tjänsteföreskrifternas regler om pensionsöverföring.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig i denna fråga delar promemoriornas uppfattning att det är en fråga för pensionsgivaren att tillämpa tjänsteföreskrifterna. *Svenska kommunförbundet* påpekar därvid att promemorian växelvis skriver om pensionsgivare, kommunen, huvudmän för respektive pensionssystem, avtalsslutande parter etc. Kommunförbundet framhåller att det måste vara den som står för utfästelsen som skall tillämpa tjänsteföreskrifterna. Enligt *Arbetsgivarverkets* mening bör Nämnden för statens avtalsförsäkringar, som representant för staten som försäkringsgivare, besluta om vilka statliga förmåner som skall omfattas av rätten till överföring och vilka grunder som skall tillämpas vid kapitalvärdesberäkning. *Riksskatteverket* har påpekat att den oklarhet som råder beträffande omfattningen av begreppet ”pensionsrätt i näring” kan komma att leda till tvister i allmän domstol mellan försäkringsgivare/pensionssparinstitut och näringsidkare som vill överföra pensionsrätt. *Sveriges akademikers centralorganisation* framhåller för sin del att det även inom den statliga sektorn bör ankomma på de avtalsslutande parterna att i enlighet med tjänsteföreskrifterna fastställa dels vilka förmåner som kan överföras, dels vilka försäkringstekniska grunder som skall tillämpas. *Statens pensionsverk* anser att samma synsätt bör gälla för tjänstepensioner inom den statliga sektorn som för andra tjänstepensioner. Verket menar att någon katalog över vilka avtalsförmåner som omfattas av rätten till överföring inte bör upprättas i författningsform. Det bör vara en fråga för de statliga avtalparterna.

Skälen för regeringens bedömning: Reglerna om överföring av pensionsrätt i Europeiska gemenskapernas tjänsteföreskrifter är som tidigare nämnts direkt tillämpliga i Sverige. Av artikel 11.2 i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna framgår att utfästelser om tjänstepension och motsvarande för enskilda näringsidkare omfattas av överföringsreglerna.

Samma sak bör därför inte sägas i den lag om överföring av värdet av pensionsrätt till Europeiska gemenskaperna m.m. som regeringen nu lämnar förslag om.

Den som i första hand har att tillämpa reglerna är pensionsgivaren, den som skall fullgöra pensionsutfästelsen. Beroende på om en tjänstepension är tryggad eller ej och vilket slags tryggande det är frågan om är det antingen arbetsgivaren eller en försäkringsgivare som är pensionsgivare. Beträffande näringsidkares pensionsrätt i näringen är det antingen en försäkringsgivare eller ett pensionssparinstitut som är pensionsgivare. Som vägledning för pensionsgivaren vid tillämpningen i olika detaljfrågor kan det avtal enligt vilket pensionsrätten är utfäst behöva kompletteras. De avtalslutande parterna kan också känna behov av att påverka tillämpningen. Det kan gälla frågan om vilken pensionsrätt som skall ingå i det värde som skall kunna överföras. Enligt ordalydelsen i artikel 11.2 i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna finns endast en rätt att överföra värdet av rätt till ålderspension, men enligt praxis finns även möjlighet att överföra värdet av rätt till efterlevandepension.

Under senare år har pensionsavtalen på svensk arbetsmarknad blivit alltmer sammansatta. Arbetstagaren kan i viss utsträckning påverka de förmåner som han eller hon har rätt till. En valfrihet finns ofta beträffande vem som skall förvalta pensionskapitalet. Det betyder att pensionsrätt intjänad i samma system kan finnas placerad hos flera pensionsgivare. Därtill kommer att arbetstagarna på dagens arbetsmarknad ofta haft ett flertal anställningar och därigenom i många fall också omfattats av olika pensionslösningar. Även om det kan finnas skäl mot att tillåta en individ att överföra värdet av endast en del av sin i Sverige intjänade pensionsrätt till EG:s pensionssystem anser regeringen att frågan inte bör regleras genom lagstiftning. Frågan om det skall vara möjligt att överföra endast en del av värdet av all tjänstepensionsrätt eller om allt måste överföras bör avgöras av de parter som beslutar om systemens villkor.

Inte heller när det gäller beräkningen av värdet av den pensionsrätt som skall överföras finns det behov av särskild lagstiftning. Pensionsgivaren kan enligt tjänsteföreskrifterna välja mellan att överföra antingen det försäkringstekniska värdet eller det schablonmässiga återköpsvärdet av de aktuella pensionsrättigheterna. Med det försäkringstekniska värdet avses det kapitaliserade nuvärdet av en framtida periodisk förmån. Det schablonmässiga återköpsvärdet är summan av de avgifter som betalats till pensionssystemet plus ränta eller annan avkastning. Normalt är pensionsgivarens utfästelse tryggad genom försäkring, särskild redovisning av pensionsskuld i förening med kreditförsäkring eller avsättning till pensionsstiftelse. Därvid är den intjänade pensionsrättens värde beräknad enligt fastställda försäkringstekniska grunder eller riktlinjer. Även de pensioner inom den offentliga sektorn som inte är tryggade i den mening som avses i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m., värderas och redovisas enligt försäkringstekniska riktlinjer som beslutats av särskilt inrättade instanser.

Det är upp till varje pensionsgivare att skapa de egna regler som behövs som komplement till pensionsavtalen för att hantera överföringen av pensionsrätt till EG:s pensionssystem. Regeringen har för avsikt att meddela de närmare föreskrifter som behövs för hanteringen inom det statliga tjänstepensionssystemet. Regeringen avser också att meddela de

regler som behövs beträffande pensionsförmåner som inte är grundade i avtal utan i förordningar som regeringen utfärdar.

5.2.3 Gottgörelse ur pensionsstiftelse

Regeringens förslag: En arbetsgivare som har tryggt en pensionsutfästelse genom avsättning av medel till en pensionsstiftelse och därefter enligt tjänsteföreskrifterna överfört värdet av intjänad pensionsrätt till Europeiska gemenskaperna skall ha rätt till ersättning ur stiftelsens överskott för vad arbetsgivaren har utgett.

Promemoriornas förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några sakliga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. (tryggandelagen) medger ingen allmän rätt för en arbetstagare att föra över intjänade pensionsrättigheter till en ny arbetsgivare i samband med byte av anställning. Ett byte av anställning innebär därför inte heller att medel som bundits i en pensionsstiftelse för att trygga pensionen frigörs. Frågan är i vilken utsträckning pensionsstiftelsens medel ändå kan användas när en arbetstagare begär att hans eller hennes pensionsrättigheter skall överföras till Europeiska gemenskapernas pensionssystem.

Enligt 14 § tryggandelagen kan en arbetsgivare i vissa fall få gottgörelse ur en pensionsstiftelse för vad denne betalat som pensionspost, avgift för pensionsförsäkring eller annan utgift i samband med pensionering. Gottgörelse får enligt huvudregeln i 15 § tryggandelagen ske ur stiftelsens överskott. Det är tveksamt om en överföring av pensionsmedel till EG är att se som en utgift i samband med pensionering som berättigar till gottgörelse ur stiftelsens överskott.

Enligt 13 § tryggandelagen äger en pensionsstiftelse i vissa fall rätt att för arbetsgivarens räkning betala förfallna pensionsposter, avgift för pensionsförsäkring eller annan utgift i samband med pensionering. Utbetalning kan ske om det kan antas att den berättigade annars inte får betalning av arbetsgivaren utan avsevärt dröjsmål eller om tillsynsmyndigheten ger särskilt tillstånd. Paragrafens nuvarande utformning medger inte att intjänade pensionsmedel överförs till EG annat än efter särskilt tillstånd från tillsynsmyndigheten. En eventuell möjlighet att få pensionsmedlen överförda efter särskilt tillstånd torde inte vara tillräckligt för att Sverige skall anses uppfylla sina åtaganden gentemot EG.

I 23 och 24 §§ tryggandelagen finns bestämmelser som medger att en pensionsstiftelse i vissa fall överförs till den som övertagit en näringsverksamhet från annan. Paragraferna kan dock inte tillämpas då en enskild arbetstagare begär överföring av sina pensionsrättigheter till EG.

Tryggandelagen ger därför inte något allmänt utrymme för att i nu aktuella fall föra över medel från pensionsstiftelsen. Det är emellertid naturligt att ett sådant utrymme skapas, så att en arbetsgivare som överför pensionsmedel till EG därvid kan tillgodogöra sig vad som tidigare avsatts till pensionsstiftelsen.

Det skulle i och för sig vara lagtekniskt möjligt att göra ett tillägg i 14 § av innebörd att arbetsgivaren skall kunna få gottgörelse ur stiftelsen även i nu aktuell situation. Övervägande skäl talar dock för att hålla de regler som gäller överföring till EG samlade.

Regeringen föreslår därför att det i den nu föreslagna överföringslagen införs en särskild bestämmelse av innebörd att en arbetsgivare skall ha rätt att få ersättning ur stiftelsens överskott för det arbetsgivaren betalat ut till EG. Om arbetsgivaren gjort avsättningar som motsvarar gjorda pensionsutfästelser, innebär överförandet av pensionsmedlen till EG normalt att det uppkommer ett överskott, eftersom stiftelsen inte längre behöver trygga utfästelsen i fråga.

6 Skatterätt

6.1 Gällande skattebestämmelser

Pensionssparandet har fått en skattemässigt gynnad ställning. Motiven för lättnaderna har varit det allmänna intresset av ett långsiktigt pensionsparande som kompletterar socialförsäkringsskyddet. Skattelättnaden uppkommer dels genom en lindrigare beskattning av den årliga avkastningen på pensionskapitalet, dels då pensionsmottagaren har en högre marginals katt vid avsättningstillfället än vid beskattningstillfället.

Kravet för att komma i åtnjutande av den skattemässigt gynnade behandlingen kan sägas vara att arbetsgivaren gör dispositionerna för den anställde i pensioneringssyfte. Tekniken för att definiera pensioneringssyftet är inkomstskattelagstiftningens s.k. kvantitativa och kvalitativa begränsningsregler beträffande arbetsgivarens avdragsrätt.

De kvantitativa villkoren tar sikte på storleken och omfattningen av de förmåner som får tryggas eller de premier som får betalas respektive avsättningar som får göras med avdragsrätt.

De kvalitativa villkoren tar främst sikte på utformningen av de förmåner – ålderspension, sjukpension och efterlevandepension – för vilka avdragsrätt föreligger vid tryggandet och vilka får omfattas av pensionsförsäkring. Vissa formkrav ställs upp, som till exempel att ålderspension normalt inte får börja betalas ut före 55 års ålder eller under kortare tid än fem år och att pensionen under de första fem åren inte får betalas ut med minskande belopp.

De kvalitativa villkoren om uttag av pension avser att hindra att en pensionsutfästelse, som tryggats med avsättningar för vilka skatteavdrag gjorts, skall kunna lösas ut med ett engångsbelopp.

Om en arbetsgivare som tryggt pensionen genom avsättning i balansräkningen eller till en pensionsstiftelse betalar ut pensionsmedel i form av ett engångsbelopp och minskar avsättningen respektive gottgör sig ur pensionsstiftelsen med motsvarande belopp återförs pensionskapitalet till beskattning hos arbetsgivaren. Om arbetsgivaren tryggt pensionen genom försäkring förhindras en engångsutbetalning av att försäkringsgivaren är bunden av inkomstskattelagstiftningens regler om hur en pension får betalas ut. Den principiella möjlighet som i det fallet står till buds är ett så kallat återköp, vilket innebär att försäkringsgivaren frigörs från sina förpliktelser mot försäkringstagaren genom en utbetalning av det aktuella återköpsvärdet på den i förtid annullerade pensionsförsäkringen. Huvudregeln är att återköp inte får ske. Om synnerliga skäl föreligger får återköp av pensionsförsäkring medges av skattemyndigheten. Detta torde dock inte gälla tjänstepensionsförsäkring. Frågan om återköp skall även prövas hos försäkringsgivaren innan frågan tas upp hos skattemyndigheten.

Arbetsgivaren medges avdrag för att trygga pensionsutfästelser med sådan livförsäkring som uppfyller inkomstskattelagstiftningens kvalita-

tiva villkor för att den skall anses som pensionsförsäkring. På samma sätt gäller, vid beräkningen av avdrag för tryggnad av pensionsutfästelser i arbetsgivarens egen regi, att utfästelser endast beaktas om en försäkring för åtagandet skulle ha varit en pensionsförsäkring enligt de kvalitativa villkoren.

De beloppsmässiga avdragsbegränsningarna för företagens tjänstepensionskostnader finns i de kvantitativa reglerna. Dessa kan delas upp i huvudregeln och kompletteringsregeln. I huvudregeln motsvarar avdrags-taket en viss procentandel av lönen till den anställde.

För direktutbetalad pension finns i princip inte några beloppsbegränsningar för avdragsrätten såvitt gäller utbetalningar till f.d. arbetstagare som saknar egentligt ägarinflytande i företaget. För pension till en delägare i företaget som tidigare varit anställd har i praxis gjorts bedömningar i fråga om marknadsmässighet m.m.

Vid tryggnad genom försäkring får företaget göra avdrag för försäkringspremien.

Vid tryggnad i pensionsstiftelse får företaget göra avdrag för medel som avsätts till stiftelsen till den del stiftelseförmögenheten understiger nuvärdet av avdragsgilla pensionsutfästelser. Om sådana avdragsgilla kapitalavsättningar tas tillbaka till företaget med stöd av reglerna om s.k. gottgörelse för pensionsutbetalningar m.m. i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. skall beloppen redovisas som intäkt i företaget. Det finns dock inte någon skyldighet för arbetsgivaren att ta gottgörelse för pensionsutbetalningar.

I fall då pensionen tryggas genom avsättning i balansräkningen får avdrag göras vid inkomsttaxeringen för avsättning upp till nuvärdet av avdragsgilla pensionsutfästelser.

Om avsättningen i balansräkningen, ensam eller tillsammans med kapitalet i en kompletterande pensionsstiftelse hos arbetsgivaren, är större än det faktiska nuvärdet av de stiftelsetryggade pensionsutfästelserna skall mellanskillnaden, de disponibla pensionsmedlen, successivt intäktsföras i företaget.

En ersättning som arbetsgivaren betalar ut till den som tar över pensionsutfästelse är avdragsgill vid inkomstbeskattningen. För den som erhåller ersättningen är den skattepliktig.

Skattelagstiftningen beträffande pensioner syftar till att upprätthålla en symmetri genom att avdragsrätt för pensionskostnader skall vara kombinerad med beskattning av utfallande pensioner. Avdragsrätten är därför kombinerad med regler om beskattning i Sverige av utgående tjänstepension som är intjänad genom arbete oavsett var pensionären är bosatt.

För att den del av lagstadgade arbetsgivaravgifter som är att betrakta som skatt skall kunna tas ut på sådan lön eller uppskjuten lön (pension) som inte är belagd med arbetsgivaravgift finns en särskild löneskatt som tas ut enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader. Skattesatsen för pensionskostnaderna 24,26 procent. Skatten tas i princip ut av arbetsgivaren när pensionen tryggas och senast vid utbetalningstillfället. Den särskilda löneskatten är avdragsgill vid inkomsttaxeringen.

Näringsidkare har rätt till avdrag för premie som betalats för pensionsförsäkring och för inbetalning på pensionssparkonto (individuellt pensionssparande) inom samma beloppsgränser som gäller för arbetsgivare

enligt huvudregeln. Avdrag medges således med 35 procent av ett inkomstunderlag, dock högst med 10 prisbasbelopp. Därutöver medges avdrag med ett halvt prisbasbelopp. Avdrag får medges med högre belopp efter dispens från skattemyndigheten. Även näringsidkare betalar särskild löneskatt. Denna skatt tas ut på premien eller inbetalningen.

Regler finns för inkomstbeskattning i Sverige av utbetalning på grund av pensionsförsäkring eller från pensionssparkonto, oavsett var pensionären är bosatt. I likhet med vad som gäller för pensionsförsäkring innehåller inkomstskattelagstiftningen bestämmelser som skall hindra att pensionssparkonto avslutas genom utbetalning i förtid. Sådan utbetalning får endast ske helt undantagsvis.

6.2 Skattebestämmelser vid pensionsöverföringar till EG

Regeringens förslag: Värdet av tjänstepensionsförsäkring samt av näringsidkares pensionsförsäkring och behållning på pensionssparkonto i näringen skall kunna överföras till EG:s pensionssystem trots de bestämmelser i inkomstskattelagen (1999:229) som hindrar upplösning av pensionssparande i förtid. Överföringar enligt EG:s tjänsteföreskrifter skall inte medföra att den enskilde inkomstbeskattas.

Promemoriornas förslag: Förslaget i promemorian överensstämmer vad gäller överföring till Europeiska gemenskaperna med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som uttalar sig i dessa delar har inget i sak att erinra mot promemoriornas förslag. *Riksskatteverket, Kamrarrätten i Stockholm, Hovrätten över Skåne och Blekinge och Svenska Arbetsgivareföreningen* har synpunkter på lagtextens utformning. Hovrätten anser att hänvisningar till överföringslagen bör göras i berörda skattelagar. *Riksskatteverket (RSV)* efterlyser någon form av kontrolluppgift för att beskattningen skall bli riktig i de fall det efter överföringen visar sig att den varit otillåten. *RSV* menar också att det av lagtexten bör framgå dels hur allokering återbäring skall hanteras, dels att det vid en överföring från EG till Sverige inte uppkommer någon avdragsgill kostnad. *RSV* anser att det av tydlighetsskäl bör framgå att överföringsmöjligheten av värdet av pensionsförsäkringar och pensionsparavtal är beroende också av sparavtalens utformning.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 13 i Fusionsfördragets protokoll om EG:s immunitet och privilegier och artikel 2 i rådets förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 260/68 av den 29 februari 1968 om villkoren för och förfarandet vid skatt till Europeiska gemenskaperna framgår att pension från EG skall beskattas av EG och samtidigt vara befriad från nationell skatt. Enligt Europeiska kommissionens mening gäller befrielsen från nationell skatt inte bara vid utbetalning av pensionen utan också vid den överföring av pensionskapital till EG som kan ha föregått utbetalningen. Enligt EG:s skatteregler beskattas således pension som betalas ut från EG:s pensionssystem av unionen.

Den dubbelbeskattning som skulle uppkomma om Sverige först beskattar överföringen och sedan EG beskattar utfallande pension anser

regeringen inte är skälig. En sådan beskattning skulle i praktiken sannolikt utgöra ett avgörande hinder för den enskilde att överföra pensionsrätt från Sverige till EG. Visserligen minskar den svenska skattebasen vid överföring av obeskattat pensionskapital från Sverige till EG:s institutioner men ökar å andra sidan vid överföring den omvända vägen. Symmetrin i systemet – kombinationen av avdragsrätt för pensionskostnader med beskattning av utfallande pension – bryts på nationell nivå. Det uppkommer dock en symmetri på en gemensam nivå genom EG:s beskattning av utfallande pensioner. Den skatten får Sverige indirekt del av.

För att det inte skall föreligga något hinder för en överföring av pensionsmedel till EG enligt tjänsteföreskrifterna bör överföringen från en arbetsgivare kunna ske på samma villkor som vid en överföring av pensionsrätt till en svensk arbetsgivare. Det innebär i princip att en arbetsgivare som för över beloppet skall ha avdragsrätt för den uppkomna kostnaden och att arbetstagaren inte skall inkomstbeskattas för det överförda beloppet. Överföringen till EG bör således skatterättsligt ses som att arbetsgivaren betalar en ersättning för att EG tar över en pensionsutfästelse. Denna ersättning får arbetsgivaren dra av enligt reglerna i 28 kap. 26 § inkomstskattelagen (1999:1229). Minskad avsättning i balansräkning respektive gottgörelse som tas ut ur pensionsstiftelse skall intäktföras enligt gällande regler. Den utgivna ersättningen utgör underlag för särskild löneskatt på pensionskostnader hos arbetsgivaren. Denna skatt balanseras normalt genom att minskningen av avsättningen i balansräkningen respektive gottgörelsen som tas ut ur stiftelsen reducerar underlaget för särskild löneskatt. En överföring av förevarande slag beskattas inte hos arbetstagaren. Några lagändringar behövs således inte i dessa delar.

Vad gäller pensionsförsäkring och individuellt pensionssparande förhindras en upplösning av pensionssparandet i förtid av de bestämmelser i inkomstskattelagen som begränsar möjligheterna till återköp av pensionsförsäkring och utbetalning i förtid från pensionssparkonto. En överföring till EG av värdet av en tjänstepensionsförsäkring eller av en näringsidkares pensionssparande i näringen får inte hindras av dessa bestämmelser. Regeringen anser därför att ett uttryckligt undantag för en sådan överföring bör införas i överföringslagen. För att det inte skall uppkomma fråga om beskattning i dessa fall eller i fall av överföring till Sverige bör även i överföringslagen särskilt regleras att överföringar inte utgör skattepliktig inkomst för den enskilde. *Hovrätten* har efterlyst hänvisningar till överföringslagen i inkomstskattelagstiftningen. I den nya inkomstskattelagen har emellertid inte lagar av speciell karaktär arbetats in. Några hänvisningar görs inte heller till dessa lagar. Det är regeringens uppfattning att överföringslagen är av sådan speciell karaktär att några hänvisningar till den lagen inte bör göras i inkomstskattelagen.

Riksskatteverket (RSV) har påpekat att det bör lagregleras hur s.k. allokerad återbäring skall hanteras när värdet skall fastställas för en pensionsförsäkring som skall föras över till Europeiska gemenskaperna. Det kan konstateras att villkoren för hur en sådan försäkrings värde skall bestämmas följer av försäkringsavtalet i fråga. Vad som skall ske med en sådan återbäring bör därför inte regleras i lag.

RSV anser att det uttryckligen bör framgå av överföringslagen att det i samband med återföring och placering av återfört kapital i pensions-

försäkring eller individuellt pensionssparande inte uppkommer en avdragsgill kostnad. Regeringen delar inte denna uppfattning. Den enskilde själv disponerar inte över medlen. De betalas direkt från EG:s pensionssystem till ett konto hos försäkringskassan för vidarebefordran till vald pensionslösning. En tjänsteman betalar varken premier eller gör några inbetalningar på pensionssparkonto. Någon avdragsrätt för den enskilde finns inte i sådant fall. En uttrycklig bestämmelse om att det inte uppkommer någon avdragsgill kostnad i de fall Riksskatteverket tar upp är således obehövlig.

Som *RSV* framhåller har sparavtalens utformning betydelse för möjligheten av överföra värdet av pensionssparavtal och pensionsförsäkringar. Regeringen redogör för i avsnitt 5.2.2 att det bör vara en fråga för pensionsgivarna och huvudmännen för de avtalsreglerade tjänstepensionssystemen att tillämpa tjänsteföreskrifterna.

RSV anser att det finns ett behov av en särskild kontrolluppgift från den arbetsgivare som för över pensionsrätten till EG för att beskattningen skall bli riktig i de fall det efter överföringen visar sig att den varit otillåten. Som exempel anges att arbetstagaren inte får sådan anställning som berättigar till överföring. Regeringen anser dock att förhållandena vid tillträde av tjänst i EG inte gör det sannolikt att en situation av nämnda slag blir vanligt förekommande. Det finns därför inte tillräckliga skäl för att i nuläget införa kontrolluppgiftsskyldighet vid överföring av pensionsrätt till EG.

7 Överföring från Europeiska gemenskaperna till Sverige

7.1 Möjlighet till överföring

Regeringens förslag: Den som slutar sin anställning i EG skall kunna få värdet av pensionsrätt i EG:s pensionssystem överfört till ett konto hos den allmänna försäkringskassan.

Om värdet av pensionsrättigheter för allmän pension tidigare överförts till EG:s pensionssystem skall motsvarande värde återföras till det allmänna pensionssystemet. Värdet av annan pensionsrätt som överförs från EG:s pensionssystem skall genom försäkringskassans försorg föras över till en pensionsförsäkring eller motsvarande.

Promemoriornas förslag: Förslaget i tilläggspromemorian överensstämmer inte med regeringens förslag. I tilläggspromemorian föreslås att återföring av pensionsrättigheter till det allmänna pensionssystemet endast skall vara möjlig för den som i samband med överföringen från Sverige ingått avtal med Stockholms läns allmänna försäkringskassa om återföring. Tilläggspromemoriens förslag bygger på uppfattningen att endast tidigare överförda medel kan återföras och att EG betalar ut avgångsvederlag oavsett om det finns en möjlighet att överföra värdet av den enskildes pensionsrätt inom EG till ett pensionssystem som denne ansluts till i senare verksamhet. En återföring kan enligt tilläggspromemorian endast ske på initiativ av den enskilde.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser har kommenterat förslaget i tilläggspromemorian om överföring från EG:s pensionssystem. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att en obligatorisk återföring till Sverige bör ske om en tjänsteman lämnar sin anställning utan rätt till pension. *Hovrätten* betonar att det synes ha varit möjligt för andra länder att skapa system för sådan återföring. Om avtal skall vara ett villkor för återföring skall det gälla oavsett om det vid avgången från EG föreligger rätt till pension eller inte. *Premiepensionsmyndigheten* anser att det inte finns någon grund för att behandla rätt till pension från gemenskaperna olika beroende på om den ursprungligen tjänats in i Sverige eller tjänats in vid tjänstgöring i gemenskaperna. Myndigheten bedömer villkoret att avtal skall ha ingåtts för att återföring skall få ske som olämpligt. Det framstår som ett närmast otillbörligt påtryckningsmedel och det kan vara svårt för den enskilde att långt i förväg ta ställning. Återföring skall inte vara obligatorisk vid förtida avgång med avgångsvederlag, men en sådan möjlighet bör finnas för den som så önskar. *Svenska Arbetsgivareföreningen* förordar att Sverige genom en överenskommelse med gemenskapernas administration skall kunna återföra ett tidigare överfört belopp om arbetstagaren blir berättigad till ett avgångsvederlag i stället för en pension. *Riksskatteverket* har i sitt remissvar på

betänkandet SOU 1996:57 funnit det välbetänkt med en återföring för att förhindra att utfästelser som är avdragsgilla hos svenska arbetsgivare kan komma att utbetalas i förtid som engångsbelopp. Verket poängterar att systematiken i det svenska skattesystemet bibehålls genom en ordning med återföring.

Bakgrund: Det är enligt artikel 11.1 i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna möjligt för en tjänsteman som slutar sin anställning i gemenskaperna att överföra värdet av sin pensionsrätt inom gemenskaperna till ett pensionssystem som han eller hon ansluts till i senare verksamhet. Som förutsättning gäller enligt artikeln att det finns ett avtal om detta mellan gemenskapernas administration och företrädare för det pensionssystem som tjänstemannen ansluts till.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att värdet av den pensionsrätt som överförs från gemenskaperna utbetalas i form av pension. Under beredningen av ärendet har vid kontakt med företrädare för kommissionen framgått att en nationell lagstiftning, som säkerställer att syftet med en överföring enligt artikel 11.1 uppfylls, får samma betydelse som en överenskommelse.

En tjänsteman som avgår före 60 års ålder med mindre än tio års tjänstgöring i en EU-institution har inte rätt till ålderspension. Om tjänstemannen dessutom varken är berättigad till invalidpension eller kan utnyttja möjligheten att överföra pensionsrätt till ett pensionssystem som han eller hon senare ansluts till, är tjänstemannen i stället berättigad till ett avgångsvederlag. Avgångsvederlaget inkluderar värdet av eventuell tidigare till EG:s pensionssystem överförd pensionsrätt. Det bör observeras att de tjänsteår som den överförda pensionsrätten resulterat i inte får beaktas för den kvalifikationstid på tio år som krävs för rätt till ålderspension. Ett avgångsvederlag beskattas av EG och betalas ut i form av ett engångsbelopp när anställningen upphör. Kommissionen har under ärendets beredning framhållit att avgångsvederlag enligt artikel 12 i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna endast betalas ut om det inte är möjligt att överföra värdet av pensionsrätt i den ordning som stadgas i artikel 11.1. Om en tjänsteman som avgått utan rätt till pension inte vill överföra värdet av sin pensionsrätt till ett sådant system kommer kommissionen att se det som att han eller hon inte uppfyller tjänsteföreskrifterna. I ett sådant fall stoppar kommissionen en utbetalning till dess att saken avgjorts i domstol.

Skälen för regeringens förslag: Värdet av den pensionsrätt som överförs till EG:s pensionssystem räknas enligt tjänsteföreskrifterna om till pensionsberättigande tjänsteår och kommer på så sätt att ingå i en framtida pension alternativt i ett avgångsvederlag. Det senare alternativet innebär att en tjänsteman som slutar efter bara något års tjänstgöring kan få tidigare, under kanske 25 års tid, intjänad pensionsrätt utbetald i form av ett engångsbelopp. Det är en anmärkningsvärd konsekvens av reglerna om överföring till EG:s pensionssystem. Avgångsvederlag betalas emellertid inte ut om det finns en möjlighet att överföra värdet av pensionsrätten inom EG till ett pensionssystem som tjänstemannen ansluts till i en senare verksamhet.

Det strider mot grundprinciperna för det svenska pensionssystemet att medel som är avsatta för pension betalas ut i förtid i form av ett engångsbelopp. Enligt både lagstiftning och kollektivavtal får en pension börja

betalas ut tidigast vid en viss ålder och endast löpande, inte med ett engångsbelopp. Allmän ålderspension får exempelvis tidigast tas ut från och med den månad då den pensionsberättigade fyller 61 år. Beträffande tjänstepension ställer det svenska skattesystemet krav på att utbetalning av ålderspension skall ske tidigast från 55 års ålder och under minst fem år. De förmånliga villkor som gäller för sparande till tjänstepension består i skattemässig avdragsrätt för arbetsgivaren och en lägre beskattning på pensionskapital än på annat sparande. Kravet för att komma i åtnjutande av detta är enligt lagstiftningen att det sparade kapitalet utbetalas i form av en pension.

Med hänsyn till principerna bakom det svenska pensionssystemet finns det således ett allmänt intresse av att pensionsrättigheter som är intjänade i det svenska systemet inte betalas ut med ett engångsbelopp eller på annat sätt i förtid. Även den enskilde kan antas ha ett intresse av att värdet av pensionsrättigheter inom EG överförs till det svenska pensionssystemet i stället för att de avlöses med ett engångsbelopp. Det är också rimligt att anta att den som en gång överför värdet av pensionsrättigheter för allmän pension kan känna en trygghet i att vid en eventuell förtida avgång från en EG-anställning åter kunna få tillgodoräkna sig dessa rättigheter i Sverige.

Om en arbetstagarare överför pensionsrättigheter från Sverige till EG:s pensionssystem är det mot den här bakgrunden angeläget att, i de fall EG-anställningen upphör utan rätt till pension, värdet inte utbetalas i form av ett avgångsvederlag. Det bör i stället kunna återföras till pensionsrätt i Sverige. Regeringen föreslår därför att det skall vara möjligt att överföra värdet av pensionsrätt inom EG:s pensionssystem till pensionsrättigheter i Sverige för den som genom senare verksamhet ansluts till det allmänna pensionssystemet. En sådan möjlighet innebär att något avgångsvederlag inte betalas ut.

Genom att anvisa ett konto hos en försäkringskassa - som företrädare för det allmänna pensionssystemet - till vilket EG kan överföra värdet av pensionsrättigheter vill regeringen skapa nödvändiga förutsättningar för att möjliggöra en överföring enligt artikel 11.1. Värdet av de pensionsrättigheter som tidigare överförts till gemenskaperna bör härvid på nytt ge upphov till ålderspension enligt svensk lag. För den som lämnar sin anställning i EG utan rätt till pension för att övergå till annan verksamhet i Sverige kommer således ett tidigare överfört värde av pensionsrättigheter att åter ge upphov till ålderspension i Sverige. Samma möjlighet föreslås finnas för den som lämnar sin anställning med rätt till framtida pension men själv önskar överföra värdet av sin pensionsrätt inom EG till pensionsrättigheter i Sverige.

Av tjänsteföreskrifterna följer, som *Premiepensionsmyndigheten* riktigt påpekat, att pensionsrätten betraktas som en helhet. Detta innebär att en överföring omfattar hela värdet av pensionsrätten i EG.

Med medel som intjänats i en EG-anställning bör det emellertid inte vara möjligt att etablera ny pensionsrätt i det allmänna pensionssystemet. Det finns i dag ingen möjlighet att föra in medel i det allmänna systemet och på det viset öka på sin allmänna pensionsrätt. Av tjänsteföreskrifterna följer ingen rätt för den enskilde att överföra pensionsrätt som intjänats i EG:s pensionssystem till det allmänna pensionssystemet. En sådan ordning skulle också leda till att en enskild genom inbetalningar

skulle få mer medel att placera i premiepensionssystemet. Ett införande av en sådan möjlighet skulle kunna öppna även för andra att få föra över pensionsrättigheter till det svenska allmänna systemet. Enligt regeringens uppfattning finns det ingen anledning att införa sådana regler.

Regeringen föreslår mot den här bakgrunden att till Sverige överfört värde av pensionsrätt som tidigare överförts till EG:s pensionssystem utan att ha tjänats in inom det allmänna pensionssystemet eller som tjänats in inom EG:s pensionssystem, skall placeras i en pensionsförsäkring eller motsvarande. Som närmare utvecklas i avsnitt 8.1 bör en allmän försäkringskassa vara det organ som för det allmänna pensionssystemets räkning träffar en överenskommelse med EG:s administration om rutinerna för överföring av värdet av pensionsrätt från EG:s pensionssystem till pensionssystem i Sverige.

7.2 Fördelning och placering av överföringsbelopp

Regeringens förslag: Värdet av pensionsrättigheter som återförs till det allmänna pensionssystemet skall omräknas med, när det gäller inkomstpension och premiepension, förändringen av inkomstindex och när det gäller tilläggs pension förändringen av prisbasbeloppet, från det år överföringen till EG skedde till det år återföringen till Sverige sker.

Belopp som svarar mot värdet av annan pensionsrätt skall efter den berättigades val placeras i en sådan pensionsförsäkring som avses i 58 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) eller i en eller flera av de sparformer som är tillåtna inom ramen för individuellt pensionssparande.

Promemoriornas förslag: Förslaget i tilläggspromemorian överensstämmer i princip med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Endast två remissinstanser har yttrat sig i denna fråga. *Premiepensionsmyndigheten (PPM)* ifrågasätter om en omräkning av det belopp som tidigare överförts överhuvudtaget bör ske. Om omräkning ändå skall ske så anser PPM att en uppräkningsindex baserat på genomsnittlig avkastning inom PPM-systemet. *Riksskatteverket* anser att förslaget kan medföra en för låg förräntning och pekar på möjligheten att räkna om värdet av premiepension och tjänstepension eller motsvarande med premiesparfondens värdeutveckling eller med statslåneräntan.

Skälen för regeringens förslag: Det till ett konto i Sverige överförda pensionsbeloppet behöver fördelas mellan vad som i förekommande fall skall tillföras berörda delar av det allmänna pensionssystemet och vad som skall placeras i en pensionsförsäkring eller motsvarande.

De pensionsrättigheter som blir föremål för återföring till det allmänna pensionssystemet bör motsvara det värde som rätten till i förekommande fall inkomstpension, tilläggs pension, och premiepension skulle ha haft vid tidpunkten för återföring om överföring inte hade skett. Värdet av pensionsrättigheter för allmän pension som återförs till Sverige föreslås därför omräknas från året för överföringen till EG till året för återföringen till Sverige med, såvitt avser inkomstpension, förändringen av in-

komstindex enligt 1 kap. 5 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och, såvitt avser tilläggspension, förändringen av prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Vilket värde premiepension skulle ha haft är svårare att fastställa. En schablonomräkning bör därför tillämpas i detta fall. Det är då rimligt att omräkning sker enligt en schablon som inte annat än i undantagsfall kan antas leda till högre värden än vad som skulle ha gällt om överföring inte hade skett.

Med den utformning och status som de olika tjänstepensionssystemen har är det inte möjligt att generellt bestämma att pensionsrätten skall föras till det tjänstepensionssystem som den enskilde eventuellt ansluts till i en ny anställning. Regeringen föreslår därför att beloppet skall användas enligt den enskildes val för köp av en pensionsförsäkring eller för placering i en eller flera av de sparformer som är tillåtna inom ramen för det individuella pensionssparandet. Enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande kan pensionsspararen välja mellan sparformerna inlåning, andelar i värdepappersfond och andra värdepapper. Med pensionsförsäkring bör i detta sammanhang avses detsamma som i 58 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). Den enskilde skall i ansökan om överföring från EG till Sverige uppge den pensionsgivare som värdet skall placeras hos samt, i förekommande fall, sparform.

8 Administration

8.1 Central hantering hos en allmän försäkringskassa

Regeringens förslag: Den allmänna försäkringskassan skall handlägga ärenden om överföring till gemenskaperna av värdet av pensionsrättigheter för allmän ålderspension och om överföring från gemenskaperna av värdet av pensionsrätt. Försäkringskassan skall också komma överens med gemenskaperna om formerna för överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från gemenskaperna.

Regeringens bedömning: Det bör vid en försäkringskassa inrättas en gemensam enhet för alla försäkringskassor för den handläggning m.m. som föreslås ankomma på den allmänna försäkringskassan. Denna enhet bör även bli kontaktorgan för administrationen av överföringar till och från EG.

Promemoriornas förslag: Förslaget i tilläggspromemorian överensstämmer delvis med regeringens förslag. I tilläggspromemorian föreslogs också att en pensionsgivare som överförde medel till EG:s pensionssystem skulle lämna uppgift om överföringens storlek till försäkringskassan. Vidare anmodades försäkringskassan att ingå avtal med den tjänsteman som önskade att återföra pensionsrätt till det svenska pensionssystemet i det fall denne lämnade sin anställning i EG utan rätt till pension men med ett avgångsvederlag.

Remissinstansernas synpunkter: *Riksförsäkringsverket* anser att Gotlands läns allmänna försäkringskassa skall utgöra kontaktorgan för överföringar till och från Europeiska gemenskaperna med hänsyn till att utlandskontoret skall lokaliseras där. *Försäkringskassaförbundet* är positivt till att de aktuella ärendena handläggs av försäkringskassan och att en enda kassa utses till detta. Denna bör enligt förbundet vara Gotlands läns allmänna försäkringskassa då denna kassa nyligen beslutats överta verksamheten vid Stockholms läns allmänna försäkringskassas utlandskontor. *Stockholms läns allmänna försäkringskassa* ställer sig positivt till att vara det centrala organet för administration för överföring av värdet av pensionsrätter till och från gemenskaperna. Övriga försäkringskassor som yttrat sig ser positivt på en gemensam administration där kompetensen hålls samlad och kan underhållas. *Västerbotten läns allmänna försäkringskassa* tycker att det avtalsförslag som framförs i tilläggspromemorian är bra. En motsatt hållning intar *Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF)* som avvisar den föreslagna administrationen i den del som utlandskassan blir instans för att hantera återföring av tjänstepensioner. *SAF* anser att det är upp till varje arbetstagare att vända sig till lämpliga pensionsgivare för att få hjälp med att beräkna värdet på den pension som skall återföras. Lämpligen används samma synsätt som angivits för i EU-anställningen intjänad pensionsrätt. *SAF* avvisar också förslaget att pensionsgivaren skall åläggas att lämna uppgifter till Stockholms läns

allmänna försäkringskassa vid överföring av belopp till EG:s pensions-system, då det är att lägga ytterligare en pålaga på arbetsgivarna och företagen. Vid sidan av remissinstanserna har *kommissionen* framfört att det finns fördelar med en kontaktpunkt som hanterar all administration av pensionsöverföringar i Sverige, både beräkningar och beslut avseende såväl allmän pension som tjänstepension.

Skälen för regeringens förslag: Ett viktigt skäl till en reglering av den administrativa hanteringen är att det behöver utses en instans som behandlar en ansökan från en tjänsteman om överföring av pensionskapital till och från EG. För hanteringen av överföringen av pensionsrätt och pensionskapital mellan Sverige och EG:s pensionsadministration är tre huvudalternativ tänkbara. Antingen överlåter man till berörda pensionsgivare i Sverige att i det enskilda fallet sköta kontakterna med EG:s administration, eller ger man ge en instans i Sverige i uppgift att fungera som centralt organ för överföringen och då hantera överföring av både allmän pension och tjänstepension, eller ger man en central instans i uppgift att fungera som kontaktorgan mellan EG:s pensionsadministration och berörda pensionsgivare. Den mångfald av pensionssystem och pensionsgivare i Sverige som kan bli berörda, även i ett enskilt fall, talar för att kontakterna med EG bör förmedlas av en central instans.

Regeringen föreslår att överföringar till och från EG hanteras genom *ett* kontaktorgan i Sverige. Eftersom flertalet fall av överföring sannolikt kommer att omfatta allmän pension föreslås att den centrala hanteringen skall skötas av försäkringskassan. Efter en inledande period med många överföringar kommer antalet överföringar till EG att minska till uppskattningsvis några tiotal per år. Ett överföringsärende kommer således inte att vara någon vanligt förekommande ärendetyp hos försäkringskassan. Detta innebär, enligt regeringens bedömning, att denna ärendehantering bör centraliseras till endast en försäkringskassa. I 18 kap. 2 § tredje stycket AFL anges att regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får föreskriva att det hos en eller flera försäkringskassor skall finnas gemensamma enheter för alla försäkringskassor för vissa ärenden eller frågor. Regeringen avser att under hösten 2001 besluta om vilken försäkringskassa som skall hantera den ifrågavarande verksamheten.

Försäkringskassans uppgifter

Den hantering som blir aktuell när det gäller överföring av pensionsrätt från Sverige till EG:s pensionssystem bör kunna se ut på följande sätt.

Ett ärende uppstår när en EU-medborgare som anställs i en EU-institution skriftligen ansöker hos institutionen om överföring, efter att ha fått information om möjligheten därifrån. I samband med anställningen i gemenskaperna upplyser gemenskapernas administration tjänstemannen om vilka regler som gäller när han eller hon påbörjar eller lämnar sin tjänst. En EG-tjänsteman förväntas således känna till pensionsreglerna redan vid anställningen i EU.

Den nyss nämnda ansökan är inledningsvis att betrakta som en intresseanmälan. För att kunna ta ställning i frågan behöver den anställde en redovisning av hur överföringen påverkar hans pensionsförhållanden.

Därför har institutionen dessförinnan inhämtat information från Sverige, genom den utsedda försäkringskassan. Med ledning av den sökandens uppgifterna om hos vilken eller vilka pensionsgivare den pensionsrätt finns som sökanden överväger att föra över till EG:s pensionssystem, vidarebefordrar kassan förfrågan till berörda pensionsgivare – bland dem Premiépensionsmyndigheten om allmän pension berörs av ansökan – med begäran om uppgifter om vilka pensionsrättigheter som skulle upphöra, vilken anställningstid som är beaktad för dem och vilket belopp som skulle komma att överföras. Respektive pensionsgivare meddelar EU-institutionen de begärda uppgifterna. Försäkringskassan lämnar motsvarande uppgifter beträffande allmän pension.

Den anställde skall inom två månader efter besked från EU-institutionen om vad överföringen innebär skriftligen meddela EU-institutionen om han eller hon önskar genomföra överföringen. Den anställde skall då skriva en ansökan till berörda svenska pensionsgivare om utbetalning till EG av värdet av de pensionsrättigheter som han eller hon önskar överföra. Blankett för detta ändamål tillhandahålls av EU-institutionen.

Försäkringskassan vidarebefordrar i förekommande fall ansökan till berörd pensionsgivare som beslutar om överföring. Försäkringskassan kvitterar att man sänt vidare förfrågan ansökningen till tjänstepensionsgivare. Någon bevakning av överföringen sker inte hos kassan. Efter omräkning med hänsyn till den tidsperiod som gått sedan den första beräkningen, betalar respektive pensionsgivare beloppen direkt till EG:s administration.

I tilläggspromemorian föreslogs att det skulle införas en rapporteringskyldighet för en tjänstepensionsgivare som förde över pensionsrätt till EG. En sådan ordning är inte längre aktuell eftersom det under den fortsatta beredningen av ärendet framkommit att det inte finns någon möjlighet att från EG överföra endast en viss del av pensionsrätten. Uppgiften behövs inte eftersom kassan för den pension som inte förs in i det allmänna systemet vidare till den placering tjänstemannen valt.

En tjänsteman som lämnar sin anställning i en EU-institution med eller utan rätt till pension kan efter ansökan hos den av regeringen utsedda försäkringskassan få värdet av sin pensionsrätt överfört till pensionsrättigheter i Sverige. När värdet av pensionsrätten förs över till det konto som administreras av denna försäkringskassa avskiljer den handläggande enheten den del som motsvarar tidigare överförda rättigheter för allmän ålderspension och återupprättar medelst beloppet den anställdes pensionsrätt i det allmänna pensionssystemet. Om inte den anställde senast i samband med överföringen till Sverige meddelat annat skall försäkringskassan utan dröjsmål betala ut den övriga pensionen till i ansökan angivet försäkringsbolag eller, beträffande pensionssparkonto, pensionssparinstitut.

Utformningen av rutinerna - ansökan m.m. - för överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från gemenskaperna bör fastställas efter överläggningar mellan EG:s pensionsadministration och den av regeringen utsedda försäkringskassan.

8.2 Överklagande av beslut

Regeringens förslag: Reglerna om omprövning och överklagande av beslut i 13 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension skall i tillämpliga delar gälla även för beslut av den av regeringen utsedda försäkringskassan i ärenden enligt lagen om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m. Detta innebär att försäkringskassans beslut överprövas hos allmän förvaltningsdomstol.

Regeringens bedömning: En tidigare arbetsgivares tillämpning av tjänsteföreskrifterna i fråga om tjänstepension bör kunna överprövas av Arbetsdomstolen eller av tingsrätt. Övriga pensionsgivares – exempelvis livförsäkringsbolags – tillämpning av tjänsteföreskrifterna bör kunna prövas av allmän domstol.

Promemoriornas förslag och bedömning: Tilläggspromemoriernas förslag och bedömningar överensstämmer i huvudsak med regeringens förutom att det i promemorian också föreslogs att beslut av Premiepensionsmyndigheten (*PPM*) skall kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Remissinstanserna: Av de båda remissinstanserna som yttrat sig i denna del har *PPM* påpekat att lagförslaget inte ger myndigheten någon beslutanderätt i ärenden om överföring av värdet av intjänad pensionsrätt och att det följaktligen inte skall stadgas att myndighetens beslut får överklagas i viss ordning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Tjänsteföreskrifterna är bindande och direkt tillämpliga i Sverige. Reglerna om överföring i artikel 11 i bilaga 8 till EG:s tjänsteföreskrifter kan således åberopas i svensk domstol som gällande rätt.

I avsnitt 8.1 föreslås att en enda försäkringskassa skall utses till kontaktorgan för administration av överföringar av värdet av intjänad pensionsrätt till och från EG. Detta innebär bl.a. att det är den kassan som skall fatta beslut i ärenden om överföring. Sådana beslut bör kunna omprövas och överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. De beslut som därmed blir överklagbara är således – såsom *PPM* påpekat – endast den försäkringskassans beslut i anledning av enskilds ansökan om överföring.

En liknande reglering finns redan när det gäller beslut enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och lagen (1962:381) om allmän försäkring. I likhet med vad som gäller enligt de lagarna bör det krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten. Med hänsyn till den koppling som finns framförallt till LIP föreslår regeringen att reglerna om omprövning och överklagande i den lagen i tillämpliga delar skall gälla även sådana beslut som den ifrågakassan fattar angående överföring.

I övrigt bör en tidigare arbetsgivares tillämpning av tjänsteföreskrifterna i fråga om tjänstepension kunna överprövas av Arbetsdomstolen eller tingsrätt enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Detta bör gälla även i de fall Statens pensionsverk tillämpar tjänsteföreskrifterna gentemot en tidigare statligt anställd person (jfr prop. 1986/87:84 s. 14). Övriga pensionsgivares – exempelvis livförsäkrings-

bolags – tillämpning av tjänsteföreskrifterna bör kunna prövas av allmän domstol enligt tvistemålsbestämmelserna i rättegångsbalken.

9 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens förslag: Medel för överföringarna skall vad avser inkomstpension och tilläggspension inom den allmänna pensionen rekvireras från Första — Fjärde AP-fonderna.

Regeringens bedömning: Överföring av värdet av en pensionsrättighet från Sverige till EG:s pensionssystem betraktas som en förtida utbetalning av en redan intjänad rättighet.

Medel för överföringarna bör, vad avser statliga tjänstepensioner, överföras från det under utgiftsområde 14 uppförda anslaget 1:2 Statliga tjänstepensioner m.m.

De statsfinansiella kostnaderna i form av uteblivna skatteintäkter betraktas som en kostnad för Sveriges EU-medlemskap och föranleder som en följd av den ringa storleken under de inledande åren ingen särskild finansiering.

Promemoriornas förslag: I promemorian framfördes att det var rimligt att uteblivna skatteintäkter skulle finansieras inom respektive pensionssystem. Vid ett antagande att majoriteten av de som anställs vid någon av EU:s institutioner kommer från en statlig anställning föreslogs i promemorian att kostnaden skulle finansieras genom ett tillägg till den premie som myndigheterna betalar för sina anställdas förmåner enligt förordningen (1997:908) om premier för statens avtalsförsäkringar.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser avvisar det förslag till finansiering som framfördes i promemorian. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* liksom *Statens pensionsverk* och *Arbetsgivarverket* avstyrker med bestämdhet den i promemorian föreslagna finansieringen av skattebortfall som orimlig. Statligt anställda skall inte behöva finansiera kostnaderna för att en minoritet bland dem överför pensionsrätt till EG:s pensionssystem. *Hovrätten* anför, vad gäller finansieringen av överföringarna, att den lösning som synes ligga närmast tillhands är tillskott med allmänna skattemedel till pensionssystemen. *Hovrätten* anser att det följer av att buffertfonderna inom AP-fondssystemet fyller andra syften. *Arbetsgivarverket* samt *Nämnden för statens avtalsförsäkringar* påtalar att premiesättningen utgår från att medel som tillförs försäkringsrörelsen (inbetalda premier plus avkastning) endast kan utnyttjas för att finansiera de anställdas avtalade förmåner och avsättningar motsvarande de skatter likartade försäkringsrörelser har att erlagga samt under vissa förutsättningar reduktioner av arbetsgivarnas premier. Förslaget att finansiellt kompensera uteblivna skatteintäkter med ett särskilt tillägg till myndigheternas premier för statens avtalsförsäkringar bryter således enligt nämndens mening mot försäkringsmodellens principer och är praktiskt ogenomförbart. *Skattemyndigheten i Malmö* påpekar att den föreslagna metoden för finansiering av skattebortfall inte är lämplig. Man framhåller att motsvarande resonemang inte förs när Sverige ingår dubbelbeskattningsavtal och då avstår från beskattningsrätten för vissa personer till den andra avtalsslutande parten.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Efter det att lagen om överföring träder i kraft behöver den allmänna försäkringskassan komma överens med kommissionen om hur överföringarna till och från EG skall administreras. När så har skett kommer överföringarna att påbörjas. Troligt är att överföringarna tar sin början under år 2002.

Inkomstpension och tilläggspension

Antalet anställda inom EG som omfattas av rätten till överföring var vid tidpunkten för beräkningarna våren 2000 ca 870 personer. Vad avser den allmänna pensionen visar en viktad beräkning på att i genomsnitt ca 550 000 kronor per person kommer att överföras. Om alla dagens EG-anställda väljer att överföra sina pensionsrättigheter från det allmänna pensionssystemet kommer det totala överföringsbeloppet att uppgå till ca 475 miljoner kronor. Vid ett antagande om att endast hälften av de EG-anställda väljer att överföra sina svenska pensionsrättigheter halveras överföringsbeloppet och blir ca 240 miljoner kronor. Någonstans inom denna ram torde det faktiska beloppet hamna.

Om det nyanställs svenskar i EG-tjänst motsvarande det antal som kan tänkas sluta eller gå i pension tillkommer, förutom ovan beräknade initiala överföring, även årliga överföringar. Sveriges kvot av svenskar som arbetar i en EU-institution är i stort sett fylld. Sverige kommer därför fortsättningsvis att konkurrera med övriga medlemsländer om eventuella vakanser. Av denna anledning kan antalet nyanställda svenskar inom EG beräknas att uppgå till ca 20 stycken per år. Med ovan givna antaganden kommer de löpande överföringarna av allmänna pensionsmedel att uppgå till knappt ca 11 miljoner kronor per år, om alla väljer att överföra sina pensionsrättigheter.

De medel som överförs avser en förtida utbetalning av en redan intjänad rättighet och skall som sådana överföras från AP-fondssystemet. I syfte att förtydliga att Riksförsäkringsverket skall rekvirera medel från Första – Fjärde AP-fonderna även för detta ändamål – överföring av värdet av vissa pensionsrättigheter för allmän pension till Europeiska gemenskaperna – bör lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) kompletteras med en bestämmelse av den innebörden. De pensionsrättigheter för allmän pension, beträffande vilka medel får rekvireras från AP-fonderna för detta ändamål, är pensionsrätt för inkomstpension och rätt till tilläggspension. I fråga om pensionsrätt till premiepension skall medel för överföring till gemenskapen tas från de tillgångar som motsvarar tillgodohavandet på den enskildes premiepensionskonto.

Tjänstepension

Ett realistiskt antagande av storleken på tjänstepensionernas andel av överföringsbeloppet är att de uppgår till ca 20 procent av den allmänna pensionen. Det följer av att intjänandebeloppet över inkomsttaket om sju och ett halvt basbelopp är större än det under taket.

Vid beräkning av överföringssummornas storlek vad avser tjänstepensioner görs det antagandet att ca 75 procent av de som tar anställning i EU:s institutioner och överför sina pensionsrättigheter är före detta statligt anställda. För de statliga tjänstepensionerna har beräkningar ut-

förda av Statens pensionsverk visat att det initialt överförda beloppet kommer att uppgå till som högst ca 70 miljoner kronor om alla EG-anställda överför och som högst ca 35 miljoner kronor om hälften av de EG-anställda överför, fördelat på två överföringsår. Därefter kommer ytterligare ca 1,5 miljoner kronor årligen att överföras. De medel som överförs avser en förtida utbetalning av en redan intjänad rättighet. Medlen skall således överföras från det under utgiftsområde 14 uppförda anslaget 1:2 Statliga tjänstepensioner m.m.

Beräkningarna grundar sig på antagandet att ca 25 procent av de som tar anställning i EU:s institutioner och överför sina pensionsrättigheter kommer från en privat anställning. De har troligen samma nivåer i överföringssummor som de tidigare statligt anställda. Det adderar ytterligare 24 - 12 miljoner kronor i överföring från de privata pensionsgivarna i den initiala överföringen. Därefter kommer ytterligare ca 550 000 kronor att föras över årligen.

Skattebortfall

Kostnaderna i form av uteblivna skatteintäkter är beroende av vilka antaganden som görs. Det är också svårt att uppskatta hur många personer som kommer att använda sig av rätten att överföra värdet av den intjänade pensionen. Vidare beror de uteblivna skatteintäkterna på de enskilda individernas ackumulerade pensionsinbetalningar samt hur länge dessa personer kommer att inneha anställning vid någon av EU:s institutioner. Om pensionsmedlen återförs till Sverige då anställning upphör blir kostnaden den uteblivna avkastningsskatten på tjänstepensionsförmögenheten. I de fall då pensionsmedlen inte återförs till Sverige kommer pensionsutbetalningarna att beskattas av EG. I och med detta tillkommer kostnader i form av utebliven inkomstskatt. Då det är oklart i vilken omfattning tjänstemän kommer att överföra medel till Sverige baseras beräkningarna på att pensionsförmögenheten inte förs åter till Sverige.

Av de personer som var fast anställda vid utgången av år 2000 antas mer än hälften välja att överföra den i Sverige intjänade pensionsrätten till EG:s pensionssystem. En preliminär beräkning visar på att avkastningsskattebortfallet kommer att uppgå till cirka 850 000 kronor.

En beräkning av uteblivna inkomstskatter är svår att uppskatta men kan i dagens penningvärde sägas utgöra 31,5 procent av det genomsnittliga överföringsbeloppet multiplicerat med antalet personer som varje år blir 65 år. Skattebortfallet beräknas därför uppgå till ca 11 500 kronor per pensionerad och år. Inledningsvis går väldigt få personer i pension varför skattebortfallet år 2010 beräknas till ungefär 170 000 kronor och 2015 till ungefär 800 000 kronor. År 2030 väntas cirka 30-40 personer per år gå i pension och förväntas leva i 18 år varför bortfallet då kommer att uppgå till cirka 5,5 - 7 miljoner kronor i dagens penningvärde.

Uteblivna inkomstskatter betraktas som en kostnad för Sveriges EU-medlemskap och bör som sådan finansieras inom ramen för den allmänna löneavgiften vilken infördes 1995 som ett led i finansieringen av Sveriges medlemskap i EU. Kostnaden för EU-pensionsöverföringarna är naturligen direkt kopplad till medlemskapet. Skattebortfallet de inled-

ande 15 åren är av i sammanhanget så ringa storlek att det inte föranleder någon särskild finansiering.

Premiepension

Premiepensionssystemet skall vara självfinansierat och Premiepensionsmyndighetens (PPM) kostnader för sin verksamhet skall finansieras genom avgifter från pensionsspararna. Systemet är i denna bemärkelse ett slutet ekonomiskt system. Detta medför att de förslag som redovisas i denna lagrådsremiss och som rör premiepensionssystemet inte innebär några förändringar i statsbudgeten. PPM:s kostnader för sin verksamhet torde endast i mycket begränsad omfattning påverkas av lagrådsremissens förslag.

Administrativa kostnader

Det ankommer på den allmänna försäkringskassan att hantera frågor om överföringar av pensioner till och från EG. Inledningsvis kommer kassan att behöva resurser för att bygga upp kompetens och teknikstöd för att hantera överföringarna. För teknikstödet tillkommer kostnader för underhåll. De personella resurserna uppskattas till två tjänster på heltid. Ytterligare resurser kommer att behövas under den inledande perioden varför även någon eller några tjänster på halvtid tillkommer. Kostnaderna för två tjänster på heltid uppgår till ca 700 000 kronor per år. Därutöver behöver kassan få tillgång till dataprogram som utför beräkningarna av vilka belopp som ska överföras. En uppskattning av kassans kostnader är att de för de inledande åren kommer att uppgå till ca 1 000 000 kronor per år.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § Denna lag innehåller bestämmelser som kompletterar artikel 11 i bilaga 8 till rådets förordning (EEG, Euroatom, EKSG) nr 259/68 av den 29 februari 1968 om fastställande av tjänsteföreskrifter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna och anställningsvillkor för övriga anställda i dessa gemenskaper¹ (tjänsteföreskrifterna). Bestämmelserna gäller rätten för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna att föra över värdet av pensionsrättigheter till och från gemenskaperna.

Med tjänstemän avses i denna lag även andra anställda inom gemenskaperna som omfattas av artikel 11 i bilaga 8 till tjänsteföreskrifterna.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

Av paragrafen framgår att lagen kompletterar de regler i Europeiska gemenskapernas tjänsteföreskrifter som gäller överföring av pensionsrättigheter till och från gemenskaperna. I paragrafen anges att reglerna är fastställda genom en rådsförordning varigenom det förstås att de är bindande och direkt tillämpliga i Sverige. Tjänsteföreskrifterna har i viss utsträckning även gjorts tillämpliga för andra anställda i EG än den kategori anställda som benämns tjänstemän, till exempel tillfälligt anställda. I andra stycket har införts en definition av begreppet tjänstemän för att begreppet även skall avse sådana kategorier anställda för vilka tjänsteföreskrifterna gäller.

Överföring till Europeiska gemenskaperna

Allmän pension

2 § När det gäller allmän pension får det sammanlagda värdet av pensionsrätt för inkomstpension, värdet av pensionsrätt för premiepension och värdet av rätt till tilläggspension (pensionsrättigheter för allmän ålderspension) enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension föras över till gemenskaperna. Till grund för beräkning av det belopp som skall överföras skall de pensionsrättigheter läggas som

¹ EGT L 56, 4.3.1968, s.1 (Celex 31968R0259).

har fastställts för den försäkrade till och med det år då denne tillträdde tjänsten vid gemenskaperna.

Överföringen innebär att de pensionsrättigheter för vilka värdet överförs inte längre ger upphov till ålderspension enligt svensk lag om inte rättigheterna senare återförs från gemenskaperna enligt vad som föreskrivs i 8 §.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.1.2.

I paragrafen anges dels vilken allmän pension som kan bli föremål för överföring, dels att överföring av pensionsrättigheter från det allmänna ålderspensionssystemet alltid skall omfatta hela värdet av alla sådana rättigheter från samtliga delar av systemet med undantag av garanti-pension. Det är således inte möjligt att endast överföra värdet av exempelvis inkomstpension, eller att endast överföra värdet av premiepensionsrätt från en fond men inte övriga placeringar. Överföringen skall omfatta vad som har tillgodoräknats den försäkrade till och med det år när han eller hon påbörjat sin anställning vid EU-institutionen. Att överföringen endast kan avse vad som tillgodoräknats den försäkrade årsvis sammanhänger med konstruktionen av de svenska reglerna enligt vilka pensionsrätter och pensionspoäng fastställs årsvis. Som närmare redovisats i avsnitt 5.1.3 kan i undantagsfall därmed även pensionsrättigheter som tjänats in efter anställningens början komma att överföras.

Av att en överföring skall avse pensionsrättigheter för allmän ålderspension följer också, såsom redovisats närmare i avsnitt 5.1.5, att premiepension till efterlevande inte kan överföras.

När en överföring skett kommer det inte längre att finnas någon fastställd pensionsrättighet avseende ålderspension för den enskilde i det svenska systemet och de tidigare intjänade pensionsrättigheterna som överförts kommer inte att ge upphov till svensk ålderspension. Däremot kan rätt till sådan pension uppkomma på grund av senare i Sverige intjänad pensionsrätt eller på grund av återföring av tidigare överförd pension från någon EU-institution enligt vad som regleras i § 8. För vad som gäller för latent rättigheter jämför kommentaren till 3 §.

3 § Värdet av pensionsrätt för inkomstpension skall utgöras av värdet av den försäkrades pensionsbehållning enligt 5 kap. 2 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Vid beräkning av pensionsbehållningen skall hänsyn tas till pensionsbehållning som avser pensionsgrundande belopp för pliktjämsgöring enligt 3 kap. 8 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, föräldrar till små barn enligt 3 kap. 10 § och studier enligt 3 kap. 24 § samma lag, endast om det för den försäkrade till och med det år denne tillträdde tjänsten vid gemenskaperna har fastställts pensionsgrundande inkomster enligt vad som anges i 5 kap. 13 § samma lag. När överföring sker skall värdet av pensionsrätten räknas om med eventuell förändring av inkomstindex enligt 1 kap. 5 § samma lag mellan det år då den försäkrade tillträdde tjänsten vid gemenskaperna och året för överföringen.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.1.3.

Värdet av pensionsrätt för inkomstpension skall beräknas som ett s.k. schablonmässigt återköpsvärde. Genom hänvisningen till 5 kap. 2 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP) följer att det är summan av samtliga pensionsrättigheter som har fastställts för den enskilde omräknade med arvsvinstfaktor, förvaltningskostnader och inkomstindex som utgör detta värde. Som angetts i 2 § skall till grund för beräkningen av värdet av pensionsrätten ligga intjänad pensionsrätt t.o.m. det år då den försäkrade påbörjade sin anställning vid EU-institutionen. Eftersom det kan komma att dröja viss tid från denna tidpunkt till dess att överföring kan ske anges i paragrafens tredje stycke att det framräknade beloppet avseende värdet av pensionsrättigheten skall indexeras för tiden från anställningens början till tidpunkten för överföringen. Värdet av pensionsrättigheten för inkomstpension skall därvid, såsom även annars sker, indexeras med förändringen av inkomstindex.

I andra stycket regleras vad som gäller i fråga om s.k. latent rättigheter. I den försäkrades pensionsbehållning enligt 5 kap. 2 § LIP ingår även pensionsgrundande belopp för pliktjänstgöring, för s.k. barnår och för studier. För dessa rättigheter gäller det s.k. förvärvsvillkoret. Det innebär att det, för att den berättigade vid uttag skall få sin pension beräknad på dessa belopp, krävs att pensionsgrundande inkomster har fastställts som för vart och ett av minst fem år uppgår till lägst två gånger det för respektive intjänandeår gällande inkomstbasbeloppet. Utbetalning till Europeiska gemenskaperna är när det gäller bedömningen av förvärvsvillkoret att jämföras med ett förtida uttag av pension. Detta innebär att pensionsgrundande belopp för pliktjänstgöring, för barnår och för studier skall inräknas i pensionsbehållningen vid överföringen endast om den försäkrade för det år då han eller hon tillträdde tjänsten inom Europeiska gemenskaperna hade uppfyllt förvärvsvillkoret enligt bestämmelserna i 5 kap. 13 § LIP. Det sagda innebär också att om återföring sker från Europeiska gemenskaperna av ålderspension kan latent rättigheter finnas kvar i det svenska pensionssystemet och således förvärvsvillkoret för dessa rättigheter uppfyllas vid en senare tidpunkt.

4 § Värdet av rätt till tilläggspension som skall föras över för en försäkrad som är född år 1953 eller tidigare skall beräknas enligt 6 kap. 2, 3, 8 och 17 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundande ålderspension och 19 – 22 §§ lagen (1998:675) om införande av nämnda lag. Beloppet skall därefter räknas om enligt vad som anges i andra och tredje styckena denna paragraf.

Beloppet skall multipliceras med ett delningstal. Som delningstal skall det delningstal användas som enligt 5 kap. 12 § förstnämnda lag gäller för beräkning av inkomstpension för en försäkrad som fyller 65 år i januari det år som den försäkrade börjar sin anställning vid gemenskaperna. Det framräknade beloppet skall därefter diskonteras med en årlig förväntad avkastning på 1,6 procent utifrån det antal år som återstår från det år då den försäkrade tillträdde tjänsten vid gemenskaperna till och med det år då den försäkrade fyller 65 år. Beloppet skall sedan multipliceras med 1,0 minus den procentuella genomsnittliga risken för att personer i den försäkrades ålder inte

uppnår 65 års ålder. Risken skall beräknas med ledning av senast utgiven officiell statistik avseende livslängden hos befolkningen i Sverige.

När överföring sker skall det värde som räknats fram enligt andra stycket slutligen räknas om med eventuell förändring av prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring mellan det år då den försäkrade tillträdde tjänsten vid gemenskaperna och året för överföringen.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.1.4.

I paragrafen anges hur värdet av pensionsrättighet för tilläggspension skall beräknas. Närmare om hur denna beräkning skall göras redovisas i avsnitt 5.1.4. På motsvarande sätt som gäller för inkomstpensionen skall det framräknade värdet av tilläggspensionen indexeras för tiden mellan anställningens början och tidpunkten för överföringen. För tilläggspensionen gäller att indexeringen skall ske utifrån förändringen av prisbasbeloppet för denna tid.

5 § Värdet av pensionsrätt för premiepension skall utgöras av de tillgångar som motsvarar tillgodohavandet på den försäkrades premiepensionskonto enligt 7 kap. 4 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension vid tidpunkten för inlösen av innehavet. Sådan inlösen skall ske snarast efter det att Premiensionsmyndigheten underrättats om att en ansökan om överföring kommit in till den allmänna försäkringskassan.

Förslaget behandlas närmare i avsnitt 5.1.3.

I paragrafen anges hur värdet av pensionsrätt för premiepension skall beräknas. Med hänsyn till de eftersläpningseffekter som finns inbyggda i det reformerade pensionssystemet och som beskrivs närmare under avsnitt 5.1.6. bör underrättelse till Premiensionsmyndigheten inte ske förrän all sådan pensionsrätt för premiepension som skall överföras har fastställts av försäkringskassan och medel motsvarande pensionsrätten placerats i fonder för pensionsspararens räkning.

Tjänstepension

6 § Oavsett bestämmelserna i 58 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) får överföring ske till gemenskaperna av värdet av rätt till tjänstepension i form av pensionsförsäkring. Sådan överföring får också ske av värdet av näringsidkares rätt till pension i näringen i form av pensionsförsäkring eller behållning på pensionsparkonto enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.2.

Bestämmelsen innebär att överföringen av värdet av pensionsförsäkring samt av näringsidkares pensionsförsäkring eller behållning på pensionsparkonto i näringen skall kunna ske till Europeiska gemenskaperna utan hinder av de regler i inkomstskattelagen (1999:1229) som hindrar upplösning av pensionssparande i förtid.

7 § I de fall överföring har skett av värdet av rätt till tjänstepension som har tryggats genom att en arbetsgivare avsatt medel till en pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m., har arbetsgivaren rätt att få ersättning ur pensionsstiftelsens överskott för vad som utgivits.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.2.3.

Bestämmelsen är tillämplig i de fall där en arbetsgivare tryggt sin pensionsutfästelse i en pensionsstiftelse enligt reglerna i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.(tryggandelagen). Om arbetsgivaren då – efter överenskommelse med den aktuella arbetstagaren – betalat ut intjänade pensionsmedel till Europeiska gemenskaperna har arbetsgivaren enligt denna bestämmelse rätt till ersättning ur pensionsstiftelsen. Ersättningen skall tas ur stiftelsens överskott på kapital på det sätt som anges i 15 § tryggandelagen, dvs. på samma sätt som vid gottgörelse enligt 14 § tryggandelagen.

Överföring från Europeiska gemenskaperna

8 § En tjänsteman som slutar sin anställning vid gemenskaperna för att övergå till verksamhet som anställd eller egenföretagare i Sverige kan få värdet av pensionsrätt som han eller hon är berättigad till inom gemenskaperna överfört till ett konto hos den allmänna försäkringskassan. Värdet av pensionsrättigheter för allmän ålderspension, beräknat enligt 9 §, som tidigare överförts till gemenskaperna skall därvid på nytt ge upphov till ålderspension enligt svensk lag. Vid fastställandet av pensionspoäng för tilläggs pension och pensionsrätt för inkomstpension och premiepension gäller bestämmelserna i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Förslaget behandlas i avsnitt 7.1 och 7.2

Av paragrafen följer att en EG-tjänsteman vid avgång från sin tjänst i gemenskaperna, med rätt eller utan rätt till pension, kan få hela det i EG:s pensionssystem upplupna värdet av pensionsrätt överfört till Sverige om han eller hon blir verksam här. Värdet av pensionsrätten, beräknat enligt 9 §, överförs till ett konto hos den allmänna försäkringskassan. För en tjänsteman som tidigare överfört värdet av allmänna ålderspensionsrättigheter till EG kommer försäkringskassan av överförda medel avskilja det belopp som behövs för att återupprätta den allmänna ålderspensionen. I tydlighetssyfte anges att vid fastställande av pensionspoäng för tilläggs pension och pensionsrätt för inkomstpension och premiepension gäller bestämmelserna i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Av 10 § framgår att resterande belopp genom kassans försorg skall transfereras till den pensionsförsäkring eller motsvarande som tjänstemannen valt.

9 § Värdet av de pensionsrättigheter för allmän ålderspension som återförs till det allmänna pensionssystemet, skall högst motsvara värdet av

de pensionsrättigheter för allmän ålderspension som tidigare överförts till gemenskaperna.

För inkomstpension och premiepension skall värdet räknas om med förändringen av inkomstindex enligt 1 kap. 5 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, och för tilläggspension skall värdet räknas om med förändringen av prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, allt mellan det år då överföring till gemenskaperna skedde och året för återföringen från gemenskaperna.

Förslaget behandlas i avsnitt 7.2.

I bestämmelsen begränsas värdet av de pensionsrättigheter för allmän pension som får återföras till att högst motsvara vad som tidigare överförts. För att få fram det aktuella värdet skall dessutom en indexering ske av dessa belopp. Eftersom en indexering enligt 3 och 4 §§ vid överföringen till gemenskaperna skulle ske av värdet av rätt till inkomstpension och tilläggspension fram till tidpunkten för överföringen och värdet av premiepensionsrätten också gällde från denna tidpunkt skall denna tidpunkt utgöra utgångspunkt för indexeringen när en återföring nu skall ske. Den aktuella pensionsrättigheten skall således räknas om med förändringen av tillämpligt index mellan tidpunkten för överföringen till gemenskaperna och tidpunkten för överföringen från gemenskaperna. För inkomstpensionen skall här gälla att omräkningen skall ske med förändringen av inkomstindex och för tilläggspensionen att omräkningen skall ske med förändringen av prisbasbeloppet. Värdet av dessa pensionsrättigheter kommer på detta sätt att motsvara det värde som hade gällt om någon överföring till gemenskaperna aldrig hade skett. För premiepensionsrätten går inte att fastställa hur en indexering hade sett ut om överföring inte hade ägt rum eftersom förändringen av premiepensionsbehållningen är beroende av den enskildes val av fonder och dessas utveckling. Det får då anses rimligt att i detta sammanhang behandla värdet av premiepensionsrätten på samma sätt som värdet av pensionsrätten för inkomstpensionen, dvs. att räkna om den med förändringen av inkomstindex.

10 § Värdet av pensionsrätt som överförs från gemenskaperna till den allmänna försäkringskassan, men som inte skall återföras till det allmänna pensionssystemet, skall av försäkringskassan utan dröjsmål placeras enligt tjänstemannens val i en sådan pensionsförsäkring som avses i 58 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) eller i en eller flera av sparformerna enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande.

Förslaget behandlas i avsnitt 7.2.

I paragrafen regleras vad försäkringskassan skall göra med de medel som återstår av den från gemenskapen överförda pensionsrätten efter att medel avskiljts för att återupprätta den allmänna ålderspensionen. Det ankommer på tjänstemannen att senast i ansökan om överföring av värdet av pensionsrätt från gemenskaperna välja vilken pensionsförsäkring eller vilket individuellt pensionssparande som medlen skall placeras i. Kassan skall snarast efter det att medel för att återupprätta den allmänna pens-

ionsrätten avskiljts transferera resten till den pensionslösning som tjänstemannen valt.

Försäkringskassans uppgifter

11 § Den allmänna försäkringskassan skall efter ansökan handlägga ärenden om överföring till gemenskaperna av värdet av pensionsrättigheter för allmän ålderspension och om överföring från gemenskaperna av värdet av pensionsrätt.

Försäkringskassan skall också komma överens med gemenskaperna om formerna för överföring av pensionsrättigheter till och från gemenskaperna.

Förslaget behandlas i avsnitt 8.1.

I paragrafen anges att handläggningen av ärenden om överföring av värdet av pensionsrättigheter för allmän ålderspension till gemenskaperna skall ske hos en allmän försäkringskassa. Denna försäkringskassa skall också handlägga ärenden om överföring av värdet av pensionsrätt från gemenskapernas pensionssystem till Sverige. Vidare får kassan i uppdrag att komma överens med gemenskapernas administration om rutinerna för hur överföringar till och från gemenskaperna skall gå till.

Inkomstbeskattning

12 § En överföring av värdet av pensionsrättigheter enligt denna lag skall inte utgöra inkomst som skall tas upp som intäkt enligt inkomstskattelagen (1999:1229) för den vars pensionsrättigheter överföringen avser.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.2.

Genom denna bestämmelse görs klart att vare sig överföring eller återföring skall medföra några inkomstskattemässiga konsekvenser för den enskilde tjänstemannen.

Omprövning och överklagande

13 § För den allmänna försäkringskassans beslut i ärenden enligt denna lag gäller i tillämpliga delar följande bestämmelser om beslut om pension i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

–13 kap. 9 § första stycket samt 11–13, 15 och 16 §§ om omprövning, och

–13 kap. 17 och 18 §§, 19 § andra och tredje styckena, 20 och 21 §§, 22 § andra och tredje styckena samt 23 § om överklagande.

Förslaget behandlas i avsnitt 8.2.

I 13 kap. 9–23 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension regleras vad som skall gälla för omprövning och överklagande av beslut som avser bl.a. inkomstpension. I denna paragraf anges vilka av dessa

bestämmelser som i tillämpliga delar skall gälla även beträffande omprövning och överklagande av ett beslut av försäkringskassan i ärenden enligt denna lag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

- 1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.*
- 2. Bestämmelserna i 6 och 12 §§ tillämpas första gången vid 2003 års taxering.*
- 3. För den som är född år 1937 eller tidigare och som har tillträtt sin anställning vid gemenskaperna före den 1 januari 2003 skall när det gäller allmän ålderspension, värdet av rätt till folkpension och tilläggspension föras över till Europeiska gemenskaperna. Folkpensionen skall därvid beräknas enligt 5 och 6 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring, punkterna 2 och 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:704) om ändring i den lagen samt punkterna 3, 4, 6 och 7 i övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring i samma lag, allt i bestämmelsernas lydelse före den 1 januari 2001. Tilläggspensionen skall beräknas enligt 12 kap. lagen om allmän försäkring i kapitlets lydelse före den 1 januari 2001. Summan av den beräknade folkpensionen och tilläggspensionen skall räknas om på sätt som anges i 4 § andra och tredje styckena. Om pension har betalats ut skall värdet av rätt till folkpension och tilläggspension minskas med vad som betalats ut på sätt som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.*

Av punkt 1 framgår att lagen skall träda i kraft den 1 januari 2002 och av punkt 2 att bestämmelserna om tjänstepension skall tillämpas först fr.o.m. 2003 års taxering. Genom punkt 3 klargörs vad som skall gälla beträffande personer som är födda 1937 och tidigare. De delar av det reformerade ålderspensionssystemet som berör sådana personer kommer att träda ikraft fullt ut först fr.o.m. den 1 januari 2003. Övergångsvis och fram till dess skall överföring till Europeiska gemenskaperna i stället ske av värdet av rätt till folkpension och tilläggspension. Folkpensionen skall därvid beräknas enligt 5 och 6 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring med hänsynstagande till viss övergångsreglering i bestämmelsernas lydelse före den 1 januari 2001. Tilläggspensionen skall beräknas enligt lagen om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2001. Summan av de beräknade pensionerna skall därefter räknas om på det sätt som anges i 4 § andra och tredje styckena. Om pension redan har börjat betalas ut i Sverige skall värdet av rätt till folkpension och tilläggspension minskas med vad som tidigare utbetalats. Verkställighetsföreskrifter härom meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

18 kap.

2 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 7.1 och 8.1.

I paragrafen anges den allmänna försäkringskassans uppgifter. Av tredje styckets bestämmelser följer att försäkringskassan inte får utöva någon annan verksamhet än som avses i första och andra styckena. I andra stycket införs därför en möjlighet för försäkringskassan att ingå en sådan överenskommelse med Europeiska gemenskaperna som avses i 11 § lagen (2001:00) om överföring av värdet av pensionsrätt till Europeiska gemenskaperna m.m.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

14 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.2.3.

Ett nytt fjärde stycke införs i 14 § tryggandelagen. Tillägget innehåller en hänvisning till överföringslagen i nu aktuellt hänseende.

10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

14 kap.

1 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.1.6.

Paragrafen som är ny reglerar den situationen att det belopp som överförs till EU-institutionen senare visar sig vara för högt därför att tidigare fastställd pensionsrätt eller fastställda pensionspoäng sänks. I en sådan situation kan någon överföring inte ske enligt vad som närmare utvecklats i avsnitt 5.1.6. Eftersom den enskilde normalt inte har någon ytterligare pensionsbehållning registrerad för sig kan inte heller någon justering av sådan behållning ske. I stället bör den enskilde i vissa fall åläggas att betala vad som överförts för mycket. Här bör gälla motsvarande regler som gäller för återkrav enligt 4 § när pensionsrätt för premiepension har sänkts utan att täckning kan erhållas av tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto. I kontrast till vad som gäller för de fall när pensionsrätten för premiepension sänkts - nämligen att det är Premiepensionsmyndigheten som har att återkräva beloppet i fråga av spararen - är det här den allmänna försäkringskassan som skall kräva beloppet åter. Återkrav kommer således i första hand att kunna ske när pensionsrätten sänks för den som har haft inkomster av annat förvärvsarbete. När pensionsrätten hänförs till inkomst av anställning skall återkrav endast kunna ske när den enskilde lämnat oriktiga uppgifter eller underlåtit att fullgöra en uppgifts- eller anmälningskyldighet. För närmare kommentarer hänvisas till kommentaren till 4 § i propositionen Inkomstgrundad ålderspension, m.m. (prop. 1997/98:151).

10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:702) om garantipension

3 kap

3 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.1.2.

I paragrafen, som reglerar vilka pensioner som skall ligga till grund för beräkning av garantipension, görs ett tillägg av innebörd att garantipensionen skall beräknas som om överföring av pensionsrättigheter för allmän pension till EG inte hade skett. Vid beräkningen av garantipension skall följaktligen en fiktiv inkomstpension och tilläggs pension beräknas utifrån den registrerade pensionsrätt och de registrerade pensionspoäng som utgjorde grund för överföringen. Denna fiktiva inkomstpension skall, på motsvarande sätt som gäller i övrigt enligt paragrafen, beräknas som om pensionsrätt för denna pension utgjort 18,5 procent av underlaget. Någon fiktiv premiepension skall således inte beräknas. Innebörden av ändringen är att den som överfört pensionsrättigheter för allmän pension till EG inte senare skall kunna kompenseras med garantipension för den del av avgångsvederlaget som har sitt ursprung i från det svenska allmänna pensionssystemet till EG överförd pensionsrättighet. Undantag görs dock för den situation att senare en återföring har skett från EG till Sverige. I det fallet har det en gång överförda beloppet återförts och den tidigare pensionsrätten respektive tidigare pensionspoäng återuppväcks. Utan ett sådant undantag skulle dubbel avräkning ske mot garantipension.

10.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder)

2 kap

2 §

Förslaget behandlas i avsnitt 9.

Paragrafen reglerar för vilka ändamål som medlen i Första – Fjärde AP-fonderna får användas. I bestämmelsen införs ett nytt *andra stycke* av innebörd att medlen skall rekvireras från fonderna också när värdet av pensionsrätt för inkomstpension och rätt till tilläggspension skall föras över till EG i enlighet med lagen (2001:000) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till Europeiska gemenskaperna m.m. Det nya *tredje stycket* innebär att fördelningen med en fjärdedel av de tillskjutna medlen från var och en av fonderna gäller såväl när medel rekvireras enligt första stycket för att finansiera försäkringen för inkomstpension och tilläggspension som vid överföringar till EG enligt andra stycket.

Bilaga 1 Artikel 11 i bilaga 8 till EG:s tjänsteföreskrifter

1. Följande skall gälla för en tjänsteman som slutar sin tjänst i Europeiska gemenskaperna för att

- tillträda en tjänst i en statlig förvaltning eller en nationell eller internationell organisation som har slutit avtal med gemenskaperna, eller
- bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare, på grundval av vilken han blir berättigad till pension enligt ett system vars administrativa organ har slutit ett avtal med gemenskaperna:

Tjänstemannen skall ha rätt att få det försäkringstekniska värdet för den avgångspension han är berättigad till inom gemenskapen överförd till pensionskassan för förvaltningen eller organisationen eller till den pensionskassa från vilken han blir berättigad till pension på grundval av den verksamhet han bedriver som anställd eller egenföretagare.

2. Följande skall gälla för en tjänsteman som tillträder en tjänst i gemenskaperna efter att ha

- lämnat sin tjänst i en statlig förvaltning eller en nationell eller internationell organisation, eller
- bedrivit verksamhet som anställd eller egenföretagare:

Tjänstemannen skall då han anställs ha rätt att få antingen det försäkringstekniska värdet eller det schablonmässiga återköpsvärdet för den avgångspension han är berättigad till på grundval av sådan tjänstgöring eller verksamhet inbetald till gemenskaperna.

¹I så fall skall den institution i vilken tjänstemannen tjänstgör, på grundval av det belopp som nämnda försäkringstekniska värde eller schablonmässiga återköpsvärde uppgår till och med beaktande av hans lönegrad då han anställs, bestämma det antal pensionsberättigande tjänstear som han med hänsyn till tidigare tjänstgöringsperiod får tillgodoräkna enligt dess pensionssystem.

3. Punkt 2 skall också tillämpas på en tjänsteman som återinsätts efter tjänstledighet för uppehållande av en annan tjänst enligt artikel 37.1 b andra strecksatsen i tjänsteföreskrifterna och på en tjänsteman som återinsätts efter tjänstledighet av personliga skäl enligt artikel 40 i tjänsteföreskrifterna.

¹ Det finns inte någon officiell översättning till svenska av detta stycke. Denna översättning är hämtad ur betänkandet Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst (SOU 1996:57).

Bilaga 2 Artikel 12 i bilaga 8 till EG:s tjänsteföreskrifter

Avgångsvederlag

En tjänsteman som ännu inte fyllt 60 år och som lämnar sin tjänst av andra skäl än genom dödsfall eller invaliditet och som inte är berättigad till avgångspension och inte kan utnyttja bestämmelserna i artikel 11.1 skall då han lämnar tjänsten ha rätt till utbetalning av

a) det belopp som han har till godo inom ramen för gemenskapernas tillfälliga gemensamma försäkringssystem den dag då tjänsteföreskrifterna trädde i kraft, uppräknat med en årlig ränta på 3,5 %,

b) det sammanlagda belopp som dragits från hans grundlön för pensionsavgifter, uppräknat med en årlig ränta på 3,5 %,

c) ett avgångsvederlag, förutsatt att han inte blivit uppsagd från sin tjänst, som står i proportion till den faktiska tjänstgöringstiden sedan tjänsteföreskrifterna trädde i kraft; beräkningen sker på grundval av ett belopp som motsvarar en och en halv gång av den sista avdragspliktiga grundmånadslönen per tjänsteår. Som faktisk tjänstgöringstid anses även, vid tillämpningen av artikel 11.2, den tidigare tjänstgöringstiden när det gäller det antal pensionsgrundande tjänsteår som tjänstemannens institution tillgodoräknat honom när dessa tjänsteföreskrifter trädde i kraft enligt artikel 11.2 andra stycket,

d) det totalbelopp som betalats till gemenskaperna enligt artikel 11.2, om det beloppet motsvarar perioder innan tjänsteföreskrifterna trädde i kraft och en tredjedel av det beloppet för perioder som inletts efter det att tjänsteföreskrifterna trädde i kraft, uppräknat med en årlig ränta på 3,5%.

Bilaga 3 Utredningens sammanfattning av betänkandet Pensionssamordning för svenskar i EU- tjänst (SOU 1996:57)

Vårt utredningsuppdrag har varit att klarlägga betydelsen och räckvidden för svenskt vidkommande av regler om pensionssamordning som gäller för anställda i Europeiska unionens (EU:s) institutioner och att föreslå de åtgärder som kan behöva vidtas för att reglerna skall kunna tillämpas i Sverige.

Bakgrund

En person som tar anställning i en av EU:s institutioner har rätt att överföra sina i hemlandet eller annat medlemsland intjänade pensionsrättigheter till EU:s pensionssystem. Tanken är att personen inte skall behöva förlora tidigare intjänad pensionsrätt på att ta en EU-anställning, vilket betyder att EU-institutionernas möjligheter att rekrytera kvalificerad personal underlättas.

Överföringen går till så att det kapitaliserade värdet av intjänad pensionsrätt betalas till berörd institution i anslutning till att anställningen börjar. Beloppet räknas sedan om till tjänsteår i EU:s pensionssystem med utgångspunkt i värdet av den pensionsrätt som gäller för den påbörjade anställningen. På så sätt påverkas storleken av den pensionsförmån som den EU-anställda blir berättigad till när anställningen upphör.

EU:s pensionssystem berättigar till en ålderspension från och med 60 år som uppgår till 70 procent av avgångslönen om den anställda kan tillgodoräkna 35 tjänsteår. Vid mindre antal tjänsteår reduceras pensionen i motsvarande mån. Om avgång sker före 60 års ålder och anställningen i EU inte varat i minst tio år finns endast rätt till avgångsvederlag i form av ett engångsbelopp. Den EU-anställda kan också välja att överföra sin pensionsrätt i EU:s pensionssystem till ett pensionssystem som han ansluts till i en senare anställning. Utöver dessa förmåner finns rätt till invalidpension vid varaktig arbetsoförmåga och efterlevandepension vid dödsfall.

Det har tagit lång tid för EU:s medlemsländer att anpassa sina pensionssystem och andra regelverk så att pensionssamordningen med EU:s institutioner fungerar. Kommissionen har aktivt drivit frågan och i flera fall fört saken till EG-domstolen. Domstolen har därvid funnit att medlemsländerna är skyldiga att möjliggöra överföringen av pensionsrätt även om någon sådan möjlighet inte finns enligt nationella regler. Först på 1990-talet har överföringar börjat fungera tillfredsställande från flertalet länder.

För svenskt vidkommande berörs såväl lagstadgad allmän pension som avtalsreglerad kompletterande tjänstepension. Samordningen av pensionsrätt mellan tjänstepensionssystem i Sverige fungerar utan att pensionskapital förs mellan systemen. Detta är möjligt därför att systemen är likartade och av i huvudsak samma värde. Svårigheterna är stora att föra pensionskapital såväl mellan svenska pensionssystem som utrikes, i vart

fall utan att svensk skatt dras från kapitalet. Eftersom före detta EU-anställda skall betala skatt till EU på pensioner från unionen, är de befriade från nationella skatter på pensionerna därifrån.

Vi har utrett vilka faktorer som påverkar utfallet av pensionsöverföring. Det visar sig handla om att de försäkringstekniska antagandena om ränta och livslängd skiljer sig mellan berörda svenska pensionssystem och de antaganden som används i EU:s pensionssystem. Det handlar vidare om att de svenska pensionssystemen innehåller en mindre andel efterlevandepension än EU:s och om att intjänad pension i EU:s system höjs med individens lönehöjningar, vilket bör jämföras med de olika ordningar som styr den intjänade pensionens höjning i Sverige. Andra faktorer som påverkar utfallet är utvecklingen av den svenska kronan jämfört med den belgiska francen och skillnader mellan skattenivån i Sverige och den nivå som tillämpas av EU. Sammantaget är osäkerheten så pass stor att vi avstår från att uttala oss om huruvida det är förmånligt att överföra pensionsrätt från Sverige till EU:s pensionssystem.

Förslag

Möjligheten att överföra pensionsrätt till EU finns inskriven i unionens tjänsteföreskrifter, vilket innebär att möjligheten är bindande och direkt tillämplig i Sverige sedan den 1 januari 1995. Därmed är Sverige också skyldigt att vidta de åtgärder som krävs för att överföringen skall fungera. Vi föreslår att nödvändiga svenska föreskrifter som kompletterar EU:s regler om rätt till pensionsöverföring tas in i en särskild lag med regler om allmän pension, tjänstepension, beskattning och administration.

Överföringen av allmän pension föreslås ske med utgångspunkt i den reformerade inkomstgrundade ålderspension, som riksdagen fattat principbeslut om. Även intjänad rätt till förtidspension och efterlevandepension omfattas av rätten till överföring. Eftersom någon lagstiftning om den reformerade ålderspensionen ännu inte föreligger, bedöms överföringar kunna genomföras tidigast i slutet på år 1998.

Överföringen av tjänstepension är beroende av hur det aktuella pensionssystemet är utformat. Det ankommer på huvudmännen för respektive system att vidta de åtgärder som krävs för att överföring skall kunna ske. Det pensionskapital som skall överföras skall vara beräknat enligt de försäkringstekniska grunder som tillämpats när arbetsgivaren gjort avsättningar för framtida pensionsutbetalning. I de fall några avsättningar inte gjorts, som till exempel normalt inte görs inom den offentliga sektorn, föreslår vi att det i lagen föreskrivs vilka försäkringstekniska grunder som skall tillämpas.

Den svenska skattelagstiftningen innehåller hinder mot överföring av pensionsrätt som tryggats genom försäkring. Vi föreslår därför att en föreskrift tas in i lagen om att återköp i dessa fall skall vara tillåtet trots det som sägs i kommunalskattelagen och att transaktionerna till EU:s pensionssystem skall undantas från beskattning hos såväl arbetsgivare som arbetstagare. För att det pensionssparande som skett i Sverige under skattegynnade villkor inte skall kunna fås ut genom en engångsutbetalning, föreslår vi att den som slutar sin EU-anställning utan rätt till pension obligatoriskt skall låta återföra pensionskapitalet till Sverige.

Tidigare rätt till allmän pension skall därvid återupprättas och eventuellt tjänstepensionskapital skall placeras i tjänstepensionsförsäkring efter den enskildes val.

För att överföringen och framför allt återföringen av pensionsrätt skall fungera tillfredsställande, föreslår vi att utlandsavdelningen vid Stockholms läns allmänna försäkringskassa som central instans i Sverige skall hantera överföringsärendena.

Enligt vår uppfattning föreligger det inte något behov av ett formellt avtal mellan Sverige och EU-institutionerna. De kontakter som vi har haft i frågan med generaldirektorat IX vid kommissionen bör fortsättas av ansvarigt departement. Därvid bör bland annat våra förslag om återföring till Sverige av tidigare överförd pensionsrätt och om ärendehantering överenskommas vid överläggningar med kommissionen och manifesteras genom skriftväxling med den.

Om de förslag som vi för fram genomförs, skall svenskar inte behöva avstå från att söka anställning i EU:s administration på grund av att de förlorar eller tror sig förlora intjänad pension på att lämna Sverige. Därmed skulle det bakomliggande målet för den regel om samordning av pensionsrätt som vi haft att utreda vara uppnådd.

Bilaga 4 Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över betänkandet Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst (SOU 1996:57)

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst (1996:57) avgetts av Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Jönköping, Riksförsäkringsverket, Stockholms läns allmänna försäkringskassa, Finansinspektionen, Riksskatteverket, Arbetsgivarverket, Statens löne- och pensionsverk (numera Statens pensionsverk), Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Sveriges Försäkringsförbund, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges Akademikers centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Svenska Arbetsgivareföreningen, Privattjänstemannakartellen, KPA Kommunsektorns Pension AB och KP Pension & Försäkring.

Yttranden har också inkommit från Bohusläns allmänna försäkringskassa, Västerbottens läns allmänna försäkringskassa, Malmöhus läns allmänna försäkringskassa, Skattemyndigheten i Stockholms län, Skattemyndigheten i Uppsala län och Skattemyndigheten i Göteborgs och Bohus län.

Försäkringsföreningen för det statliga området, Försäkringskasseförbundet, Företagarnas Riksorganisation, Kooperationens Förhandlingsorganisation, Försäkringsföreningen för försäkringskasseområdet och Bankanställdas Pensionstjänst har beretts tillfälle att avge yttrande men avstått.

Bilaga 5 Sammanfattning av departementspromemorian Pensionsöverföringar till Europeiska gemenskaperna (Ds 1999:6) och tilläggspromemorian

Sammanfattning av Ds 1999:6:

Denna promemoria har utarbetats inom Justitiedepartementet i samarbete med Finansdepartementet, Socialdepartementet och Näringsdepartementet.

I promemorian lämnas förslag till den lagstiftning som krävs för att möjliggöra överföring av värdet av pensionsrätt som är intjänad i Sverige till det pensionssystem som gäller för de anställda vid EU:s institutioner i enlighet med Europeiska gemenskapernas (EG:s) tjänsteföreskrifter och rådets förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 259/68.

I promemorian föreslås att det skall vara möjligt för en person som tillträder en anställning vid någon av Europeiska unionens (EU:s) institutioner att överföra värdet av ålderspensionsrätt intjänad inom premiepensionssystemet och värdet av intjänad tjänstepension till EU:s pensionssystem. En näringsidkare föreslås kunna överföra värdet av pensionsförsäkring och behållning på pensionssparkonto som är förvärvat i näringen.

Ärenden om överföring av värdet av rätt till premiepension föreslås handläggas av Premiepensionsmyndigheten. Vid överföring av värdet av rätt till premiepension föreslås att överföringen skall avse hela tillgodohavandet på en pensionssparares premiepensionskonto.

I promemorian föreslås att det införs en regel som medger att pensionskapital som tjänats in i Sverige skall kunna överföras till EU:s pensionssystem utan att den anställde inkomstbeskattas för överföringen. Det föreslås även att överföring av värdet av tjänstepensionsförsäkring samt av näringsidkares pensionsförsäkring och behållning på pensionssparkonto skall kunna ske utan hinder av bestämmelserna i kommunal-skattelagen (1928:370). Promemorian innehåller också förslag som möjliggör att en arbetsgivare som har tryggt en pensionsutfästelse genom avsättning av medel till en pensionsstiftelse och därefter överfört intjänade pensionsmedel till Europeiska gemenskaperna skall ha rätt till ersättning ur stiftelsens överskott.

Den lagstiftning som krävs för att pensionsöverföringar skall kunna ske till Europeiska gemenskaperna bör samlas i en lag. För detta ändamål föreslås en ny lag om överföring av värdet av pensionsrätt till Europeiska gemenskaperna.

Vidare föreslås att det regleras i förordning vilka statliga tjänstepensionsförmåner som omfattas av rätten att överföra, hur värdet av dessa skall bestämmas och att den som väljer att överföra värdet av den statliga tjänstepensionen skall överföra värdet av samtliga intjänade förmåner. Vid beräkning av det kapitalvärde som kan överföras när det gäller statliga tjänstepensioner föreslås i promemorian att hänsyn skall tas till de samordningsregler som gäller för riksdagspension och kommunal förtroendemannapension.

När det gäller överföringar från andra tjänstepensionssystem görs det i promemorian den bedömningen att det är en fråga för huvudmännen för

respektive system att tillämpa tjänsteföreskrifterna. I promemorian föreslås att det skall vara berörda pensionsadministratörer eller pensionsgivare som skall lämna de uppgifter till EU-institutionerna som behövs för att kunna fastställa hur den intjänade pensionsrätten påverkar EUpensionen samt överföra värdet av den intjänade pensionsrätten.

I promemorian förutsätts att det skall vara möjligt att återföra ett kapitalbelopp som motsvarar värdet av den pension som överförts från Sverige om det i annat fall skulle ha utbetalats som avgångsvederlag i form av ett engångsbelopp till den enskilde. Statens pensionsverk (SPV) bör kunna utgöra en central instans i Sverige för att hantera det kapitalbelopp som i dessa fall återförs.

Den lagstiftning som avser överföring av värdet av pensionsrätt till Europeiska gemenskaperna föreslås träda i kraft den 1 januari 2000.

Sammanfattning av tilläggspromemorian:

Denna promemoria har utarbetats av en arbetsgrupp sammansatt av representanter från Justitiedepartementet, Socialdepartementet och Finansdepartementet. Promemorian utgör ett tillägg till departementskrivelsen (Ds 1999:6) Pensionsöverföringar till Europeiska gemenskaperna, vilken var ute på remiss under våren 1999. Remissinstansernas synpunkter och diskussioner med företrädare för EG-kommissionen har föranlett vissa ändringar av det förslag som presenterades i departementskrivelsen.

Promemorian omfattar endast förslag som avviker från eller utgör komplement till de förslag som presenterades i Ds 1999:6. I promemorian presenteras förslag till den kompletterande lagstiftning som krävs för att möjliggöra överföring av värdet av pensionsrätt intjänad i Sverige till det pensionssystem som gäller för anställda vid Europeiska unionens (EU:s) institutioner i enlighet med artikel 11 i bilaga 8 till Europeiska gemenskapernas (EG:s) tjänsteföreskrifter. Då lagförslagen i departementskrivelsen har omarbetats presenteras de i sin helhet. Bakgrunden till delar av lagförslagen finns då i den tidigare remitterade departementskrivelsen. De ändringar i lagförslagen som rör överföring till EG:s pensionssystem av värdet av rätt till tjänstepension är endast av redaktionell karaktär.

I promemorian görs beträffande den allmänna pensionen bedömningen att en person som tillträder en anställning vid någon av EU:s institutioner har rätt att överföra värdet av all intjänad ålderspensionsrätt. Det betyder att inte bara premiepensionen utan även inkomstpension och tilläggs-pension samt ATP skall kunna överföras till EG:s pensionssystem. Någon rätt att överföra värdet av rätt till förtidspension eller efterlevandepension från den allmänna försäkringen bedöms inte föreligga.

I promemorian framförs förslag till utformning av lagtext och avtal som reglerar överföring till Sverige av pensionsrätt som tidigare överförts till EG:s pensionssystem i de fall avgång sker i förtid med rätt till avgångsvederlag. Innebörden av denna reglering är att anställd som avgår med rätt till avgångsvederlag inte kan återupprätta sin svenska allmänna pension om han eller hon inte har ingått ett avtal med Försäkringskassan i Stockholm vid överföringen till EG. Det skall också vara möjligt för den som erhållit pensionsrätt i EG:s pensionssystem att

till det svenska allmänna pensionssystemet återföra pensionsrätt som tidigare överförts.

Den lagstiftning som avser överföring av pensionsrätt till Europeiska gemenskaperna föreslås träda i kraft den 1 juli 2001.

Stockholm i maj 2000

Bilaga 6 Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över departementspromemorian Pensionsöverföringar till Europeiska gemenskaperna (Ds 1999:6) och tilläggspromemorian

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över departementspromemorian Pensionsöverföringar till Europeiska gemenskaperna (Ds 1999:6) samt tilläggspromemorian till promemorian avgivits av Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Stockholm, Arbetsdomstolen, Riksförsäkringsverket, Stockholms läns allmänna försäkringskassa, Försäkringskassaförbundet, Finansinspektionen, Premiépensionsmyndigheten, Riksskatteverket, Arbetsgivarverket, Statens Pensionsverk, Nämnden för statens avtalsförsäkringar, Första AP-fonden, Andra AP-fonden, Tredje AP-fonden, Svenska kommunförbundet, Försäkringsförbundet, Sveriges akademikers centralorganisation, Landsorganisationen, Svenska Arbetsgivareföreningen, Privattjänstemannakartellen, KP Pension & Försäkring.

Yttranden har också inkommit från Uppsala läns allmänna försäkringskassa, Södermanlands läns allmänna försäkringskassa, Skåne läns allmänna försäkringskassa, Värmlands läns allmänna försäkringskassa, Västerbottens läns allmänna försäkringskassa, Västra Götalands läns allmänna försäkringskassa samt Föreningen Svenskar i Världen.

Riksgäldskontoret, Fjärde AP-fonden, Sjätte AP-fonden, Sjunde AP-fonden, Länsstyrelsen i Stockholms län, Landstingsförbundet, Företagarnas Riksorganisation, Industriförbundet, Svenska Aktuarieförbundet, Utländska försäkringsbolags förening, Tjänstemännens Centralorganisation, Offentliganställdas Förhandlingsråd, Kooperationens Förhandlingsorganisation, Försäkringsföreningen för det statliga området, Försäkringsföreningen för försäkringskasseområdet, KPA Kommunsektorns Pension AB, Försäkringsbolaget Pensionsgaranti, Svenska Bankföreningen och Fondbolagens förening har beretts tillfälle att avge yttrande men avstått.